Hulûlü ile Müşerref Olduğumuz Haram Aylarınızı Tebrîk Eder, Bu Ayları Haram Kılan Yüce Rabbimiz'den, Müslümanların Kanlarını Özellikle Bu Aylarda Kâfirlere Haram Kılmasını Niyâz Ederiz !

Lâlegül

Aylık İlim, Kültür ve Fikir Dergisi

Lâlegül Dergisi Yıl: 7 Sayı: 77 Şevvâl - Zülka'de 1440 TEMMUZ 2019 Fiyatı: 15 TL

DEVLET-İ ALİYYE'NİN 23. ŞEYHULİSLÂMI, SULTÂN SELÎM'İN NEDÎMİ OLAN HASAN CAN'IN OĞLU, "TÂCÜ'T-TEVÂRÎH" MÜELLİFİ VE HAÇOVA MEYDAN MUHÂREBESİ'NİN MUZAFFERİ HOCA SA'DEDDÎN EFENDİ *(Rahimehullâh)*

Hasan KUDUOĞLU sh. 20

s.04 Fazîletli Ameller Bâbında Bâzı Âlimlerin "Mevzû" Demesi ile Hüküm Sâbit Olmaz, Diğer Bâzısının "Zayıf" Demesi Dahî Amel İçin Yeterlidir
Ahmet Mahmut ÜNLÜ

s.14 Yüce Allah Halife Olarak Yarattığı İnsanların, Kula Kul Olmalarını Men Etmiştir
Resul BÖLÜKBAŞ

s.18 Görmez'e Göre Başörtüsü Taabbudî / Dînî / Hukukî (Bağlayıcı) Değil, Ahlâkîdir (!)
Dr. Ahmet GELİŞGEN

s.26 İslâm'da Dâvet Usûlü
Ömer Faruk KORKMAZ

s.32 Satrancın Dört Mezhebe Göre Hükmü
Hüsamettin VANLIOĞLU

s.42 İslâmofobi'yi Tetikleyen Algı Operasyonları
Mustafa ÖZŞİMŞEKLER

s.50 Fâiz Niçin Haram ve Ticaret Neden Helal?
Dr. İhsan ŞENOCAK

HARAM AY ORUCU 73-74

ZÜLKA'DE AYININ NAMAZLARI 74

RASÛLÜLLÂH ﷺ'İ RÜYÂDA GÖRMEK İÇİN OKUNACAK DUÂ 74-76

İNSANLARIN, ALEYHİNE KONUŞMASINI ENGELLEMEK İÇİN OKUNACAK DUÂ 76-77

YOLCULUĞUN KISA VE KOLAY GEÇMESİ İÇİN OKUNACAK DUÂ 77-79

«اَلْبَادِئُ» İSM-İ ŞERÎFİ VE HAVÂSSI 80

İSTEKLERİN GERÇEKLEŞMESİ HUSÛSUNDA OKUNACAK ÇOK MÜHİM BİR DUÂ 80

EDİTÖRDEN

Günümüz toplumunun kaybetmeye başladığı değerlerden birinin de "edep ve hayâ" olduğunu görüyoruz. Bu gün sokağa çıkıp baktığımızda edep tacından mahrum, hayâ elbisesinden sıyrılmış, ar damarı çatlamış insanların çoğaldığına üzülerek şahid oluyoruz. Maalesef açılıp saçılmak çağdaşlık olmuş, çıplaklık ve soyunmak medeni cesaret kabul edilmiş. Aklına gelen her türlü ahlaksızlığı yapmanın adına ise özgürlük denmiş.

Ne yazık ki, gönül rahatlığıyla şöyle dışarı çıkıp gezeyim veya bir parkta oturup soluklanayım diyemeyecek hale geldik. Zira başörtülü olsun veya olmasın kendini bilmez bazı kimselerin, utanmadan sarmaş dolaş vaziyette yılışarak gezmeleri, gayet normal bir hale geldi. Hatta, gelen geçen insanları umursamadan milletin gözü önünde arsızca öpüşüp koklaşarak şehvetlerini sokağa taşıyanlara bile rastlayabilirsiniz. Dikkat çekmek için neredeyse bütün uzuvları belli olacak şekilde daracık, mini ve dekolte kıyafetler giyip yollarda arz-ı endam edenleri sıkça görebilirsiniz.

Artık cadde ve sokaklarda harama bakmadan yürünemediği, neredeyse harama bakmanın sıradan ve normal karşılandığı bir zamana geldik. Hatta harama bakmamak ayıplanır hale geldi... Niçin böyle söyledim? Çünkü geçtiğimiz ay sosyal medyada gündem olan çok şaşırtıcı bir haber vardı. Ankara'da bir metroda geçen bu garip olay özetle şöyleydi:

Bir adam, karşısında oturan mini etekli, bacak bacak üstüne atmış bir kadına bakmamak için eliyle gözlerini kapatmış. Tabi mini etekli kadın, bunu dert edinmiş ve bu olayı kameraya çekip sosyal medyada paylaşarak, kendisini "aşağılanmış" hissettiğini söyleyip adamı kınamış.

Gerçekten inanılır gibi değil…

Yani adamcağız ona "niçin mini etek giydin?" filan dememiş, hakaret etmemiş. Rahatsız edici bakışlarla kadını süzmemiş. Taciz etmemiş, sarkıntılık yapmamış.

Peki ne yapmış?.. Kadına bakmamak için gözlerini eliyle kapatmış. Yani adamcağızın bütün suçu(!) bakmamak!.. Bu nasıl bir kafa yapısıdır ki, iffet ve hayâsından dolayı takdir edilmesi gereken adamı suçlayabiliyor.

Dini ve milli hassasiyetlerini kaybeden, bir takım ahlâksızlık ve edepsizlikleri çağdaşlık olarak gören kimlik ve kişilik yoksunu kimseler için, milli şâirimiz ne güzel söylemiş:

Şarka bakmaz,
Garbı bilmez, görgüden yok vâyesi,

Bir kızarmaz yüz,
yaşarmaz göz bütün sermayesi.

Edep ve Hayâ Belâlara Karşı Mânevi Sigortadır

Edep ve hayâ insanı, hatta toplumu koruyan bir zırhtır. Toplum hayatının huzurla devam edip ayakta kalabilmesi için gerekli olan çok önemli bir mefhumdur. Edep ve hayâ, bir binayı ayakta tutan direkler gibidir.

Direksiz binanın ayakta durması mümkün olmadığı gibi, edep ve hayâdan mahrum olan toplumların da ayakta kalması zordur. Eğer bir yerde ahlâkî ve manevi çöküş varsa, bu durum maddi çöküşü de beraberinde getirecektir.

Edep, kişinin hem süsü ve ziyneti, hem de dünya ve ahirette kurtuluş vesilesidir. Edep tacını giyen insan haddini bilip hal ve hareketlerinde ölçülü olacağından, bir nebze de olsa nefsini hatadan koruyup dizginleyecek, böylece etrafını adeta "edep kalesi"yle kuşatıp bela ve musibetlerden emin olacaktır.

Edep tacını çıkarıp hayâsızca hareket edenler ise, "edep" gibi bir koruma kalkanı olmadıkları için iki cihanda da başları beladan kurtulmayacak, hatta ilahi huzurdan bile kovulmalarına sebep olacaktır.

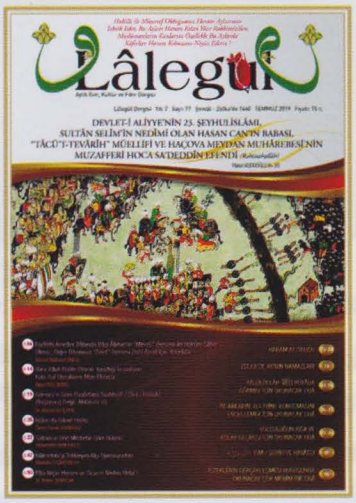
Edep ve hayâ, bela ve musibetlere karşı manevi bir sigortadır. Bu sigortadan mahrum olanların bir takım felaketlere maruz kalması kaçınılmaz olur. İşte şu beyit, bu gerçeği çok veciz bir şekilde ifade etmektedir:

Edep bir tâc imiş Nûr-u Hüdâ'dan,

Giy o tâcı emin ol her belâdan…

Fi emanillah!

Mustafa Özşimşekler

LÂLEGÜL DERGİSİ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
TUANA YAYINCILIK A. Ş.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa ÖZŞİMŞEKLER

GENEL MÜDÜR
Gürsel YILDIZ

REKLAM İLETİŞİM
reklam@lalegulyayinlari.com

YAYIN TÜRÜ
Aylık İlim-Kültür ve Fikir Dergisi

BASIM YERİ
Matsis Matbaa Hizmetleri - Tevfikbey Mah.
Dr. Ali Demir Cad. No:51 Sefaköy / İSTANBUL
Tel: 0212 624 21 11 www.matbaasistemleri.com

YURTİÇİ ABONELİK BEDELİ (12 AYLIK)
180 TL

YURTDIŞI ABONELİK BEDELİ (12 AYLIK)
200 Euro

ABONELİK ÖDEMESİ İÇİN BANKA HESAP BİLGİLERİ
TUANA YAYINCILIK A. Ş.

VAKIF KATILIM **TL HESABI**
İBAN: TR77 0021 0000 0000 8388 9000 01

VAKIF KATILIM **EURO HESABI**
İBAN: TR66 0021 0000 0000 8388 9001 02

VAKIF KATILIM **DOLAR HESABI**
İBAN: TR93 0021 0000 0000 8388 9001 01

POSTA ÇEKİ HESAP NUMARASI
TUANA YAYINCILIK A. Ş.
14851995

ABONE DAĞITIM
TUANA YAYINCILIK A. Ş.
0212 435 10 58

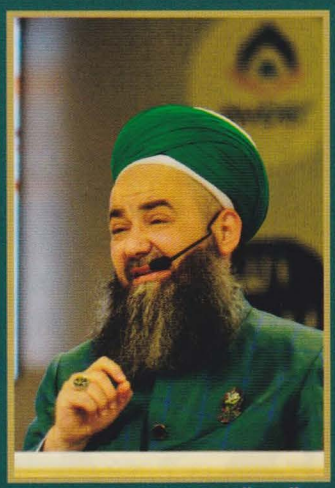
ABONE İŞLEMLERİ
0212 435 10 58

BİLGİ
www.laleguldergisi.com

ADRES
Tuana Basın Yayın - Çınar Mah. Osman Gazi Cad.
No: 50/A Bağcılar / İSTANBUL

Dergimizde yayınlanan yazıların, reklamların sorumluluğu yazarına ve reklam sahibine aittir.

İÇİNDEKİLER

FAZÎLETLİ AMELLER BÂBINDA BÂZI ÂLİMLERİN "MEVZÛ" DEMESİ İLE HÜKÜM SÂBİT OLMAZ, DİĞER BÂZISININ "ZAYIF" DEMESİ DAHÎ AMEL İÇİN YETERLİDİR
AHMET MAHMUT ÜNLÜ ▶4

24 YESEVİ YOLU
48 İDDEF - Kardeşin İçin Kurbanını Paylaş
70 VUSLAT - Vuslat Derneği Ramazan Ayı Faaliyetleri

• DUALAR, ZİKİRLER ve FAZÎLETLİ AMELLER •

72 HARAM AYLARDA GÜNAHLARIN KATLANACAĞI
73 HARAM AY ORUCU
74 ZÜLKA'DE AYININ NAMAZLARI
74 MÜCERREBÂT-I SENÛSÎ'DEN FAYDALI İLİMLER
74 Rasûlüllâh (SAV) i Rüyâda Görmek İçin Okunacak Duâ
76 İnsanların, Aleyhine Konuşmasını Engellemek İçin Okunacak Duâ
77 Yolculuğun Kısa Ve Kolay Geçmesi İçin Okunacak Duâ
79 SEKİZİNCİ İSM-İ ŞERÎF «اَلْبَادِئُ» İSM-İ ŞERÎFİ
80 «اَلْبَادِئُ» İSM-İ ŞERÎFİNİN HAVÂSSI
80 İsteklerin Gerçekleşmesi Husûsunda Okunacak Çok Mühim Bir Duâ

YÜCE ALLAH HALİFE OLARAK YARATTIĞI İNSANLARA, ANCAK KENDİSİNE KUL OLMALARINI EMREDERKEN KULA KUL OLMAK SÛRETİYLE KÖLE OLMAYI MEN ETMİŞTİR

■ RESUL BÖLÜKBAŞ

▶14

GÖRMEZ'E GÖRE BAŞÖRTÜSÜ TAABBUDÎ / DÎNÎ / HUKUKÎ (BAĞLAYICI) DEĞİL, AHLÂKÎDİR (!)

■ Dr. AHMET GELİŞGEN

▶18

DEVLET-İ ALİYYE'NİN YİRMİ ÜÇÜNCÜ ŞEYHULİSLÂMI, SULTÂN SELÎM'İN NEDÎMİ OLAN HASAN CAN'IN OĞLU, "TÂCÜ'T-TEVÂRÎH" MÜELLİFİ VE HAÇOVA MEYDAN MUHÂREBESİ'NİN MUZAFFERİ HOCA SA'DEDDÎN EFENDİ (Rahimehullâh) -1-

■ HASAN KUDUOĞLU

▶20

İSLÂM'DA DÂVET USÛLÜ

■ ÖMER FARUK KORKMAZ

▶26

SATRANCIN DÖRT MEZHEBE GÖRE HÜKMÜ

■ HÜSAMETTİN VANLIOĞLU

▶32

İSLÂMOFOBİ'Yİ TETİKLEYEN ALGI OPERASYONLARI

■ MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER

▶42

FÂİZ NİÇİN HARAM VE TİCARET NEDEN HELAL?

■ Dr. İHSAN ŞENOCAK

▶50

MUSTAFA ÖZTÜRK'E REDDİYE -3-

■ HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU

▶60

VİRÜSLERIN DÜNYASI

■ VOLKAN TUZCU

▶66

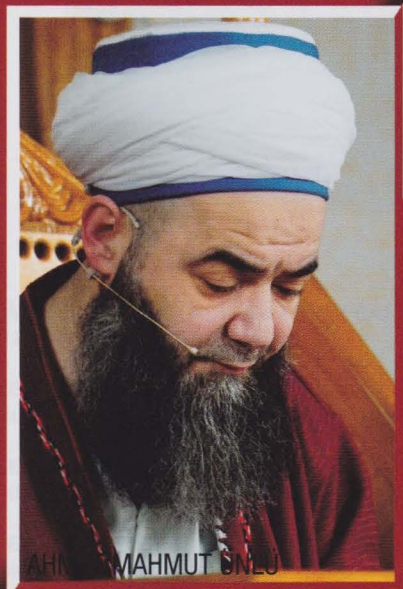
İLİM YOLU

FREKANS

Uydu adı	Türksat 4A
Lokasyon	Doğu
Frekans	12423
Polarizasyon	Yatay (H)
Sembol Oranı	30000
FEC	3/4

ZAYIF HADÎSLERLE AMEL MÜSTEHAB SAYILMIŞTIR

Bir Rivâyete "Mevzû" Demek Tehlikeli Bir Şey Olduğundan Bu Hususta İhtiyâta Riâyet Gerekir -6-

FAZÎLETLİ AMELLER BÂBINDA BÂZI ÂLİMLERİN "MEVZÛ" DEMESİ İLE HÜKÜM SÂBİT OLMAZ, DİĞER BÂZISININ "ZAYIF" DEMESİ DAHÎ AMEL İÇİN YETERLİDİR

Nîmetlerini karşılayacak ve ziyâdesine mukābele edecek hamdler ile **Allâh-u Te'âlâ**'ya hamd-ü senâlarda bulunduktan ve haklarını ödeyecek nisbette fazîletli salât-u selamlar ile **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e, Ehl-i Beyti'ne ve ashâbına salât-u selâm ettikten sonra!

Bundan evvelki yazılarımızı tâkip edenlerin mâlûmu olduğu üzere; günümüzde muhaddis geçinen bâzı kimseler ulemâ ve meşâyihın kitaplarında nakledilen hattâ ***"Kütüb-ü Tis'a"***da vârid olan bâzı hadîs-i şerîfler hakkında "Mevzû" deme cesâreti gösterebilmektedirler ki hiç şüphesiz bu onların cehâletinden kaynaklanmaktadır.

Zîrâ büyüklerimiz: «اَلْجَاهِلُ جَسُورٌ» "Câhil cesur olur." buyurmuşlardır. Oysa muhaddisler bu konuda çok titiz davranarak birçok tâbir ve ıstılâh geliştirmişlerdir.

İşte bu yazımda sizlere muhaddislerin kullandığı: "Bu hadîsin aslı yok", "Bu hadîs sahîh değil" yâhut "Sâbit değil" gibi tâbirlerin mânâlarını ve bu konuda misâl teşkîl edecek bâzı hadîs-i şerîfleri nakledeceğim ki bundan maksadım, kimilerinin "Uydurma" dediği rivâyetlerin aslının nasıl sâbit olduğunu isbât ederek bu hususta ihtiyatlı davranmanızı ve hiç araştırmadan birilerinin papağanlığını yapan kimselere îtibâr etmemenizi temîn etmektir.

Zîrâ sâbit olan bir hadîs-i şerîf hakkında "Uydurma" demek insanın iki cihan saâdetini tahrîp edecek derecede tehlikeli bir yaklaşımdır. Nitekim **Câbir ibni Abdillâh** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen:

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ بَلَغَهُ عَنِّي حَدِيثٌ فَكَذَّبَ بِهِ فَقَدْ كَذَّبَ ثَلَاثَةً؛ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِي حَدَّثَ بِهِ.»

"Kime benden bir hadîs ulaşır da onu inkâr ederse, (başta) **Allâh-u Te'âlâ, sonra Rasûlü,** (daha sonra da) **onu rivâyet eden olmak üzere üçünü de yalancı saymış olur."** (**et-Taberânî,** *el-Mu'cemü'l-evsat, rakam:7592, 8/290;* **el-Heysemî,** *Mecma'u'z-zevâid, rakam:660, 1/375)* hadîs-i şerîfi bu konunun ne kadar tehlikeli olduğunun en açık delîlidir.

Her şeyin bir edebi olduğu gibi bu konuda da insan edebe riâyet etmeli ve "Ben bunun kaynağını bulamadım, doğrusunu **Allâh-u Te'âlâ** bilir." şeklinde terbiyeli ifâdeler kullanmalı ve böylece o hadîs-i şerîfi rivâyet eden ve nakleden muhaddislere ve âlimlere karşı saygısını eksik etmemelidir.

Nitekim **Selmân** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَمَنْ رَدَّ حَدِيثًا بَلَغَهُ عَنِّي، فَلْيَتَبَوَّأْ بَيْتًا فِي النَّارِ، وَمَنْ رَدَّ حَدِيثًا بَلَغَهُ عَنِّي، فَأَنَا مُخاصِمُهُ يَوْمَ الْقِيامَةِ، وَإِذَا بَلَغَكُمْ عَنِّي حَدِيثٌ وَلَمْ تَعْرِفُوهُ، فَقُولُوا: «اللهُ أَعْلَمُ.»

"Kendisine benden ulaşan bir hadîsi reddeden kişi cehennemde (kendisine) **bir ev hazırlasın.**

Her kim kendisine benden ulaşan bir hadîsi reddederse, kıyâmet günü onun hasmı ben olacağım.

Size benden bir hadîs ulaşır da onu(n kaynağını veyâ mânâsını) **anlamazsanız,** (hemen onu reddetmeye yeltenmeyin ancak) **'**(Doğrusunu) **Allâh en iyi bilendir.' deyin."** (**et-Taberânî,** *el-Mu'cemü'l-kebîr, rakam:6163, 6/262;* **el-Heysemî,** *Mecma'u'z-zevâid, rakam:649, 1/372;* **es-Süyûtî,** *Câmi'u'l-ehâdîs, rakam:23714, 21/350;* **'Alî el-Müttakî,** *Kenzü'l-'ummâl, rakam:29249, 10/428;* **Salâhuddîn el-Keykeldî,** *Buğyetü'l-mültemis, sh:72;* **es-Süyûtî,** *Miftâhu'l-cenne, sh:52;* **'Abdülbâsid el-'Alemvî,** *el-Mu'îd fî edebi'l-müfîd, sh:42-43)*

BİR KONUDA "BU HADÎSİN ASLI YOK" VEYÂ "BU HADÎS SAHÎH DEĞİL" DENİLMESİ "MEVZÛDUR" ANLAMI TAŞIMAZ!

Bâzen muhaddisler bir hadîs-i şerîf hakkında: "Bunun aslı yok." veyâ "Bu hadîs sahîh değil." şeklinde tâbirler kullanırlar. Lâkin bu ifâdeler o hadîs-i şerîfin uydurma olduğu anlamına gelmez. Hattâ "Sahîh değil" tâbiri "Zayıf" kabûl edilmesi bir yana "Hasen" olmasına dahî zıt düşmez.

Nitekim **Leknevî** *(Rahimehullâh)* şöyle demiştir: "Muhaddisler çoğu kere: 'Bu hadîs sahîh değil.', 'Sâbit değil.' gibi tâbirler kullanırlar, bu konuda ilmi olmayan kimseler de o hadîsin 'Mevzû' veyâ 'Zayıf' olduğunu sanırlar. Oysa onların bu zannı muhaddislerin ıstılahları (kelimeleri kullandıkları özel mânâlar) hakkındaki cehâletlerine mebnîdir (bilgisizliklerine dayalıdır).

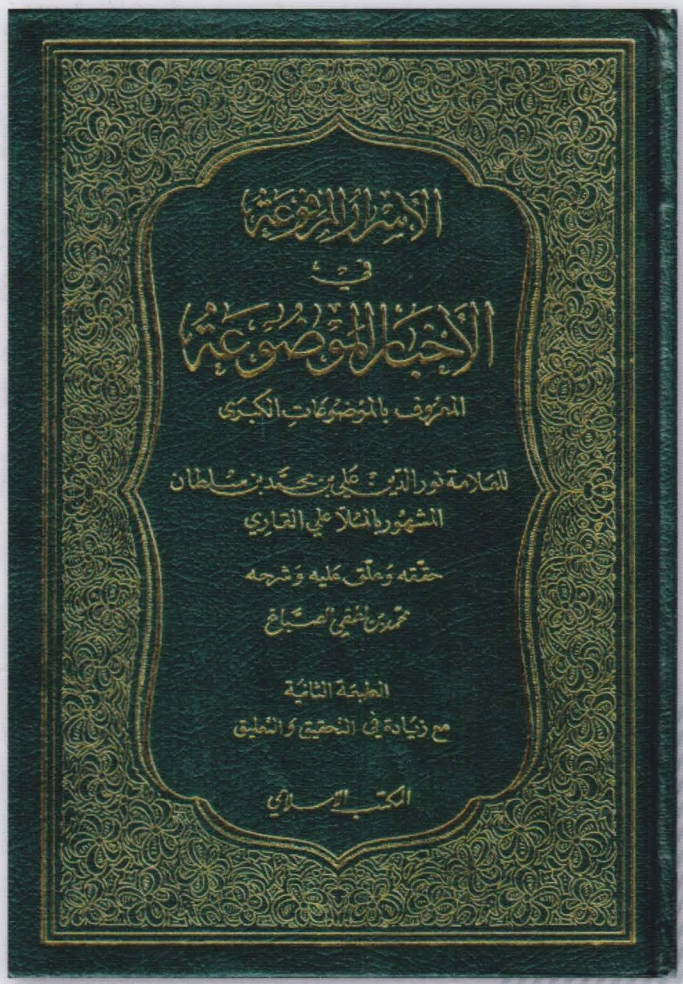
Nitekim **Alî el-Kārî** *(Rahimehullâh)* ***'Tezkiratü'l-Mevzû'ât'*** isimli eserinde: 'Bir rivâyetin sâbit olmamasından "Mevzû" olduğu anlaşılamaz.' demiştir.

Kitabının diğer bir yerinde de: 'Bir hadîsin adem-i sıhhatinden (sahîh olmamasından) "Mevzû" olması gerekmez.' demiştir." (**'Alî el-Kārî,** *el-Esrâru'l-merfû'a, sh:74, 108, 443;* **el-Leknevî,** *er-Raf'u ve't-tekmîl, sh:27 -Mecmû'atü Resâili'l-Leknevî, 5/159-)*

Buna birkaç misâl verecek olursak:

Abdest Duâları Hakkında Hadîs-i Şerîf Sâbittir

1) Allâme **İbnü Allân** *(Rahimehullâh)* buna misâl teşkîl edecek bir konuda şu mâlûmâtı kaydetmiştir:

Alî el-Kārî'nin el-Esrâru'l-merfû'a fi'l-ahbâri'l-mevzû'a isimli eseri

"**İmâm-ı Nevevî** *(Rahimehullâh)*ın: 'Abdest duâları hakkında rivâyet edilen bir hadîs-i şerîf yoktur.' demesi 'Sahîh rivâyetlerde zikredilmiyor.' anlamına gelmektedir, yoksa hiçbir hadîs-i şerîfte zikredilmediğini ifâde etmemektedir.

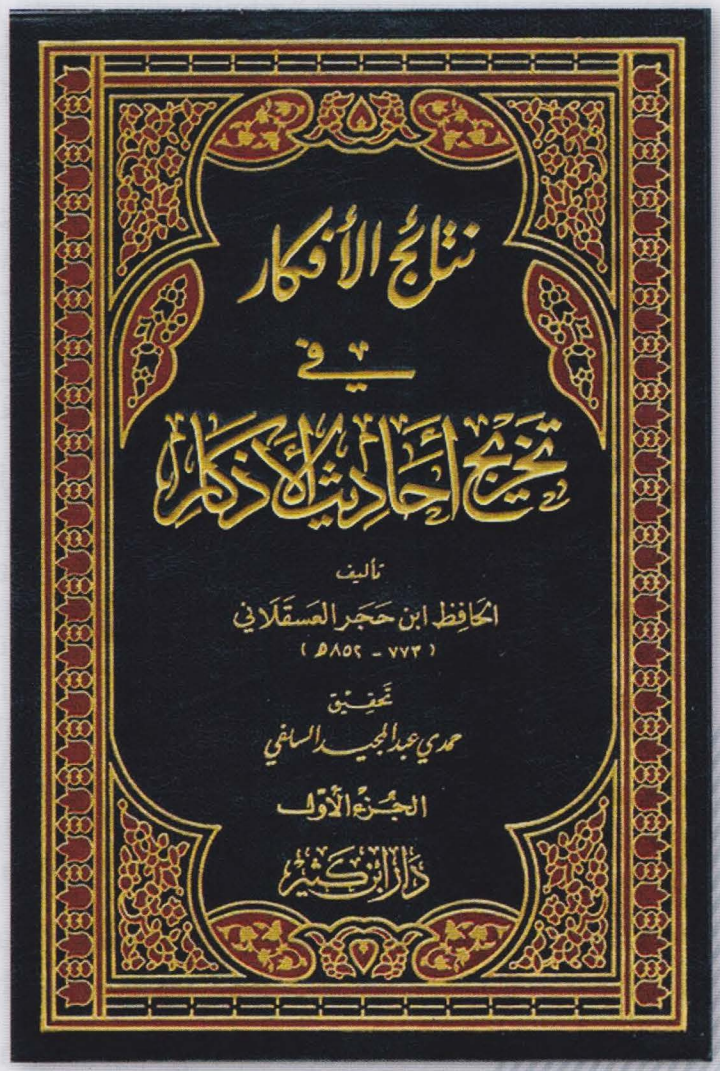
Nitekim **İbnü Hacer** *(Rahimehullâh)*a: '**Nevevî** *(Rahimehullâh)* abdest duâları hakkında: "Bu hususstaki hadîslerin aslı yok." derken bâtıl olduklarını mı söylüyor, o zaman **Zeynüddîn el-Irâkî** *(Rahimehullâh)* nasıl "Bu hadîslerin aslı var." diyebiliyor?' şeklinde bir suâl tevcîh edildiğinde (yöneltildiğinde) **İbnü Hacer** *(Rahimehullâh)*:

'Bir muhaddis: "Felan hadîsin aslı yok." dediği zaman, onun maksadı: "Îtimâd edilen bir tarîkten (sahîh olarak) aslı yoktur." demektir, yoksa "Hiçbir tarîkten aslâ rivâyet olunmuş değil." anlamında değildir.' diye cevap vermiştir." (**İbnü 'Allân,** *el-Fütûhâtü'r-Rabbâniyye, 1/315)*

Zâten **İbnü Hacer** *(Rahimehullâh)* ***"el-Ezkâr Şerhi"***nde abdest uzuvları yıkanırken okunacak duâlar hakkındaki hadîs-i şerîfleri muhtelif tarîklerde geçen farklı lafızlarıyla uzun uzadıya zikrettikten sonra: "**Nevevî** *(Rahimehullâh)*: 'Bu hadîslerin aslı yok.' dediyse de, ***'el-Mühimmât'*** kitabının sâhibi (el-Esnevî *(Rahimehullâh)*):

'Bu böyle değildir, bilakis birçok tarîkten bu konuda hadîs-i şerîfler rivâyet olunmuştur, bu hadîslerin râvîlerinden olan **Abbâd ibni Suheyb** *(Rahimehullâh)* hakkında

Ebû Dâvûd *(Rahimehullâh)*: "Sadûk (çok sâdık) biridir." derken, **Ahmed ibni Hanbel** *(Rahimehullâh)* da: "Yalan söylemez." dedi.' diye nakilde bulunduktan sonra **İbnü Hacer** *(Rahimehullâh)*: "Bu konuda sâdece bu rivâyet bile vârid olsa idi, yine de 'Bu hadîslerin aslı var.' denilebilirdi, nerede kaldı ki daha birçok tarîkten rivâyetler vârid oldu." demiştir. (**İbnü Hacer el-'Askalânî,** *Netâicü'l-efkâr, 1/256-257)*

İbnü Hacer el-Askalânî'nin el-Ezkâr isimli Nevevî'ye âit eserde geçen hadîslerin tahrîcini yaptığı Netâicü'l-efkâr fî tahrîci ehâdîsi'l-Ezkâr isimli eseri

Abdeste Besmele ile Başlama Hadîsi Sâbittir

2) Yine böylece **Ahmed ibni Hanbel** *(Rahimehullâh)*: "Abdestte besmele okumak hakkında sâbit bir hadîs bilmiyorum." demiştir.

İbnü Hacer *(Rahimehullâh)* ise: "Bir hadîs hakkında 'Bilmiyorum.' denilmesinden 'Yoktur.' mânâsı çıkmaz, hattâ 'Sâbit değil.' demekten hadîsin 'Zayıf' olduğu hükmüne dahî varılamaz. Zîrâ sübuttan sıhhat kastedilmesi ihtimâline göre bu, husne münâfî (Hasen olmasına ters) bile değildir." demiştir. (**İbnü Hacer el-'Askalânî,** *Netâicü'l-efkâr, 1/222-223)* ki bunun mânâsı:

"Bir hadîs hakkında 'Sâbit değil.' demek 'Sahîh oluşu sâbit değil.' mânâsına gelirse o zaman o hadîs 'Zayıf' olmak bir yana 'Hasen' dahî kabûl edilebilir. Zîrâ bir hadîsin 'Sahîh' olmaması 'Hasen' olmasına münâfî değildir (ters düşmez)." demektir. (**el-Leknevî,** *er-Raf'u ve't-tekmîl, sh:27 -Mecmû'atü Resâili'l-Leknevî, 5/159-)*

Müzdelife'de Hacıların Umûmî Mağfirete Nâiliyetleri ile İlgili Hadîs-i Şerîf Sâbittir

3) Bu hususta diğer misal de hacıların umûmî mânâda bütün günahlarının Müzdelife'de mağfiret olunması ile ilgili hadîs-i şerîftir. Nitekim **Ubâde ibni's-Sâmit** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* (Vedâ Haccı'nda) Arefe günü:

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَرَفَةَ: «أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ اللهَ تَطَوَّلَ عَلَيْكُمْ فِي هٰذَا الْيَوْمِ، فَيَغْفِرُ لَكُمْ إِلَّا التَّبِعَاتِ فِيمَا بَيْنَكُمْ، وَوَهَبَ مُسِيئَكُمْ لِمُحْسِنِكُمْ، وَأَعْطَى مُحْسِنَكُمْ مَا سَأَلَ، اِنْدَفِعُوا بِسْمِ اللهِ»، فَإِذَا كَانَ بِجَمْعٍ قَالَ: «إِنَّ اللهَ قَدْ غَفَرَ لِصَالِحِكُمْ، وَشَفَّعَ صَالِحَكُمْ فِي طَالِحِكُمْ، تَنْزِلُ الْمَغْفِرَةُ فَتَعُمُّهُمْ، ثُمَّ تُفَرَّقُ الْمَغْفِرَةُ فِي الْأَرَضِينَ فَتَقَعُ عَلَى كُلِّ تَائِبٍ مِمَّنْ حَفِظَ لِسَانَهُ وَيَدَهُ، وَإِبْلِيسُ وَجُنُودُهُ عَلَى جِبَالِ عَرَفَاتٍ يَنْظُرُونَ مَا صَنَعَ اللهُ بِهِمْ، فَإِذَا نَزَلَتِ الْمَغْفِرَةُ دَعَا هُوَ وَجُنُودُهُ بِالْوَيْلِ وَيَقُولُ: «كُنْتُ أَسْتَفِزُّهُمْ حِقَبًا مِنَ الدَّهْرِ، ثُمَّ جَاءَتِ الْمَغْفِرَةُ فَغَشِيَتْهُمْ»، فَيَتَفَرَّقُونَ وَهُمْ يَدْعُونَ بِالْوَيْلِ وَالثُّبُورِ.»

"Ey insanlar! Şüphesiz Allâh bugün size ihsânda bulunmuş ve aranızdaki kul hakları hâriç sizin için (sâir günahlarınızı) **mağfiret buyurmuştur. Kötü iş yapanınızı iyi amel işleyeninize bağışlamış, iyi amel sâhibinize de istemiş olduğu şeyi** (murâdını) **vermiştir. Artık Allâh'ın ismini okuyarak** (Müzdelife'ye) **inin."** buyurdu.

Müzdelife'de bulunduğunda ise (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*) şöyle buyurdu: **"Şüphesiz Allâh sâlih** (iyiler)**inizi bağışlamıştır, iyinizi de kötünüze şefâatçi kılmıştır.** (Allâh-u Te'âlâ'nın afv-u) **mağfiret**(i önce Müzdelife vakfesinde bulunanlar üzerine) **iner ve o** (mağfiret) **onları**(n tümünü) **kaplar.**

Sonra o mağfiret yeryüzünün katmanlarına dağıtılır da artık o, dilini ve elini (haramlardan) **koruyanlardan tevbekâr olan herkesin üzerine düşer.**

İblîs ve orduları ise Arafat dağları üzerinde (durup) **Allâh'ın, kullarına ne muâmele yaptığına bakarlar. İşte o mağfiret** (bağışlama) **nâzil olunca** (gökten inince) **o** (İblîs) **ve orduları** (yandık, yakıldık diye) **helâk çağırmaya** (yok olmak için duâ etmeye) **başlarlar.**

O zaman (İblîs)**: 'Ben nice zamanlar onları tahrîk ediyordum** (da ne günahlar işletiyordum)**, sonra mağfiret geldi ve hepsini kapladı.' der.**

Böylece onlar kendilerine veyl ve helâk ile bedduâ ederek (hayıflı bir vaziyette) **dağılırlar."** (**'Abdürrezzâk,** *el-Musannef, rakam:8831, 5/17;* **İbnü Mâce,** *es-Sünen, rakam:3013, 2/1002;* **Ebû Dâvûd,** *es-Sünen, rakam:5234, 4/359;* **Ebû Nu'aym,** *Hılyetü'l-evliyâ, 8/199;* **el-Heysemî,** *Mecma'u'z-zevâid, 3/568;* **es-Süyûtî,** *Câmi'u'l-ehâdîs, rakam:10021, 10/455)*

Hadîste müminlerin emîri kabûl edilen **İbnü Hacer** *(Rahimehullâh)*: **"Buhârî** bu hadîs için 'Sahîh değil' tâbirini kullanmış, **İbnü'l-Cevzî** ise bu hadîs-i şerîfi 'Mevzû' hadîsler arasında zikretmiştir. Oysa 'Sahîh değil' tâbirinden, bu hadîsin 'Mevzû olduğu' şeklinde bir mânâ çıkartılamaz.

Zâten **Ebû Dâvûd, İbnü Mâce, Abdürrezzâk, ez-Zıyâ el-Makdisî, İbnü Mendeh** ve **et-Taberânî** *(Rahimehümullâh)* bu hadîs-i şerîfi **İbnü'l-Cevzî**'nin zikrettiği tarîkten başka kanallardan tahrîc etmişlerdir ki kesret-i turuk (rivâyet yollarının fazlalığı) bu hadîs-i şerîfe kuvvet kesbettirmiştir.

Dolayısıyla **İbnü'l-Cevzî**'nin bu hükmü isâbetsizdir." demiştir. (İbnü **Hacer,** *el-Kavlü'l-müsedded fi'z-zebbi 'an Müsnedi Ahmed, hadîs rakamı:7, sh:37;* **el-Leknevî,** *er-Raf'u ve't-tekmîl, sh:27 -Mecmû'atü Resâili'l-Leknevî, 5/159-)*

Âşûrâ Günü Çoluk-Çocuğa Bolluk Yapma Hadîs-i Şerîfi Sâbittir

4) İmâm-ı Semhûdî *(Rahimehullâh)* ***"Cevâhiru'l-'ıkdeyn fî fazli'ş-şerafeyn"*** isimli eserinde: "**Ahmed ibni Hanbel** *(Rahimehullâh)***ın; Abdullâh ibni Mes'ûd** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen:

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ وَسَّعَ عَلَى عِيَالِهِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ لَمْ يَزَلْ فِي سَعَةٍ سَائِرَ سَنَتِهِ.»

'Her kim Âşûrâ gününde âilesine genişlik yapar (da ikrâmlarda bulunur)**sa, senenin geri kalanında da hep** (rızık bakımından) **genişlik içerisinde dâim olur.'** (**et-Taberânî,** *el-Mu'cemü'l-kebîr, rakam:10007, 10/77; el-Mu'cemü'l-evsat, rakam:9302, 9/121;* **el-Beyhakî,** ***Şu'abü'l-îmân****, rakam:3791, 3792, 3794, 3/365-366;* **el-Hakîmü't-Tirmizî,** *Nevâdiru'l-usûl, 3/14;* **el-Heysemî,** *Mecme'u'z-zevâid, 3/189;* **'Abdülkādir el-Geylânî,** *el-Ğunye, 2/89;* **es-Süyûtî,** *Câmi'u'l-ehâdîs, rakam:24110, 21/495)* hadîs-i şerîfi hakkında:

'Âşûrâ günü çoluk-çocuğa bolluk yapma hadîsi sahîh değildir.' demesinden, bu hadîsin bâtıl olduğu hükmü çıkartılamaz. Zîrâ bir hadîs sahîh olmasa da kendisi huccet kabûl edilmeye elverişli olabilir. Nitekim 'Sahîh' ile 'Zayıf' arasında 'Hasen' diye bir mertebe vardır." demiştir.

Yine böylece **Alî el-Kārî** *(Rahimehullâh)*: "**Ahmed ibni Hanbel** *(Rahimehullâh)*ın bu sözünden, hadîs-i şerîfin 'Mevzû' olduğu hükmüne varılamaz. Zîrâ 'Sahîh' olmamak 'Mevzû' olduğu anlamına gelmez.

Nitekim bu hadîs-i şerîfi **Taberânî** ve **Beyhâkî** de rivâyet etti." demiştir. (**'Alî el-Kārî,** *el-Esrâru'l-merfû'a, sh:474;* **el-Leknevî,** *er-Raf'u ve't-tekmîl, sh:27 -Mecmû'atü Resâili'l-Leknevî, 5/159-)*

Yine böylece **Leknevî** *(Rahimehullâh)*: "**İbnü Teymiye**'nin Âşûrâ günü çoluk-çocuğa bolluk yapma, kına sürme ve musâfaha etme gibi hadîsleri 'Mevzû' rivâyetler sınıfına sokarken açıkladığı:

'Âşûrâ günü hakkında oruç dışındaki hadîslerin tümü "Mevzû"dur.' şeklindeki küllî kāidesi çoluk-çocuğa bolluk yapma hadîsi ile bâtıl olmuştur. Zîrâ iyâle tevsi'a hadîsi 'Sahîh' değilse de kendisinden huccet alınacak 'Hasen' bir hadîstir.

Dolayısıyla **İbni Teymiye** verdiği bu küllî hükümde kâzib (yalan söylemiş biri)dir, kendisinden sonra gelen ulemâ onu tekzîb etmiştir. Bu ilmi muhâfaza et ki dünyâda ve âhirette sana fayda verecektir." demiştir. (**el-Leknevî,** *el-Âsâru'l-merfû'a, sh:102)*

Tesbîh Namazı ve Namazlardan Sonra Âyete'l-Kürsî Okunması Hakkındaki Hadîs-i Şerîfler Sâbittir

5) Zerkeşî *(Rahimehullâh)*, **Muhibb-i Taberî** ve **Hâfız Mizzî** *(Rahimehumellâh)* gibi muhaddislerin: "**İbnü'l-Cevzî**, tesbîh namazı ve namazların akabinde Âyete'l-Kürsî okunması hakkındaki hadîs-i şerîfleri 'Mevzû' rivâyetler arasında zikrederek çok kötü bir amel işlemiştir.

Nitekim Âyete'l-Kürsî okunması hakkındaki hadîs-i şerîfi **Nesâî** *(Rahimehullâh)* sahîh olarak kabûl etmiştir." dediklerini naklettikten sonra: "(Meselâ Tesbîh Namazı hakkındaki) bir hadîs-i şerîfe bâzı muhaddisler 'Sahîh değil' dese bile 'Sahîh değil' tâbiri ile 'Mevzûdur' sözü arasında çok büyük bir fark vardır.

Zîrâ bir muhaddisin bir hadîs-i şerîf hakkında 'Sahîh değil.' demesi 'Benim nezdimde sâbit değil.' anlamı taşırken, 'Mevzûdur.' demesi ise 'Yalan ve uydurmadır.' mânâsına gelir. Bir hadîsin bâzı muhaddisler nezdinde sâbit olmamasından, o hadîs-i şerîfin tamâmen mevcut olmaması mânâsı çıkarılamaz." demiştir. (**ez-Zerkeşî,** *en-Nüketü 'alâ Mukaddimeti İbni's-Salâh, rakam:221, 2/277)*

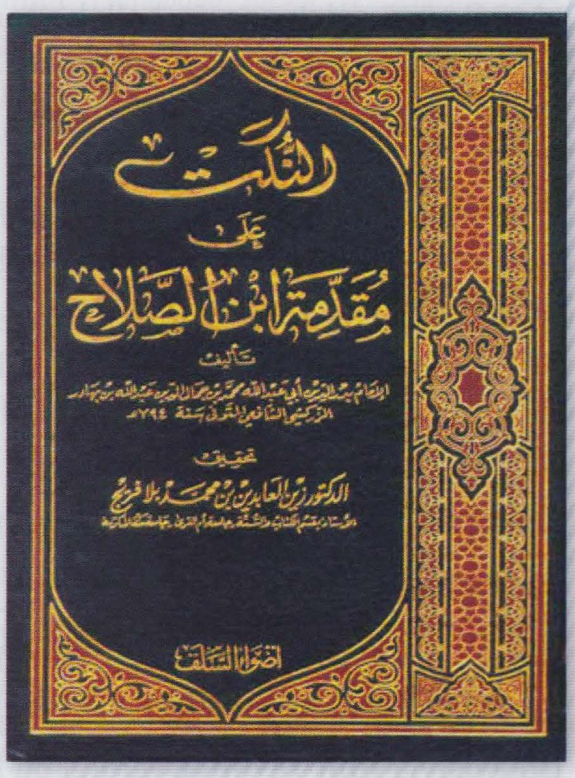
Bu îzâhı naklettikten sonra **Leknevî** *(Rahimehullâh)*: "**İbnü'l-Cevzî**'nin: 'Sahîh değil.' ve benzeri tâbirlerle 'Mevzû' rivâyetler arasına soktuğu bütün hadîsler hakkında **Zerkeşî** *(Rahimehullâh)*ın verdiği bu hüküm geçerlidir." demiştir. (**el-Leknevî,** *er-Raf'u ve't-tekmîl, sh:27, -Mecmû'atü Resâili'l-Leknevî, 5/159-)*

Tavaftan Sonra Makām-ı İbrâhîm'de Kılınan Namazın Ardından Zemzem İçme Hadîs-i Şerîfi Sâbittir

6) Sehâvî *(Rahimehullâh)*, **Câbir** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen:

عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ وَشَرِبَ مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ غَفَرَ اللهُ لَهُ ذُنُوبَهُ كُلَّهَا بَالِغَةً مَا بَلَغَتْ.»

"Her kim bu Beyt'i yedi kere (dönerek bir) **tavâf eder sonra** (İbrâhîm) **Makām'ın**(ın) **arkasında iki rekât kılar, akabinde de Zemzem suyundan içerse, onun günahları hangi raddeye ulaşmış olursa olsun Allâh-u Te'âlâ kendisi için hepsini mağfiret eder."** (**el-Vâhıdî,** *el-Vasît, 1/206;* **el-Cenedî,** *Fezâilü Mekke, rakam:22, sh:84;* **es-Sehâvî,** *el-Mekāsıdü'l-hasene, rakam:1155, 5/136;* **es-Süyûtî,** *Câmi'u'l-ehâdîs, rakam:22854, 21/35;* **ez-Zebîdî,** *el-İthâf, 4/359)* hadîs-i şerîfi hakkında:

Zerkeşî'ye âit en-Nüketü 'alâ Mukaddimeti İbni's-Salâh adlı usûlu hadîse dâir meşhûr eseri

"Sahîh değil." tâbirini kullanmışken, **Alî el-Kārî** *(Rahimehullâh)* ***"Tezkiratü'l-Mevzû'ât"*** isimli eserinde:

"**Sehâvî**'nin 'Sahîh değil.' demesi bu hadîs-i şerîfin 'Zayıf' hattâ 'Hasen' olmasına dahî zıt düşmez." demiştir. (**'Alî el-Kārî,** *el-Esrâru'l-merfû'a rakam:501, sh:349)*

Berâat Gecesi'nde Vâki Olan Umûmî Mağfiret Hadîs-i Şerîfi Sâbittir

7) Bu konuda son bir misal olarak **İbnü Dıhye**'nin: "Şa'bân'ın yarı gecesi (Berâat Gecesi) hakkında sahîh bir rivâyet yoktur." sözüne reddiye mâhiyetinde ***"el-Mevâhib"*** şârihi büyük muhaddis **İmâm-ı Zürkānî**'nin şu tahlîline yer vereceğim:

"**Mu'âz ibni Cebel** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen:

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَطَّلِعُ اللهُ (تَبَارَكَ وَتَعَالَى) إِلَى خَلْقِهِ فِي لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ لِجَمِيعِ خَلْقِهِ إِلاَّ لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ.»

'Allâh-u Te'âlâ Şa'bân'ın yarı gecesinde tüm yarattıklarına nazar eder de, müşrik yâhut müşâhin (Müslümanlara ve sahâbe-i kirâma kin tutan kimse) **dışında tüm kullarını bağışlar.'** (**İbnü Hibbân,** *es-Sahîh, rakam:5665, 12/481;* **el-Beyhakî,** *Şu'abü'l-îmân, rakam:3828-3833;* **İbnü Mâce,** *es-Sünen, rakam:1390; Benzeri rivâyetler için bkz.:* **et-Tirmizî,** *es-Sünen, rakam:739, 3/107;* **Ahmed ibnü Hanbel,** *el-Müsned, rakam:6642, 11/216;* **İbnü Ebî 'Âsım,** *es-Sünne, rakam:510-511;* **el-Bezzâr,** *el-Bahru'z-zehhâr, rakam:2045-2046, 2048;* **İbnü Huzeyme,** *et-Tevhîd, sh:136;* **el-Lâlikâî,** *Şerhu usûli'l-i'tikād, rakam:750, 763)* hadîs-i şerîfi hakkında **İmâm-ı Tirmizî** *(Rahimehullâh)*:

'Biz bu hadîs için bu isnâddan başka bir tarîk bilmiyoruz.' (**et-Tirmizî,** *es-Sünen, rakam:739, 3/107)* demiştir ama onun bu sözünde bir nevi kusur vardır. Zîrâ **Zeynüddîn el-Irâkî** *(Rahimehullâh)*ın açıkladığı gibi; bu konudaki hadîs-i şerîf farklı üç vecihten daha gelmiştir ki bu tarîkler birbirini takviye ettiğinden bu hadîs-i şerîf (kendi senedi dışındaki tarîklerden dolayı zayıflıktan kurtulduğu için) 'Hasen liğayrihî' mertebesine ulaşır.

Nitekim **İbnü Receb** *(Rahimehullâh)* da **Mu'âz** *(Radıyallâhu Anh)*dan gelen bu tarîkin bu hadîs-i şerîfin en üstün vecihlerinden olduğunu beyân ettikten sonra: '**İbnü Hibbân** bu hadîse "Sahîh" demiştir ki görüşüne îtimâd bakımından **İbnü Hibbân** yeterlidir.' demiştir.

İşte bu beyanlar **İbnü Dıhye**'nin: 'Şa'bân'ın yarı gecesi (Berâat Gecesi) hakkında hiçbir rivâyet sahîh olmadı.' sözüne karşı bir reddiyedir. Lâkin **İbnü Dıhye** sıhhat kelimesinden, ıstılâh (muhaddisler nezdinde kullanılan özel) mânâsını kastetmişse o müstesnâ! Zîrâ **Mu'âz** *(Radıyallâhu Anh)*dan gelen bu hadîs-i şerîf muhaddisler nezdinde 'Sahîh' değil, 'Hasen' kabûl edilmiştir.

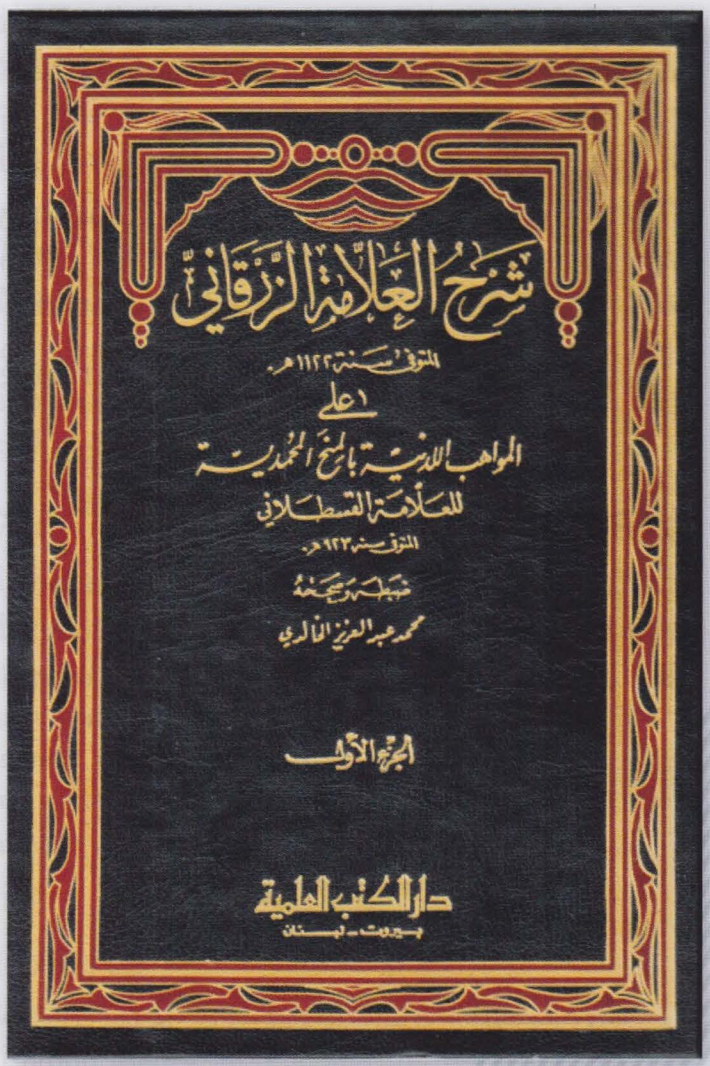
Nitekim **Taberânî** ve **Beyhakî** *(Rahimehumellâh)* bu hadîs-i şerîfi **Mu'âz** *(Radıyallâhu Anh)*dan, **İbnü Mâce** *(Rahimehullâh)* da **Ebû Mûsâ** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet etmiştir.

Münzirî ve **Irâkî** *(Rahimehumellâh)* da: 'Bu hadîs-i şerîfin isnâdında (senedinde geçen râvîler arasında) kezzâb ve vazzâ' (yalancı ve uydurukçu) bulunmadığı için isnâdında beis yoktur.

Ayrıca bu hadîs-i şerîfin aslının sâbit olduğuna delâlet eden farklı deliller de vardır.' demişlerdir." (**ez-Zürkānî,** *Şerhu'l-Mevâhib, 10/561;* **el-Münzirî,** *et-Terğîb, rakam:18, 3/459)*

Kāsımî *(Rahimehullâh)* da: "Cerh ve ta'dîl ehli Berâat Gecesi hakkında sahîh hadîs bulunmadığını söylemişlerse de lâkin geride belirtilen kaynaklarda geçen farklı isnadların mecmû'u göz önünde bulundurulunca hadîs-i şerîfin isnâdının kuvvet kazandığı inkâr edilemez." demiştir. (**Cemâlüddîn el-Kāsımî,** *Islâhu'l-mesâcid, sh:100)*

İşte bütün bu îzâhattan çıkarılan netîceye göre bir insan kaynağını bulamadığı bir hadîs-i şerîf hakkında: "Bunun aslı yoktur." demekten sakınmalı, lâkin "Ben bulamadım." şeklinde edebe riâyet üzere konuşmalıdır.

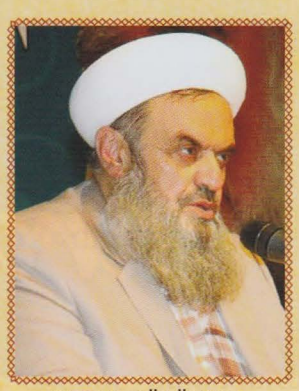
Zürkānî'nin Şerhu'l-Mevâhibi'l-ledünniyye adlı 12 ciltlik eşsiz eseri

Nitekim seleften bir zât bir hadîs-i şerîf hakkında: "Ben bunu bilmiyorum." deyince kendisine: "Bütün hadîs-i şerîfleri biliyor musun?" diye sorulmuş, o: "Hayır." deyince: "Peki, yarısını ihâta ettin mi (ilmen kuşattın mı)?" denilmiş, o: "Umarım." dediğinde ise ona: "O hâlde bu hadîsi de bilmediğin kısımdan kabûl et." denilmesi üzerine sükût etmiştir. **(İbnü 'Allân,** *el-Fütûhâtü'r-Rabbâniyye, 1/297)*

Bütün hadîs-i şerîflerin yarısını bilecek kadar iddiâlı konuşacak derecede büyük muhaddis olan bir zâta bile böyle denilmişse ya bizim gibi birkaç hadîs dahî ezbere bilmeyen sermâyesizlere neler söylenebilir?!

İnşâallâh bir sonraki yazımda size: **"Bir Hadîsin Bir Senedinin Mevzû Olması Diğer Tarîkten Gelen İsnâdının da Mevzû Olmasını Îcâb Ettirmez"** başlığı altında birkaç ay sürecek makâlelere başlayacağım ki bunların ilki **"Rasûlüllâh** ***(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*****in, Ebû Dücâne** ***(Radıyallâhu Anh)*****ı Cinlerin Şerrinden Kurtarmak İçin Cinlere Yazdığı Mektûb Hakkındaki Hadîs-i Şerîf"** ile alâkalı olacaktır.

Allâh-u Te'âlâ cümlemize bu ilimleri okuyup istifâde edecek idrâk meselesi (anlayış kābiliyetleri) ihsân eylesin ve hadîs-i şerîflere îmandan nasipsiz olanlara da bu vesîle ile ihtidâ ihsân eylesin. Âmîn!

RESUL BÖLÜKBAŞ
0532 321 43 78

YÜCE ALLAH HALİFE OLARAK YARATTIĞI İNSANLARA, ANCAK KENDİSİNE KUL OLMALARINI EMREDERKEN KULA KUL OLMAK SÛRETİYLE KÖLE OLMAYI MEN ETMİŞTİR

İnsan ancak **Allah**'a kul olursa "Kul" olmuş olur. Aksi takdirde "Kula kul" olanların hiçbir şekilde hürriyetten bahsetmeleri boşuna bir iddia olur. Yüce **Allah**'ımız Kitab-ı Mübin'inde **"Cinleri ve insanları ancak Kendisine kul olmaları için yaratmış olduğunu"** beyan etmektedir.

Zâriyât Sûresi (56)

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım."

Hiç şüphesiz kul kimin tâlimatıyla yaşıyorsa onun kulu olur. Eğer yüce **Allah**'ın indirmiş olduğu Hazreti **Kur'ân**'la ve onun ahkâmıyla yaşıyorsa şüphesiz o kişi "**Allah**'ın kulu"dur.

Yok, eğer yüce yaratıcının talimatlarından ibaret olan Hazreti **Kur'ân** ve onun ahkâmını arkaya atıp beşerî sistemi rehber edinen kişiler ise "Beşeri" ilah edinmiş olup "**Allah**'a kul" olmaktan çıkarak "Beşere kul" olmaya mahkûm olurlar.

Yüce kitabımız **Kur'ân**-ı Kerim'de verilen talimat, emir ve yasaklar ve beyan edilen hukuk ve prensipler apaçıktır. Buna rağmen noksan sıfatlardan münezzeh, kemal sıfatlarla muttasıf olan ve her şeyin hakikatini bilen yüce **Allah** tarafından tayin edilen yolu ve nizamı terk ederek **"Beşerî nizamın peşine düşenlerin"** hüsrana uğramaları ve çabaladıkça günbegün batmaları kaçınılmazdır.

İlim, hikmet ve adalette, tartışılmaz ve hak olan ahkâm-ı ilahi ve onun ferman ettiği yüce kitabın nizamını bir türlü kabul

edemeyenlerin bir araya gelip hazırladıkları **"Sözde nizamlar ve prensiplerle adalete ve huzura"** kavuşmaları mümkün değildir.

Yüce **Allah**'ımızın **Kur'ân**-ı Kerim'indeki:

Nahl Sûresi (17)

اَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

"Şu halde yaratan, yaratamayan gibi olur mu?! Artık siz düşünmez misiniz?" şeklindeki beyanından anlaşılacağı gibi **"Kul haddini bilmeli mahlûk olduğu halde Hâlik Teâlâ'nın sahasına girmemeli!"**

Kulun haddini aşıp İlâhî sahaya girmek suretiyle elde edeceği netice; Firavunluk, Nemrutluk ve Ebu cehillikten başkası değildir.

Yüce **Allah** Kitab-ı Mübin'inde Kendisinin inzal buyurduğu nizamın hak nizam olduğunu ve Kendisinin noksan sıfatlardan münezzeh kemal sıfatlarla muttasıf olduğu gibi O'nun *(celle celaluhu)* "İlim ve kelam sıfatından" doğan Hazreti **Kur'ân** ve onun nizamı da noksanlıklardan münezzeh kemalat ile muttasıfdır. Hal bu iken İlâhî nizam ve prensipleri terk edip beşerî sisteme gönül verenlerin âhir ve âkıbetleri bahsi geçen Firavunlardan farksız olacaktır.

Zira **Cenâb-ı Hak** Kendi ahkâmından başka beşerî sistemlerin cahiliye sistemi olduğunu **Kur'ân**-ı Kerim'in muhtelif yerlerinde beyan etmektedir.

Mâide Sûresi (50)

اَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ حُكْماً لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٥٠﴾

"Onlar hâlâ cahiliye devrinin hükmünü mü istiyorlar?! Kesin olarak inanacak bir toplum için, kimin hükmü Allah'ınkinden daha güzeldir?!"

İslam'ı temelden ve esastan bilmeyenlerin kol gezdiği asrımızda hak ile bâtıl, doğru ile yanlış birbirine öylesine karışmış ki; bazen beşerî olan bir takım kurallar İlâhî kurallar yerine geçmiştir ve bu kurallara uymanın farz olduğunu, bu kurallara muhâlefet etmenin ilahi kurallara muhâlefet etmek hükmünde olduğunu kabul edenler varken bir yandan ise İlâhî olan ve mutlaka uyulması zorunlu olan yaratıcının inzal buyurduğu Hazreti **Kur'ân** sayesinde ferman edilen İlâhî kuralların bazılarının adeta günahmış gibi addedildiği bir karmaşık dönemde yaşamaktayız.

Bundan dolayıdır ki hak ve bâtıl birbirine öylesine karışmış ki bazen bâtıla hak, hakka bâtıl diyecek kadar dinden ve **Kur'ân**'dan nasipsiz olanlar var olduğu halde bununla beraber kendilerini mükemmel bir dindar olduklarını kabul edenler mevcuttur.

Maalesef çok çok üzülerek müşahede ediyoruz ki kat'î delillerle sabit olan nasları kabul etmeyerek bunların yerine bir takım beşerî kuralları nasla sabit olan İlâhî kuralların üstünde görmek suretiyle din ve imandan sıyrıldıkları halde kendilerini dindar kabul edip aldanan sözde Müslümanların camileri doldurdukları bir hakikattir. Kendini mümin bilip imandan uzak duran insanların iman etmeleri çok zor bir olaydır. Zira bâtıl akîdesini hak görüp böyle görmeyenlerin yanlış ve bâtıl yol üzere olduklarını kabul etmektedir.

Allah celle celaluhu şöyle buyurmaktadır:

Bakara Sûresi (8)

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

"İnsanlardan, inanmadıkları halde, 'Allah'a ve ahiret gününe inandık' diyenler de vardır."

Bakara Sûresi (9)

يُخَادِعُونَ اللّٰهَ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا ۚ وَمَا يَخْدَعُونَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

"Bunlar Allah'ı ve müminleri aldatmaya çalışırlar. Oysa sadece kendilerini aldatırlar da farkında değillerdir."

Bakara Sûresi (10)

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ ۙ فَزَادَهُمُ اللّٰهُ مَرَضًا ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ۢ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿١٠﴾

"Kalplerinde münafıklıktan kaynaklanan bir hastalık vardır. Allah da onların hastalıklarını artırmıştır. Söyledikleri yalana karşılık da onlara elem dolu bir azap vardır."

Bakara Sûresi (11)

وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ ۙ قَالُٓوا اِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾

"Bunlara 'Yeryüzünde fesat çıkarmayın' denildiğinde, 'Biz ancak ıslah edicileriz' derler."

Bakara Sûresi (12)

اَلَآ اِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلٰكِنْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾

"İyi bilin ki, onlar bozguncuların ta kendileridir. Fakat farkında değillerdir."

Bakara Sûresi (13)

وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اٰمِنُوا كَمَا اٰمَنَ النَّاسُ قَالُٓوا اَنُؤْمِنُ كَمَا اٰمَنَ السُّفَهَآءُ ۭ اَلَآ اِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَآءُ وَلٰكِنْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

"Onlara 'İnsanların inandıkları gibi siz de inanın' denildiğinde ise, 'Biz de akılsızlar gibi iman mı edelim?!' derler. İyi bilin ki, asıl akılsızlar kendileridir, fakat bilmezler."

Bakara Sûresi (14)

وَاِذَا لَقُوا الَّذِينَ اٰمَنُوا قَالُٓوا اٰمَنَّا ۚ وَاِذَا خَلَوْا اِلٰى شَيٰطِينِهِمْ ۙ قَالُٓوا اِنَّا مَعَكُمْ ۙ اِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤُنَ ﴿١٤﴾

"İman edenlerle karşılaştıkları zaman, 'İnandık' derler. Fakat şeytanlarıyla (münafık dostlarıyla) yalnız kaldıkları zaman, 'Şüphesiz, biz sizinle beraberiz. Biz ancak onlarla alay ediyoruz' derler."

Bu âyet-i celîleler bu tip insanları tasvir etmektedir. Onların bu bâtıl inanışlarının hak olduğunu bildiklerinden dolayıdır ki onlara **"Gerçek manada iman ediniz."** denildiği zaman **"Biz o geri zekâlılar gibi mi iman edeceğiz?!"** demek suretiyle hidayeti de reddetmektedirler.

İlâhî nizama karşı bâtıl nizamın peşinde gidenler kendilerini hak nizam üzerine olduklarını kabul ettiklerinden dolayıdır ki bunlara hidayet nasip olmaz. Ama biz yine dua edelim ve diyelim ki **"Allah böylelerine hidayet nasip etsin."** Âmîn! Velhamdülillahi Rabbi'l-âlemin.

Not: Bünyemizde bulunan medreselerimizde sayısı beş yüzü bulan yüzüne, hâfızlık ve Arapça eğitimi gören kız ve erkek talebelerimiz bulunmaktadır. Ayrıca yeni açılacak medresemiz vardır. Siz değerli takipçilerimizden hizmetlerimizin devamı için yardım beklemekteyiz. Allâh'a emanet olun selam ve dua ile.

HİDAYET VAKFI BAĞIŞ İBAN NO:
TR19 0021 0000 0002 1351 2000 01

GÖRMEZ'E GÖRE BAŞÖRTÜSÜ TAABBUDÎ / DÎNÎ / HUKÛKÎ (BAĞLAYICI) DEĞİL, AHLÂKÎDİR (!)

DR. AHMET GELİŞGEN Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

"*İlâhî Dinlere Göre Başörtüsü*" adlı makalesinde Görmez: Nur Suresi'nin 31. âyetinin, ahlâk ilkelerinin anlatıldığı bir bağlamda yer aldığını; Kuran'da başörtüsünün tamamen evrensel bir ahlak ilkesinin tatbiki için gerekli görülen tesettürün bir parçası olarak yer aldığını; İslam geleneği içerisinde başörtüsünü, Kuran'ı aşarak zor ve katı kurallara bağlayanların olageldiğini; başörtüsünün, kadının sosyal hayattan tecrid edilecek şekilde yorumlandığını; Müslüman hanımların başörtülü bir şekilde kabre konmasının, bunun ne kadar güçlü bir *gelenek* olduğunu gösterdiğini ifade etmektedir. (*İslamiyat* Dergisi, Cilt 4, Sayı: 2, Nisan Haziran 2001, s. 19-33).

Başörtüsünün yanlış yorumlandığı konusunda da kaynak olarak Muhammed Ali Sabuni'nin "Ahkamu'l-Kur'an"ı veriliyor. Bu kitabın asıl adı, "Ravâi'u'l-Beyan Tefsîru Âyâti'l-Ahkam mine'l- Kur'an"dır. Kitabın ve müellifinin, son derce objektif bir şekilde İslami bilgi sunduğunu, kaynaklara bağlı olduğunu, müellifin de İslam'a uygun yaşantısı olan saygın bir âlim olduğunu herkes bilir.

Mehmet Görmez ise, Sabuni'nin hadisler ve ana kaynaklar doğrultusunda, mezheplerin görüşleriyle birlikte verdiği bilgileri, "zor ve katı" olarak kabul ediyor. Bunun anlamı, bu hükümlerin günümüzde uygulama imkanının olmadığı, dolayısıyla bunların kabul edilemeyeceğidir.

Sâbûnî'nin bu eserindeki gayreti ise, İslam'ın hükümlerini objektif yansıtmaktır ki ictihâdî görüşlerin yanında ağırlıklı olarak Kur'an ve Sünnet'e dayanan hükümler konu edilir.

Makalenin "sonuç" bölümünde Görmez şöyle demektedir:

"İslamiyet'in başörtüsüne yüklediği anlam ise, dînî/taabbudî veya hukûkî olmaktan çok ahlâkîdir. Kur'an, başörtüsünü, sadece ahlak için gerekli kabul ettiği tesettürün tamamlayıcı bir unsuru olarak görmüştür." (s. 33).

"Taabbudî", akılın alanına girmediğinden illeti bilinmeyen, hikmet ve maslahata dayalı olarak çağa göre değişmeyen, içtihada kapalı, sabit ve değişmez mutlak dini hüküm (emir/yasak) demektir. Taabbudî hükümler, hikmet ve maslahata göre veya çağa göre değişmez. Sırf Allah emrettiği için hikmetine bakılmadan itaat edilir. İçtihat alanına veya akıl yürütmeye kapalıdır. Genel olarak ibadetler, miras hükümleri, cezai hükümler ve aile hukuku başta olmak üzere çoğu dini hükümler *"taabbudî"* dir.

Taabbudî olmayan hükümler ise hikmet veya maslahata göre, dolayısıyla çağa ve şartlara göre değişebilen hükümlerdir. Nass ya da illete bağlı olarak akılla belirlenebilecek hüküm var ya da yok olabilir. (*Şâtıbî*, el Muvâfakât, II/, 585 vd.; Zekiyyüddin *Şa*'bân, Usûlü'l-Fıkhi'l-İslâmî, s. 46 vd.).

Buna göre "Başörtüsü taabbbudî değildir (!)" denildiğinde, başörtüsünün akılla anlaşılabilen ve şartlara göre var ya da yok olabilen, şartlar dahilinde çağa göre değişebilecek bir hüküm olduğu, bağlayıcı mutlak bir emir olmadığı ifade edilmiş olur. Nitekim makalenin son satırlarında Görmez, "*taabbudî değildir*" ifadesini vurgulamak amacıyla "taabbudî" kavramı yerine geçecek terimi de ifade etmektedir ki o terim, "*ahlâkîlik*" kavramıdır.

"*Başörtüsü ahlâkî bir hükümdür*" demek, başörtüsünün âdapla ilgili olması, yani bağlayıcı olmaması demektir. Başka bir deyişle, "*Yaparsanız iyi olur ama yapmazsanız da günah/suç işlemiş olmazsınız*" demektir. Nitekim fıkıhta "*hukukilik/kazaîlik*" bağlayıcılığı ifade eder. Bağlayıcı olmayan da "*ahlâkî*" olarak ifade edilir.

Ahlâkî davranışa şöyle bir misal verilebilir: Hediyeye hediye ile mukabele etmek ahlâkîdir/iyidir, ama mukabelede bulunamamak ayıp veya günah değildir. Esas itibariyle Görmez, her bir dini metnin devre göre serbest yorumlanabilmesi için nasslaın ta'lilî ve taabbudî olarak ayrılmasını tenkit etmekte, bu tutumuyla bütün nasslaın ta'lilî, yani çağa göre yorumlanabilir olduğuna işaret etmiş olmaktadır. (Bkz. "*Hadislerde Delalet Sorunu*", DİB Güncel Dini Meseleler Birinci İhtisas Toplantısı, Tebliğ ve Müzakereler 02-06 Ekim 2002 Ankara, TDV Matbaası, Ankara, 2004, s. 237).

Görmez'in, tesettürün dînî bir gereklilik olmadığı konusundaki fikirlerini, 2002'li yıllarda Ankara Müftülüğü tarafından Bayan Kur'an Kursu Öğretmeleri için düzenlenen bir seminerde de dile getirdiği belirtilmektedir. Bayan öğreticiler seminer sonunda itirazlarını bildirerek bilahare Müftülük yetkililerine durumu şikâyet etmişlerdir. O zamanki müftülük yetkilisiyle seminere katılan Bayan Kur'an Kursu Öğreticileri olayın canlı tanıklarıdır.

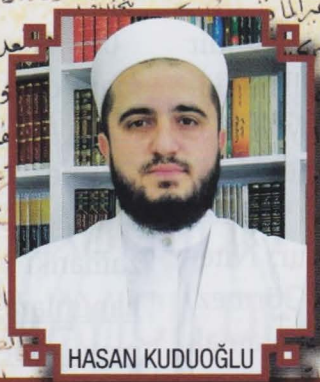
03 Kasım 2007 tarihinde Kızılcahamam'daki Patalya Termal Otel'de düzenlenen "*İrşad* Sempozyumu"nda, Mehmet Görmez başkanlığındaki bir oturumda kadın cami ilişkisi tartışılmıştır. Tartışmada o zamanki vaize bir Hanımefendi; Müslüman hanımlara yabancı erkeklerle cilveli konuşmayı, teberrücü vs. yasaklayan Ahzab suresi 32 ve 33. ayetlerdeki hükmün peygamber hanımları için olduğunu, Müslüman hanımları ilgilendirmediğini vurgulayarak zamanla Müslüman hanımların her vakit camilere gitmeleri ve bu gelişmenin sağlanacağı temennisini dile getiriyor. (I. Din Hizmetleri Sempozyumu, 3-4 Kasım 2007, DİB Yayınları, 2008, Ankara, s. 301).

Tebliğ sunan Hanımefendi sonunda "*bu noktada zihniyet değişimine ihtiyaç var, nerede o günler gelir inşallah*" deyip gülerek sözü bitiriyor. Oturum Başkanı Görmez de heyet huzurunda, verdiği bilgilerden dolayı bu Hanımefendi'ye teşekkür ederek aynı gülüşle, "*biz de inşallah diyelim, ben umutsuz değilim, hızla ilerlediğimizi düşünüyorum*" ifadeleriyle tesettür hakkında anlatılanlara destek vermiştir.

Görmez'in oturumda söylediği bu sözler CD'lerde yer almasına rağmen, kitaptaki baskısında yer almamıştır. Oturumun canlı CD'si elimizde mevcuttur. Bu tebliği sunan Hanımefendi, daha sonra yapılan sınav sonucunda Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanlığına atanmıştır.

Görmez, 2008 yılında basına verdiği demeçte de "*İslam dininin şekil dayatmadığını, başörtüsü bağlama şeklinin insanların zevki ve toplumun örfüne göre değişebileceğini*" söylemiştir. (http://www.tgrthaber.com/news_view.aspx?guid=%7B936032A3- İstanbul, 2 Şubat 2008).

Bu makale www.ahmetgelisgen.com adresinden alınmıştır.

HASAN KUDUOĞLU

DEVLET-İ ALİYYE'NİN 23. ŞEYHULİSLÂMI, SULTÂN SELÎM'İN NEDÎMİ OLAN HASAN CAN'IN OĞLU, "TÂCÜ'T-TEVÂRÎH" MÜELLİFİ VE HAÇOVA MEYDAN MUHÂREBESİ'NİN MUZAFFERİ

HOCA SA'DEDDÎN EFENDİ

(Rahimehûllâh)

1. Bölüm

Vilâdet târihi: 943 / 1536-37 - Vefât târihi: 1008 / 1599

Şeyhulislâmlık târihi: 24 Şa'bân 1006 - 1 Nisan 1598 / 12 Rebî'ulevvel 1008 - 2 Ekim 1599

Şeyhulislâmlık müddeti: 1 yıl, 6 ay, 1 gün - Şeyhulislâmlar arasındaki sırası: 23.Şeyhulislâm

Meşîhat makāmındaki sırası: 24 - Meşîhat dönemindeki pâdişâh: **3.Mehmed Hân**

- Târihçe-i Hayât-ı Necîbesi -

Sa'deddîn Efendi *(Rahimehullâh)* 943'te (1536-37) İstanbul'da doğdu. Büyük babası, **Şâh İsmâ'il**'e intisâb etmişken Çaldıran zaferinden sonra **Yavuz Sultân Selîm Hân** tarafından Îranlı âlim ve sanatkârlarla birlikte Tebriz'den İstanbul'a getirilen ve pâdişâhın güvenini kazanarak "Hâfız-ı mahsûs-i sultânî" sıfatı ile Mısır seferine katılan **İsfahanlı Hâfız Muhammed**, babası **Yavuz Sultân Selîm Hân**'ın çok sevdiği nedîmi **Hasan Can Çelebi**'dir.

- İlmî Hayâtı ve Vazîfeleri -

Sa'deddîn Efendi *(Rahimehullâh)* babasının saray çevresindeki etkisi sebebiyle daha küçük yaşta iken iyi bir tahsîl gördü; sahn müderrisi **Karamânî Mehmed Efendi**'den ve devrin ileri gelen âlimlerinden ders aldı.

Daha sonra **Şeyhulislâm Ebu's-Su'ûd Efendi**'den mülâzemetle 1556'da İstanbul'daki Murad Paşa Medresesi müderrisliğine tâyin edildi. *(Bkz. Resim-1, 2 ve 3)*

Şevvâl 971'de (Mayıs 1564) Bursa Yıldırım Bâyezîd Medresesi'ne nakledildi ve bir yıl sonra hâriç rütbesine yükseltilerek yevmiyesi 50 akçeye çıkarıldı. *(Bkz. Resim-4)*

Zilhicce 977'de (Mayıs 1570) Bursa Sultânî Medresesi pâyesini alan ve ertesi yılın sonlarında Sahn müderrisliğine terfî eden **Sa'deddîn Efendi, Şehzâde Murâd**'ın muallimi **İbrâhim Efendi**'nin ölümü üzerine Muharrem 981'de (Mayıs 1573) onun yerine şehzâde hocalığına tâyin edilip Manisa'ya gönderildi.

Bu görev **Sa'deddîn Efendi**'nin hayâtında bir dönüm noktası olmuş ve ilim hayâtında olduğu kadar devlet yönetiminde de etkinliği giderek artmıştır. Bundan sonra "Hoca" ve "Hoca Efendi" diye şöhret bulmuştur.

1- (Aksaray) Murat Paşa Câmii.
Külliyenin medresesi 1929-30 yıllarına kadar ayakta iken sonra yıkılmıştır. Hamamı da 1956 yılındaki yol genişletmesinden dolayı aynı âkibete uğramıştır.

2- (Fatih, Aksaray) Murat Paşa Câmii'nin önündeki hamam 1956'daki yol açma çalışmasında yıkılırken

Murat Paşa Câmii'nin Bânisi, Bizans Tahtının Veliahtıydı

Murat Paşa Câmii'nin bânisi olan **Has Murat Paşa**, **Fâtih Sultan Mehmet Hân** döneminde vezirlik yapmış ve **Uzun Hasan**'la yapılan savaşta şehit olmuştur. İstanbul'un fethinden kısa bir süre sonra **Fâtih Sultan Mehmet Hân**, eski Bizans aristokrasisinin en soylu âilelerinden bâzı üyelerine Müslüman olmak kaydıyla idârî mekanizmalarda görev vermeye başladı.

İşte **Has Murat Paşa** ve kardeşi **Mesih Paşa** ile birlikte Müslüman olan bir Bizanslıydı. Daha da ötesi bu paşaların her ikisi de Palailogoslar'dan geliyordu ve son imparator **11.Konstantin** (Dragases)in kardeşinin çocuklarıydı. Bizans yıkılmasaydı çocuğu olmayan imparatorun yerine bu kardeşlerden biri imparator olacaktı!

Manisa'da talebesine büyük bir saygı ve güven aşılamaya muvaffak olan **Sa'deddîn Efendi**, sekiz ay sonra **3.Murâd Hân**'ın saltanata çağrılması üzerine onunla birlikte İstanbul'a geldi ve cülûsun ardından (8 Ramazan 982/22 Aralık 1574) "Hâce-i sultânî" ünvânını kazandı.

Fâtih Sultân Mehmed Hân'ın Kânunnâme'sinde şeyhulislâm "Reîs-i ulemâ", hünkâr hocaları da "Serdâr-ı ulemâ ve müsteşâr-ı umûr-ı dîn ü dünyâ" olarak nitelendirilip hoca efendilerin şeyhulislâm ile aynı elkapla anılmaları ve sadrazamların onları "Riâyeten" üst makāma almaları öngörüldüğünden, bir yandan pâdişâhın güvenine sâhip olan, öte yandan Kānunnâme ve geleneklerden kaynaklanan üstünlüğe dayanan **Hoca Sa'deddîn Efendi, 3.Murâd Hân**'ın saltanatı döneminde sarayda çok seçkin bir mevki kazandı.

3- 1956'daki yol çalışmaları esnâsında Murat Paşa Câmii

4- Bursa Yıldırım'daki Yıldırım Bâyezîd'in türbesinin bitişiğindeki medresesi

Pâdişâha yakınlıkları ile tanınan **Şemsî Ahmed** ve **Kara Üveys** paşalarla **Şeyh Şücâ', Gazanfer Ağa** ve **Canfedâ Hâtun** gibi devlet yönetiminde etkili kişiler arasında yer aldı.

Onun devletin dış siyâsetine dâir konularda en büyük etkisi, İngiltere ile diplomatik ilişkilerin kurulması ve bir ticâret antlaşmasının imzâlanmasında görüldü.

İngiltere bir yandan Osmanlı Devleti ile ticâret antlaşması yapmaya, öte yandan da savaş hâlinde bulunduğu İspanya ile Osmanlılar arasında bir iş birliğini önlemeye çalışıyordu. **Harborne**'un naklettiğine göre **Hoca Sa'deddîn Efendi** kendisinden bu konuyla ilgili bir arz-ı hâl vermesini istemiş ve onun hazırladığı metni düzelterek **3.Murâd Hân**'a sunmuştur.

Hoca Sa'deddîn Efendi'nin sarayda ve yönetimdeki yeri **3.Murâd Hân**'ın ölümünden sonra da sarsılmadı. **3.Mehmed Hân**'ın tahta çıkışında ilk bîat eden o olmuştu. Asıl önemlisi, yeni pâdişâhın şehzâdeliği sırasında da hocası olan **Molla Nasûh** cülûs dâvetinin alınmasından iki gün önce öldüğü için **Hoca Sa'deddîn Efendi** "Hâce-i sultânî" ünvânını kullanmaya devâm etti.

Bu arada **Vâlide Safiye Sultân**'ın desteğini alarak eskiden beri araları açık olan **Şeyhulislâm Bostanzâde Mehmed Efendi**'yi gözden düşürmeye çalıştı. Çok geçmeden **3.Mehmed Hân** vezirliklere ve ilmiye

5- Haçova Meydan Muhârebesi'ni gösteren bir minyatür

rütbelerine tâyin edilecek kişiler için **Hoca Sa'deddîn Efendi** ile meşveret edilmesi emrini verince, mevkii iyice sağlamlaştı.

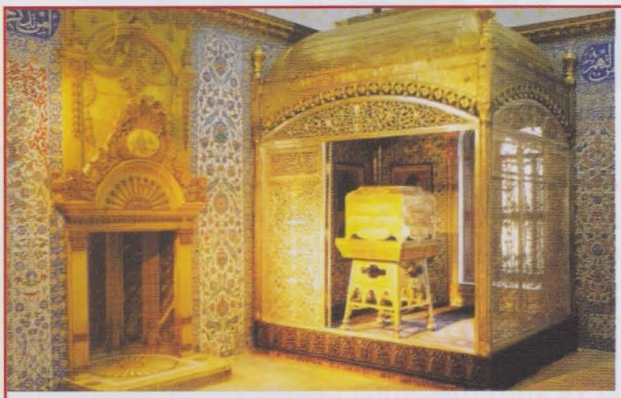
Artık **Koca Sinân** ve **Damad İbrâhîm** paşalar gibi biribiri arkasına iş başına geçen vezîriâzamlar da onunla iş birliği yapmak zorunda kaldılar.

- Avusturya Seferindeki Dirâyeti -

Gücünün zirvesinde olan **Hoca Sa'deddîn Efendi, 3.Mehmed Hân**'ın cihâd için bizzât Avusturya seferine çıkmasını sağlamış ve birlikte giderek pâdişâhı yönlendirmede çok müspet (olumlu) hizmet görmüş, Haçova zaferinin kazanılmasında etkin rol oynamıştır.

Bu arada Avusturya Arşidükü **Maximilian** ile âsi Erdel Voyvodası **Bathory** kumandasındaki orduya karşı gönderilen Osmanlı kuvvetlerinin başarı kazanamadıkları haberi gelmişti. Bunun üzerine 20 Ekim 1596'da otağ-ı hümâyunda toplanan meşveret meclisinde devlet ileri gelenlerinin çoğu düşmanla karşılaşmayıp geri dönülmesini teklîf etti.

Buna karşılık **Hoca Sa'deddîn Efendi** savaşın kabûl edilmeyip başka tarafa teveccüh edilmesi hâlinde düşmanın kendilerini tâkip edeceğini ve tuzağa düşürebileceğini, üstelik şimdiye kadar hiçbir Osmanlı pâdişâhının çok zorunlu bir sebep olmadan muhârebeden yüz çevirmediğini belirterek şehîd oluncaya kadar savaşılması gerektiğini savundu.

6 ve 7- **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in **Ka'b ibni Züheyr** *(Radıyallâhu Anh)*a hediye ettiği ve bugün Topkapı Sarayı'ndaki Hırka-i Saâdet Dâiresi'nde muhâfaza edilen Hırka-i Saâdet.

Asırlar boyunca gerek pâdişahlar, gerekse Müslüman halkımız tarafından büyük bir saygı ile korunan, Osmanlı töresi ve törenlerinde önemli bir yere sâhip olan Hırka-i Saâdet, bugün altın sırmalı yedi ipek kadife kumaşa sarılmış olarak üstten iki kanatlı bir altın çekmecede muhâfaza edilmekte, bu çekmece de **Sultân Abdülazîz Hân** döneminde yapılan altın bir sanduka içine yerleştirilmiş olarak Hırka-i Saâdet Dâiresi'ndeki bir gümüş taht üzerinde teşhir olunmaktadır.

Pâdişâhın huzûruna girildiğinde de aynı ısrarla **3.Mehmed Hân**'ı düşmanı karşılayıp savaşa girmeye iknâ etti. Bununla da yetinmeyen **Hoca Sa'deddîn Efendi** ordunun savaşta alacağı düzenle de ilgilendi.

Haçova'ya varıldığında pâdişahla birlikte ordunun merkezinde yer aldı ve üç gün süren savaşı hünkâr ve sadrazamla birlikte idâre etti. Savaşın ikinci günü (26 Ekim 1596) Osmanlı safları çözülünce Habsburg kuvvetleri hazîne sandıklarının bulunduğu yere kadar ilerleyip sancaklarını diktiler.

Yanı başında beliren bu tehlike karşısında **3.Mehmed Hân** ne yapacağını şaşırdı, **Sadrazam İbrâhîm Paşa**'nın telkîniyle savaş meydanından kaçma hazırlıkları yapılırken **Hoca Sa'deddîn Efendi** pâdişâha yerinde kalması gerektiğini, aksi takdirde ordunun dağılacağını belirterek onu yatıştırdı ve hırka-i saâdeti giydirerek yerinde kalmasını sağladı. *(Bkz. Resim-5 ve 6)*

Rûhu için el-Fâtiha.

Yazı ikinci bölümüyle devâm edecek inşâallâh.

Kaynaklar:

(İsam, İslam Ansiklopedisi, 18/196-198; Müstakimzâde Süleymân Sa'düddîn, Devhatü'l-meşâyih, sh:36-38; Devhatü'l-meşâyih, Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, kayıt no:5497, verak:17b-18b; Nev'î Zâde 'Atâî, Hadâiku'l-hakāik fî tekmileti'ş-Şekāik, sh:429-431; Mehmed Süreyyâ, Sicill-i 'Osmânî, 3/18-19; Şemsüddîn Sâmî, Kāmûsu'l-a'lâm, 4/2568; İlmiyye Salnâmesi (haz. Seyid Ali Kahraman, Ahmed Nezih Galitekin, Cevdet Dadaş), sh:345-349, 731-734; Bursalı Mehmed Tâhir, Osmanlı Müellifleri, 3/67; Ahmed Sıdkî, Mu'cemü şüyûhi'i-İslâm fi'l-'ahdi'l-'Osmânî, 1/404-408; Abdülkadir Altunsu, Osmanlı Şeyhulislâmları, sh:47-50; Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi'nde Şeyhülislam Fetvaları, sh:12; Serhat Başar, Osmanlı Şeyhulislamları, sh:74-77; M.Orhan Bayrek, İstanbul'da Gömülü Meşhur Adamlar, sh:67; İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, 5/118-119; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, 4/457-458; Ayvansarâyî, Hadîkatü'l-cevâmi', 1/272; Ahmed Refik, Âlimler ve Sanatkârlar, (haz. M.Necip Yılmaz), sh:97-126; Peçuylu İbrâhim, Târih, 2/451; Kâtib Çelebi, Fezleke, 1/44, 83; Keşfü'z-zunûn, 1/269, 284; Naîmâ, Târih, 1/68, 108, 138 vd., 150 vd., 160 vd., 197-201, 207 vd., 2/141)

İletişim adresi: hasan.kuduoglu@outlook.com

ÖMER FARUK KORKMAZ

İSLÂM'DA DÂVET USÛLÜ

Emr-i bil mâruf ve nehy-i ani'l-münker Cenab-ı Hakk'ın bu ümmete farz kıldığı bir vecibedir. *"Sizden, hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü meneden bir topluluk bulunsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir"*[1] şeklindeki ayet-i kerimenin de vurguladığı manaya bakıldığında içimizde Allah ﷻ'ın davasına çağıracak bir topluluğun bulunmasının dinin umdelerinden olduğu görülmektedir.

İslamiyet'te tüm mükelleflere birer sorumluluk olarak vaz edilen ibadetlerin kendisine mahsus şart ve keyfiyetleri vardır hiç kuşkusuz. Allah ﷻ'ın dinine davet gibi çok önemli bir vazifenin de benzeri bir keyfiyet ve şartı hâiz olması kaçınılmazdır. Bu sebeple ulemamız, bahsinde olduğumuz bu konuyla ilgili gerekli tafsil ve tavzihlerde bulunmuş hatta işi müstakil eser telif etmeye kadar götürmüşlerdir.

Bu, Allah Resulü ﷺ'nün "Sizden kim iyiliği emrederse bunu emretmesi de iyilikle olsun"[2] şeklindeki buyruğunun bir gereğidir. Buradan da anlaşıldığı üzere iyiliği emretme vazifesinin yanında daha da önemli bir öncül vazifemiz vardır: İyilikle emretmek. İyiliği iyilikle emretmenin ölçüsü de Allah Resulü ﷺ'nün davet usulünü takip etmektir. Konu etrafındaki delillerin tamamına umumî bir bakışla emr-i bi'l-mârufun nasıl olması gerektiğini ve bu vazifeyi îfa ederken nelere dikkat etmemiz gerektiğini alimlerimiz ilgili eserlerde beyan etmişlerdir. Bizler de onların beyanlarından aldığımız ilhamla özet bir bilgilendirme yaparak makalemizi tamamlayacağız.

Tüm İnsanlığın İyiliğini İstemeli

Müslüman, genel anlamda tüm insanlığın ve özel manada da sair Müslümanların iyiliğini isteyen hatta yeri geldiğinde onların menfaatlerini kendi çıkarlarına

tercih edebilen insandır. Bu tutum Müslümanlığın en önemli gereklerinden biridir. Zira bir davetçi Müslümanın en etkili silahı her şeyden önce ahlâkı ve tutumları olacaktır. Bu sebeple emr-i bi'l-mâruf yapan kişinin ilk vazifesi karşısındaki insanın gerçekten iyiliğini istediğini ona hissettirmesidir. Bu da önce karşıdaki muhataba güven telkin etmekle başarılabilecek bir şeydir.

Bu yüzden Kur'an-ı Hakîm Peygamberlerin ümmetlerine hak davayı tebliğ edişlerini anlatırken ilk sözlerinin *"Muhakkak ki ben sizin için güvenilir bir elçiyim"*[3] dediklerini haber verir. Hud عليه السلام'dan bahsedilirken şöyle buyrulur: *"Ad kavmine de kardeşleri Hûd'u (gönderdik). O dedi ki: 'Ey kavmim! Allah'a kulluk edin; sizin O'ndan başka tanrınız yoktur. Hâla sakınmayacak mısınız?' Kavminden ileri gelen kâfirler dediler ki: 'Biz seni kesinlikle bir beyinsizlik içinde görüyoruz ve gerçekten seni yalancılardan sanıyoruz.' O: 'Ey kavmim!' dedi, 'Ben beyinsiz değilim; fakat ben âlemlerin Rabbinin gönderdiği bir elçiyim. Size Rabbimin vahyettiklerini duyuruyorum ve ben sizin için güvenilir bir öğütçüyüm'. dedi."*[4]

Nuh عليه السلام da kavmine hakkı tebliğ ettikten sonra *"Eğer Allah sizi azdırmak istiyorsa, ben size öğüt vermek istesem de, öğüdüm size fayda vermez. (Çünkü) O sizin Rabbinizdir. Ve (nihayet) O'na döndürüleceksiniz"*[5] demişti.

Salih عليه السلام'den de şöyle bahsedilir: *"Salih o zaman onlardan yüz çevirdi ve şöyle dedi: 'Ey kavmim! Andolsun ki ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ettim ve size öğüt verdim; fakat siz öğüt verenleri sevmiyorsunuz.'"*[6]

Dikkat edilirse bu ayet-i kerimelerin tamamında "nasihat" vurgusu vardır ve kavimlerine gönderilen bu peygamberler sözün başında muhataplarının iyiliklerini istediklerini vurgulamaktadır. Davet metodunda baş sıraya alınması gereken bu noktanın ehemmiyeti elbetteki bu ayet-i kerimelerden mülhemdir.

"Din sadece nasihattir"[7] şeklindeki veciz bir nebevi hadisle de ifade edilen bu durum tebliğ metodunun çok önemli bir rüknüdür. Zira bu hadiste bahsedilen nasihat bir Müslümanın muhatabına bildiğimiz örfî manada nasihat etmesi değil bilakis umumî anlamda her konuda hayrını, iyiliğini istemesidir. Sahabe-i kiram tüm müminlere karşı bu tutum üzere olma noktasında Resulüllah ﷺ'a biat ettiklerini aktarmaktadır.[8] Hiçbir karşılık beklemeden davet edilen yol Allah ﷻ'ın yolundan başkası olamaz. Ve bu yola davet edilen insanın içinde yanan icabet meşalesinin ilk kıvılcımı da davetçinin bu pazarlıksız tutumu olacaktır.

Emr-i bi'l-mâruf vazifesinde çok önemli rol oynadığını söylediğimiz güveni telkin edebilmek için de maddî boyuttan son derece uzak durmak gerekir. Zira aynı peygamberlerin ümmetlerine *"Ben bu vazife karşılığında sizden herhangi bir ücret istemiyorum"*[9] dediklerini de nakleden Kur'an-ı Hakîm'dir. Kur'an'a yapılan bu tarz hizmetler karşılığında ücret istemek müfessirler tarafından birtakım rivayetler ışığında "Kur'an'ı satıp mukabilinde azıcık bir dünya metâ'ına meyleden güruh"un işiyle aynı kabul edilmiştir.[10]

İnsanlara Tepeden Bakmamalı

Emr-i bi'l-mâruf yapan kişinin tevazu elbisesine bürünmesi son derece önemlidir. Muhataplarına tepeden bakan ve onları günahkâr görerek tahkir eden kişi netice alamaz.

Böyle bir davranış, karşısındaki insanı iter ve kaçırır. Hatta böyle bir bakış sözde emr-i bi'l-mâruf yapan kişinin daha büyük günahkâr olmasına sebep olur. Zira Peygamber ﷺ günahkâr olan kişilerin asla Cennet'e giremeyeceğini hiçbir zaman söylememiş ancak kalbinde zerre kadar kendini beğenme ve kibir gibi hasletlerin bulunduğu kişilerin Cennet'e giremeyeceğini ifade buyurmuştur.[11]

Ayrıca bir insanın kendisinin takva olduğu düşüncesiyle bir başka günahkâr Müslümanı tahkir etmesi İslâmi ahlak ile asla bağdaşmaz, bağdaşamaz. Hazreti Peygamber ﷺ Müslümanlar arasındaki hukuku anlatırken "Müslüman Müslümanın kardeşidir ona zulmetmez ve onu hakir görmez" buyurmuş devamında ise mübarek göğüslerine işaret ederek "Takva buradadır" buyurmuştur.[12]

Öyleyse bir Müslümanı günahından dolayı tahkir etmek cahil adetidir. Böyle bir cürmü işleyen kişinin ilim ehli olması mümkün değildir. Nitekim İbn Ömer رضي الله عنه de "Kişi kendinden üstün olan kişiye haset ettiği, düşük olan kişiyi tahkir ettiği ve ilminin karşılığında para aldığı sürece ilim ehli olamaz"[13] sözüyle bunu çok net ortaya koymuştur.

Emr-i bi'l-mâruf yapan kişinin buğzunu, gördüğü kötü işe hasretmesi ve insanlara sirayet ettirmemesi ziyadesiyle önem taşır. Bu Allah için buğz etmenin bir gereğidir ve son derece sevaptır. İşe değil de şahsa buğz etmek ise yasaklanmıştır. Bu vesileyle herkes önce kendi ayıplarını görmeli ve iç muhasebesini yapmalıdır. Nitekim Allah Resulü ﷺ "Kendi aybının insanların ayıplarını araştırmaktan alıkoyduğu kişiye müjdeler olsun"[14] buyurmaktadır.

Bu konu bağlamındaki başka bir rivayette ise "Sizden biriniz kardeşinizin gözündeki tozu görüyor ancak kendi gözündeki kütüğü görmüyor"[15] buyurarak evvela kendi ayıplarımızı gözden geçirmemizi tembihlemektedir. Şairin ifadesiyle "Görmüyor kendisinin pür hezeyan kellesini, görüyor başkasının zerre kadar zellesini" şeklinde bir tutum içinde olmaktan son derece uzak durmalıyız.

Ayıp Araştırmamalı

Hakkı tavsiye makamındaki kişinin dikkat etmesi gereken en önemli noktalardan biri de ayıp araştırma tavrını terk etmesidir. Zira bu tavır da muhatabın kabul kapılarının tamamını kendisine kapamasını intaç eder. Cenab-ı Hak kullarının gizli hallerini araştırmanın kendi katında yasak olduğunu *"Birbirinizin kusurlarını araştırmayın"*[16] şeklindeki ifade-i celile ile ilan etmiştir. Rivayet olunduğu üzere Hazreti Ömer رضي الله عنه bir adamın evine muttali olmuş ve onu kerih bir hal üzerinde görünce ikaz etmiştir. Bunun üzerine adam Hazreti Ömer رضي الله عنه'e: "Ey müminlerin emiri, şayet ben bir yönden Allah ﷻ'a isyan etmişsem sen üç vecihten isyan ettin" demiştir.

Hazreti Ömer رضي الله عنه'in: "Nedir onlar" diye sorması üzerine adam: "Allah Teâlâ 'ayıp araştırmayın' buyuruyor sen ise araştırdın. Allah ﷻ 'Evlere kapılarından girin'[17] buyuruyor sen ise duvarı aşarak eve muttali oldun. Yine Cenab-ı Hak *'Ey iman edenler! Kendi evinizden başka evlere, geldiğinizi fark ettirip (izin alıp) ev halkına selâm vermedikçe girmeyin'*[18] buyuruyor sen ise selam vermedin' demiştir. Bu sözler üzerine de Hazreti Ömer رضي الله عنه tövbe etme şartıyla adamı serbest bırakmıştır.[19]

Bu hadise keyfiyeti itibarıyla büyük nasihatler içermektedir. Zira bir tarafta sahabenin büyüklerinden ve müminlerin halifesi Hazreti Ömer ﷺ diğer tarafta ise ona emr-i bi'l-maruf yapma metoduyla ilgili tavsiyelerde bulunan bir adam. Hepsinden önemlisi de delillere teslim olan ve usûlî noktadaki hatırlatmalara teslimiyet gösteren bir müminlerin emiri.

Yumuşak Üslup Kullanmalı

Davetçi karşısındakini boğulmakta olan ve kurtarılmayı bekleyen bir muhtaç olarak görmelidir. Hassas bir makamda olduğunun şuurunda olarak hassas bir dil kullanması gerektiğinin farkında olmalıdır. Unutmamalıdır ki Allah ﷻ kendisinden çok çok daha hayırlı ve üstünü Hazreti Musa ﷺ ve Harun ﷺ'u muhatabından çok çok daha dalalet içinde olan Firavun'a gönderirken dahi onlara *"Ona yumuşak söz söyleyin. Belki o, aklını başına alır veya korkar"*[20] buyurmuştur. O halde bir günahkâra sert ve kırıcı bir üslupla nasihat etmenin, onu hidayete tabi olmaya davet etmenin Allah ﷻ'ın dinine uygun bir davranış olduğu asla söylenemez. Nitekim büyüklerimiz kalp kırmanın şirkten sonra en büyük günah olduğunu belirtmiyorlar mı?[21]

Yumuşak sözün kalbe daha tesirli olması, muhatabın davete icabetini hızlandırması gibi birçok sebeple Allah ﷻ Peygamberlerine daima güzel bir üslupla hakka çağırmalarını emir buyurmuştur. *"(Resûlüm!) Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et! Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir ve O, hidayete erenleri de çok iyi bilir"*[22] şeklindeki ayet-i kerime bunu ortaya koymaktadır. Zira karşılaşılan kötü bir davranış karşısında dahi güzel üslubu terk etmemekle muhatabın düşman dahi olsa birdenbire sımsıcak bir dosta dönebileceğini haber veren yine Kur'an-ı Hakîm'dir.[23] *"Sen, kötülüğü en güzel bir tutumla sav. Biz onların yakıştırmakta oldukları şeyi çok iyi bilmekteyiz"*[24] Kaba saba olmanın ve kırıcı bir üslup kullanmanın etrafımızdaki insanları dağıtmaktan başka bir sonuç getirmeyeceği de şu ayet-i kerimeyle ifade edilmiştir: *"Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi"*[25]

Tavsiye Ettiğiyle Önce Kendi Amel Etmeli

Yapılan davet faaliyetinin müsmir sonuçlar verebilmesi için davetçinin söylemiyle eyleminin uyum içinde olması da çok önemlidir. Söyledikleriyle amel etmeyen kişinin ağzından çıkan sözler tesir edici olmaz. Hatta böyle bir şey muhatabın samimiyetsizliği görüp İslam'dan soğumasına bile sebep olabilir.

Hazreti Peygamber ﷺ bir hadislerinde söyledikleriyle amel etmeyen kişinin uhrevî durumunu şöyle anlatmaktadır: "Kıyamet gününde bir kişi getirilir, cehenneme atılır da cehennemde onun bağırsakları derhal karnından dışarı çıkar. Sonra o kişi (bağırsakları etrafında) değirmen eşeğinin değirmende dönüşü gibi döner. Bunun üzerine cehennem ahalisi o kişinin başına toplanırlar da: Ey Falan! Senin hâlin nedir? Sen bize (dünyada) iyiliği emreder ve kötülükten nehyeder değil miydin? derler. Oda: (Evet) ben size iyiliği emrederdim, fakat onu kendim yapmazdım. Yine ben sizleri kötülükten nehyederdim de onu kendim işlerdim, diye cevâp verir."[26]

Allah ﷻ de ehl-i kitap alimlerini bu noktada zemmetmektedir. Zira onlar insanlara Resulüllah ﷺ'a tabi olmalarını, namaz kılmalarını ve oruç tutmalarını emrediyor fakat kendileri bunu yapmıyorlardı.[27] Bunun üzerine Allah ﷻ *"Sizler Kitab'ı (Tevrat'ı) okuduğunuz (gerçekleri bildiğiniz) halde, insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Aklınızı kullanmıyor musunuz?"*[28] ayet-i celilesini inzal buyurdu. İnsanlara hayrı tavsiye edip de kendilerini bu hayırdan müstağni gören kimselerin halleri başka bir ayette ise kitap yüklü eşeğe benzetilmektedir.[29] Bu tarz insanlara yönelik Allah Resulü ﷺ'nün şu tasviri de burada zikredilmelidir: "İnsanlara hayrı öğretip de kendini unutan alimin şaşılacak hali, insanları aydınlatıp da kendini yakan kandil gibidir."[30]

Dikkat Çekilmesi Gereken Nokta

Emr-i bil maruf konusunu ele alırken üzerinde ihtimamla durduğumuz bir nokta da söylenenle amel edilmesi gerektiği konusu oldu. Zira bu konu hakkında varid olan ayet ve hadisler apayrı bir ehemmiyet kazandırdı bu noktaya. Ancak burada hemen belirtilmesi gereken bir nokta daha var: Amel etmediğimiz şeyleri insanlara anlatmayacak mıyız? Kendimizin mahrum olduğu güzellikleri insanlara anlatıp onların faydalanmasını sağlamak kötü bir şey midir? Söylenilen şeylerle amel edilmesi gerektiği mevzu bahis edildiğinde sıkça tekrarlanan bir sorudur bu? Ve "sorun"un cevabı şudur: Söylenilen şeylerle amel edilmesi gerektiğini vurgulayan naslar ve amel etmeyenlere yönelik varid olan tehditler kişinin şahsıyla ilgilidir. Zira böyle bir iş ahlâkî bir problemden kaynaklanmaktadır ve sanki doğruların sadece başkalarının işine yarayacağı düşüncesini çağrıştırmaktadır. Hatta bir başka açıdan bakıldığında böyle bir eylem, tavsiye edilen hakikatlerin öncelikle tavsiye eden tarafından pek fazla dikkate alınmadığı manasını akla getirmektedir. Bu ise tehlikeli bir tutumdur. Bu yüzden tavrı bu olan kişilere yönelik muhtelif tehditler vârid olmuştur.

Ancak şu da unutulmamalıdır ki bütün güzelliklerin bir şahıs tarafından işleniyor veya bütün çirkinliklerden kaçınılabiliyor olması Allah ﷻ'ın belli başlı bazı kullarına bahşettiği bir nimettir. Bu sebeple herhangi bir güzelliği kendisi işlemediği veya herhangi bir kötülükten kaçınamadığı için bir Müslümanın tavsiye veya ikazı terk etmesi de doğru değildir. Nitekim Enes b. Mâlik ﷺ bir keresinde Resulüllah ﷺ efendimize: "Ya Resulellah, amel edene dek marufu emretmiyor ve hepsinden kaçınana dek de münkerden alıkoymuyoruz" deyince Fahr-i Kâinat Efendimiz ﷺ: "Hayır, tamamıyla amel etmeseniz dahi iyiliği emrediniz ve tamamından sakınamasanız dahi kötülükten alıkoyunuz" buyurmuştur.[31]

Ez cümle, hasbelkader söylediklerimizle amel etmeye çalışmalı ve bu uğurda bir gayret sarf etmeliyiz. Buna rağmen beşer olmamız icabı bazı şeyleri terk ediyorsak dahi bunları tavsiyeye devam etmeliyiz. Ancak söyledikleriyle hiçbir şekilde amel etmeyen, onları evvela kendisi dikkate almayan ve fisku fucûr içinde yaşayan bir insan da Efendimiz ﷺ'in hadislerde anlattığı akibete maruz kalacaktır. Bu hususta da çok müteyakkız olunması gerekir.

Netice:

İslam'da davet usulü gibi çok geniş çaplı ele alınması gereken bir konuyu birkaç sayfalık bir makale hacminde önemli ana başlıklarla ele almaya çalıştık.

Her işin bir usulü olduğu gerçeğini hiçbir zaman ıskalamayarak emr-i bilmarufun da bir usulü ve keyfiyeti olduğunu daima hatırda tutmalıyız. Usulü zayi edenin vusulden mahrum olacağı şeklideki hakikatten hareketle yapacağımız tebliğ faaliyetindeki usul terkinin de istemediğimiz sonuçlarla karşılaşmaya müncer olabileceğini hep canlı tutmalıyız zihnimizde. Burada az ve çok önemli başlıklarını sıraladığımız bu noktalara riayet etmek dün olduğu gibi bugün açısından da çok mühimdir. Sihir etkisinin bulunduğu ifade edilen[32] "söz"ümüzü faydalı kılabilmenin yegane yolu budur. Bu yolu önemsemeyen ve emr-i bil maruf usulünü bilmeden yapılan tebliğlerin dini sevdirmekten öte dinden nefret ettirmeye sebep olduğunu bazı vakıalar üzerinden de ne yazık ki müşahede etmekteyiz. Rabbim bizleri, usulü takip ederek faydalı neticeler alan kullarından eylesin.

Amin, Yâ Mücîbe's-Sâilîn!

Dipnotlar

1 Âl-i İmrân, 104

2 İbn Vaddâh, *el-Bida' ve'n-Nehyu anhâ*, No: 277, *Müsnedu'ş-Şihâb*, No: 465

3 Şu'arâ, 107,125, 143, 162, 178

4 A'râf, 65-68

5 Hûd, 34

6 A'râf, 79

7 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V/318, No: 3281, Müslim, "Kitâbu'l-Îmân", No: 95,Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, No: 3769, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, No: 1260, *Müsnedu'ş-Şâmiyyîn*, No: 92, İbn Hibbân, *Sahih*, "Kitâbu's-Siyer", No: 4574

8 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXI/489, No: 19152, Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, No: 585, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, No: 2244, İbn Huzeyme, *Sahih*, No: 2259, İbn Hibbân, *Sahih*, "Kitâbu's-Siyer" No: 4545, Ebu Avâne, *Müstahrec*, No: 104

9 Hûd, 51 vd.

10 İbn Ebî Hatim, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Mektebetu Nezzâr Mustafa el-Bâz, Suud, 1419, Baskı: III, IV/1232

11 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI/338, No: 3789, Ebu Nuaym, *Müsned*, No: 266, Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, No: 3976, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, No: 6668, Hakim, *el-Müstedrek*, No: 5757, İbn Hibbân, *Sahih*, No: 224, İbn Mâce, "Mukaddime", No: 59

12 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIII/159, No: 7727, Müslim, "Kitabu'l-birr ve's-Sıla", No: 2564, Beyhaki, *es-Sünenu'l-Kübrâ*, No: 11830

13 İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, No: 35773

14 Bezzâr, *Müsned*, No: 6237, Heysemî, *Mecma'u'z-Zevâid*, No: 17700, Beyhaki, *Şu'abu'l-Îmân*, No: 10079, Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-Ummâl*, No:43444

15 Beyhaki, *el-Kadâ ve'l-Kader*, No: 501, Buhari, *el-Edebu'l-Müfred*, No: 886

16 Hücurât, 12

17 Bakara, 189

18 Nur, 27

19 Ebu Hâmid el-Gazzâlî, *İhyâu Ulûmi'd-dîn*, el-Mektebetu't-Ticariyyetu'l-Kübrâ, II/325

20 Tâhâ, 44

21 İmam-ı Rabbânî, Ahmed el-Farûkî es-Sirhindî, *Mektûbât*, Fazilet Neşriyat, III/62, 45. Mektûb-i Şerîf

22 Nahl, 125

23 Ebu Mansur el-Mâturîdî, *Te'vîlâtu ehli's-Sünne*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2005, Baskı: I, II/515

24 Mü'minûn, 96

25 Âl-i İmrân, 159

26 Buhari, "Kitâbu Bed'i'l-Halk", No: 3094, Müslim, " Kitâbu'z-Zühd ve'r-Rekâik", No: 2989, Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXVI/117, No: 21784, Hakim, *el-Müstedrek*, No: 7010, Beyhakî, *es-Sünenu'l-Kübrâ*, No: 20704

27 İbn Kesir, *Tefsîru'-Kur'âni'l-Azîm*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1419, Baskı: I, I/151

28 Bakara, 44

29 Cumu'a, 5

30 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, No: 1681, Heysemî, *Mecma'u'z-Zevâid*, No: 869,

31 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, No: 6628

32 Buhârî, "Kitâbu'n-Nikâh", No: 4851, Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXX/250, No: 18317, Ebû Dâvûd, "Kitâbu'l-Edeb", No: 5007, İbn Hibbân, *Sahih*, No: 5795, Hâkim, *el-Müstedrek*, No: 6568, Dârimî, *Sünen*, "Kitâbu's-Salât", No: 1556

İlm-i Hâl

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA
FIKIH KURULU

SATRANCIN DÖRT MEZHEBE GÖRE HÜKMÜ

Allah Teâlâ'ya hamd, Rasûlü'ne, âline ve ashâbına salât-ü selâm olsun.

Oyun; çocuklar için hava ve su gibi zarûrî bir ihtiyaçtır. Belli bir yaştan sonra öğretici hale getirilebilmesi de mümkün ve zarûrîdir. Oynayarak öğrenme kavramı muhâfazakâr çevrelerde daha da geliştirilerek mükemmelin yakalanması elzemdir.

Gençliğin ise vaktini nerede geçirdiği sorusunun cevabını verirken, herkes aynı hissiyâtı yaşıyor olsa gerek. Dünya bir yere doğru gidiyor. Biliniz ki Allah'tan habersiz, bilgisayar oyunlarının başında, tribünlerde geçirilen her saniyenin hesabını hep birlikte vereceğiz.

Bunun, yakın gelecekte, dünya sathında böyle olacağı bir muhakkak. Ahirette de sadece vaktini oralarda geçirenler değil bilakis bu hususta bir şeyler yapmayan, dert edinmeyen, neme lazım diyen herkes hesap verecek.

Elbette bu bir serzeniş ve bir bahsi diğer…

Meselemiz satrancın mahiyeti ve hükmü. Biz bu yazıyı

- ▶ Satrancın kısa tarihçesi
- ▶ Doğru bulmayanlar ve delilleri
- ▶ Bir sakınca görmeyenler ve delilleri
- ▶ Ve netice

Şeklinde dört serlevha halinde tasnifi münasip gördük.

Gayret bizden, tevfik Allah'tan…

KISA TARİHÇESİ

Satranç kelimesinin Arapça'da dört türlü okunuşu vardır. ((السِطرنج) (السَطرنج) (الشِطرنج) (الشَطرنج)).

(الشِطرنج) şeklinde kesralı okunuşu ise en fasih halidir.[1] Türkçe'ye ise '*satranç*' şeklindeki birinci okunuş intikal etmiştir.

Bu kelimenin (مشاطرة) kelimesinden müştak olduğu veya (تسطير) kelimesinden

müştak olduğu ve bunun için '*sin*' veya '*şin*' ile telaffuz edildiği söylenmiştir.[2] Ancak doğru olan, Farsça '*şeşreng*' (altı renk; şah, vezir, at, fil, kale, piyon) kelimesinin Arapça'ya çevrilmiş hali olup[3] oradan da Türkçe'ye geçtiğidir.

Bu oyunu ilk çıkartan kişinin ismini, İbni Hallikan, "*Dahir oğlu Sassa*" olarak verir ve Hindistanlı olduğunu söyler.[4] İlk ortaya çıkışı ile alakalı da şöyle bir kıssa anlatılır:

Bir kral çetin bir savaşta düşman tarafından öldürülür. Etrafındakiler bunu kralın annesine nasıl söyleyeceklerini düşünürler. Sonunda bunu ima ile ifade etmeye karar verirler. Bir levhanın üzerine dizilmiş taşlarla oynanan bir savaş oyunu hazırlayıp kraliçenin huzurunda oynarlar. Oyunu kazanan kişi "*şah öldü*" der. Böylece kraliçe oğlunun öldüğünü anlar.[5]

"*Şah öldü*" kelimesinin Arapçası (شاه مات) şeklindedir ve Türkçe'ye "*şah mat*" olarak aynen geçmiştir.

Harâitî, satrancı Araplara ilk öğretenin Amr ibni Âs *(Allah ondan razı olsun)* olduğunu söyler.[6]

Bu oyun Müslümanlar aracılığı ile tüm dünyaya yayılmıştır.

Bir dönem yobaz kilise tarafından, sırf Müslümanlardan öğrenildiği için yasaklanması hiçbir hikmete dayanmaz. Zamanla gücünü yitiren kilise, bir müddet sonra tavrını değiştirmek zorunda kalmıştır. Müslüman âlimlerden satranca karşı çıkanlar ise meseleyi satranç özelinde değil, '*mâlâyânî*' genelinde inceler ve Müslüman genci oyun başında değil kitap başında görmek istedikleri için her türlü boş işe karşı çıkarlar. Bir Müslümanın her an '*Îlâ-i kelimetullâh*' gâyesi ile çalışması gerektiği düşüncesi kilisenin bağnazlığı ile kıyaslanamayacak ulviyettedir. Cevazına hükmeden ulema ise ileride de beyan edeceğimiz üzere farklı gerekçelerle ve belli şartlar dahlinde buna izin vermişlerdir.

'*Nerdeşir*' ise cahiliye devrinden kalma bir şans oyunudur. Kısaca '*Nerd*' de denir. Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in hadis-i şeriflerinde yasaklandığı belirtilmiştir.[7] Satranç ile arasındaki farkı İbnu'l-Arabi Şâfiilerden naklen şöyle ifade eder: Satrançta aklı kullanmak vardır. Nerd'de ise ne çıkacağını bilemezsin.[8]

SATRANCIN HÜKMÜ

İslam uleması satrancın hükmü ile alakalı farklı görüşler ortaya koymuşlardır.

İcmalen; mezhepler içerisinde Hanefiler ağırlıklı olarak boş bir iş olduğu gerekçesi ile caiz olmadığına hükmetmiş ancak '*Muhit*' ve '*Bahir*' gibi kitaplarda İmam Ebu Yusuf'tan gelen cevaz rivayeti tercih edilmiş, İbni Abidin gibi bazı muhakkikler de cevaz yönüne meyletmişlerdir.

Mâlikîlerden Karâfî ve İbnu'l-Arabî gibileri caiz olmadığına kail olmuş ve '*Müdevvene*'deki rivayetle de desteklenmişken, İbni Abdilber ve Kurtubi gibi bazı Mâlikî büyükleri de cevazına hükmetmiştir.

Şâfiiler mubah olduğu hususunda ittifak etmişlerdir.

Hanbeliler daha ziyade aleyhteki rivayetlerin verdiği destekle haram olduğu görüşünde ittifak etmişlerdir.

Öncelikle caiz olmadığını söyleyenlerin delillerini, akabinde de mubah olduğunu düşünenlerin delillerini izah edelim.

SATRANCI CAİZ GÖRMEYENLER VE DELİLLERİ

Hadis-i Şerifler

Bu hususta en sağlam hadis-i şerif *'Kitâbu'l-Âsâr'* da İmam-ı Ebu Yusuf'tan *(Allah ona rahmet etsin)* nakledilen şu hadis-i şeriftir:

1- (من لعب الشطرنج فهو كالذي يتوضأ بلحم الخنزير)

Satranç oynayan kişi, hınzır etine elini bulaştıran kimse gibidir.[9]

Bu hadis-i şerifin haricinde üç tane daha hadis-i şerif zikredilmiştir:

1- (إياكم و هاتين الكعبين يعنى النرد و الشطرنج)

Şu iki ka'bdan sakının (Nerdeşir ve Satranç)[10]

2- (مر رسول الله صلى الله عليه وسلم بقوم يلعبون بالشِّطْرَنْج فقال: ما هذه الكوبة ألم أنه عنها لعن الله من يلعب بها)

Efendimiz *(sallallahu aleyhi ve sellem)* satranç oynayanları gördü ve *"Bu küvbe (nerd) de nedir? Ben bunu yasaklamadım mı? Allah bunu oynayana lanet etsin!"* buyurdu.[11]

3- (إن لله عز وجل في كل يوم ثلاث مئة وستين نظرة لا ينظر فيها إلى صاحب الشاه)

Allah her gün üç yüz altmış kez mahlûkata bakar ancak şahı olana bakmaz.[12]

Sahabe Efendilerimizin Kavilleri

Satrancın nehyi hususunda Ashab-ı Kiramdan birçok söz nakledilmiştir. Bir kaçını zikredecek olursak:

1- Hazreti Ali *(Allah ondan razı olsun)* satranç oynayan bir topluluğa rastladı ve (مَا هَـذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِى أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ) *"Şu kendisine ibadet ettiğiniz heykeller de nedir?" âyet-i kerimesini okudu.*[13]

Burada, satranç oynayan kişilerin satranç taşlarına tapmıyor olmalarına rağmen bu ayet-i kerimenin okunmasından maksat; bu işin haram olduğunu mecazi bir dil ile anlatmaktır. Vech-i şebe ise aşikârdır.

2- Hazreti Ali *(Allah ondan razı olsun)* şöyle der: *İnsanların en yalancısı satranç oynayandır. Öldürdüm diyorsunuz hâlbuki ki öldürmediniz.*[14]

Burada da, Hazreti Ali Efendimiz'in, mezkûr oyunun haram olduğuna kani olduğu için böyle dediğini anlıyoruz. Yoksa Hazreti Ali Efendimiz oyundaki mat ettim (öldürdüm) ifadesinin mecaz olduğunu, bu sözünü işiten ve işitecek olan herkesten daha iyi bilecek kadar yüksek bir belagat bilgisine sahiptir.

3- Hazreti Ali *(Allah ondan razı olsun)* *satranç oynanan bir meclise geldi. Satranç oynayanların başına dikildi ve "Vallahi bunun için yaratılmadınız"* buyurdu.[15]

Burada satranç helal kabul edilse dahi, bir Müslüman için bu tür işlerle meşgul olmanın kerahetten hali olmayacağını ifade eden bir cümle var; *"Vallahi bunun için yaratılmadınız..."*

4- Satranç ile alakalı İbni Ömer *(Allah onlardan razı olsun)* *"Nerd'den daha şerlidir"* buyurmuştur.[16]

5- Ebu Musa el-Eşari *(Allah ondan razı olsun)* demiştir ki: *Satrancı ancak hatalı bir kimse oynar.*[17]

Tabiin Efendilerimizden Gelen Nakiller

Tabiin efendilerimizden de satrancı nehyeden ifadeler nakledilmiştir.

1- Ebu Eyyüp es-Sahtiyânî *(Allah ona rahmet etsin)* satranç oynayan bir topluluğun yanından geçer ve *"Nerdeşir oynayan Allah'a isyan etmiştir"* der. Etrafındakiler "Bu nerdeşir değil satrançtır" dediklerinde ise *"Nerdeşir de satranç da aynı şey"* buyurur.[18]

2- İbrahim en-Nehaî'nin *(Allah ona rahmet etsin)* satrancın mekruh olduğunu düşündüğü nakledilmiştir.[19]

Rivayetlerin Tahrim Lehinde Cemi

Elbette ileride de zikredeceğimiz üzere Ashab-ı kiram ve Tabiin-i izam efendilerimizden satrancın caiz olduğuna dair rivayetler de gelmiştir. Caiz olmadığını söyleyenler, bu rivayetlerle alakalı iki durumdan bahseder.

1- '*Zahira*' sahibi Karâfî'nin zikrettiği cem şekli, rivayetleri inkârdan ibarettir. Karâfî, zikredilen kişilerin Medineli olduğunu, rivayetleri yapanların ise Medineli olmayıp Küfeli olduğunu rivayetleri inkâra gerekçe gösterir.[20]

2- '*Muvatta*' şerhi '*Münteka*'da, caiz görenlere veya oynayanlara, caiz olmadığı ile alakalı rivayetlerin ulaşmadığı şeklinde bir iddia da bulunulmuştur.[21]

MEZHEPLER İÇERİSİNDE SATRANCIN CAİZ OLMADIĞINI SAVUNANLAR

Hanefilerden Caiz Olmadığını Savunanlar

İmam-ı Ebu Yusuf'tan *(Allah ona rahmet etsin)* gelen ve haram kılındığına dair rivayetleri geride zikretmiştik.

İmam Muhammed, İmam-ı Malik'in *(Allah onlara rahmet etsin)* '*Muvatta*'ında geçen Nerdeşir ile alakalı bir rivayeti naklettikten sonra, "Nerdeşir, satranç ve benzeri oyunlar da hayır yoktur" demektedir.[22]

İmam-ı Azam *(Allah ona rahmet etsin)* "Satranç oynayanlara, onları oyundan meşgul etmek için selam vermek caizdir" demiştir.[23]

İmam-ı Ebu Yusuf *(Allah ona rahmet etsin)*, "Onları tahkir ve yaptıklarının yanlış olduğunu ilan maksadıyla selamı terk etmesi gerekir" demiştir.[24]

Hidâye sahibi, caiz olmadığına delil sadedinde şöyle der: Kumar ile oynanmıyor dahi olsa abesle iştigaldir.[25]

Dürerü'l-Hükkam'da Ali Haydar Efendi şu ifadeleri kullanır: Yol ortasında satranç oynamak veya oynarken kötü söz söylemek veya sürekli oynamak adaleti düşürür.[26]

Aynî, satranç oynarken namaz kaçıran veya yalan söyleyen ve yeminler eden veya müptelası olan veya kumara alet eden yahut uluorta oynayanların şahadetinin kabul edilmeyeceğini söylemiştir.[27]

İbnü'l-Hüman *Fethul Kadir*'de, kimilerinin geceli, gündüzlü; yemeden, içmeden satranç oynadıklarını ve bu durumun,

satrancın, şeytanın insanları kandırmak için kullandığı bir alet olduğunu ispatladığını ifade eder.[28]

Hanefi mezhebinde ve diğer mezhepler de caiz olmadığına dair görüşler, asıl babı olan *Kerahiye ve İstihsa*'nın dışında, "Çalana sirkat cezası uygulanır mı, kırana tazmin ettirilir mi, ödünç isteyene verilir mi, oynayanın şehadeti kabul edilir mi, oynayana selam verilir mi" gibi soruların cevabı sadedinde, *sirkat, emanet, şehadet* gibi baplarda da zikredilir.

Malikilerden Caiz Olmadığını Savunanlar

Müdevvene'de İmam-ı Mâlik'in satrancı sürekli oynayanın şehadetinin makbul olmadığını, ara sıra oynayanın adil olup şehadetinin kabul edileceğini söylediği, nakledilir ve "İmam-ı Mâlik satrancın azını da çoğunu da mekruh görürdü" şeklinde eklenir.[29]

İbnü'l-Arabî *'Ahkâmu'l-Kur'ân'*ında İmam-ı Mâlik'in satrançla alakalı "dalalet çeşitlerindendir" dediğini nakleder. Ayrıca satrançla alakalı bir soruya İmam-ı Mâlik'in *(Allah ona rahmet etsin)* "hiçbir hayrı yoktur, batıl işlerdendir" diyerek mukabele ettiğini ifade eder. [30]

İbnü'l-Arabî kimi insanların işi, satrancı mubah kılmaya kadar vardırdıklarını ve bunu ashaba ve tabiine isnat ettiklerini, hâlbuki böyle bir şeyin asla olmadığını söyledikten sonra şu cümleyi kullanır (و تالله ما مستها يد تقي) "takva bir insan satranca elini sürmez". Daha sonrasında satrancın zihni de geliştirmediğini iddia eder.[31]

Bu iddia çok yerinde olmamakla beraber haklılık payı da vardır. Zira satrancın belli bir aşamaya kadar zihni geliştirdiği doğrudur. Ancak bir insanın satranç oynadıkça daha zeki olacağını kimse iddia edemez. Belli bir aşamaya kadar zekâyı geliştirir, belli aşamadan sonra ise satranç oynamakta ki mahareti geliştirir.

Müteahhir Mâlikîlerden Desûkî, '*Zahira*' sahibi Karâfî'nin tashihine göre satranç mekruh olsa da mezhepteki asıl görüşün tahrim olduğunu söylemiştir.[32]

Şâfiîlerden Caiz Olmadığını Savunanlar

Şâfiîlerden tahrime kail olan yoktur. Ancak Müslümanın her işinin dünyevi veya uhrevi bir faydadan hali olmaması gerektiğinden olsa gerek İmam-ı Şâfiî

*'el-Ümm'*de satrancın mekruh olduğundan bahsetmiştir.[33]

Hanbelîlerden Caiz Olmadığını Savunanlar

Hanbelîler satrancın haram olduğuna dair ittifak halindedir. İshak b. Mensur el-Mervezi *'Mesâilü'l-İmam Ahmet b. Hanbel ve İshak b. Rahaveyh'* adlı eserinde şu muhavereyi nakleder:

►Nerd veya satranç oynayanlar ile karşılaşan biri onlara selam verir mi?

►Ahmet b. Hanbel: Onlar selam verilmeye layık değiller.

►İshak: Hayır! Eğer onlara ne kötü bir şey yaptıklarını anlatmak istiyorsa selam verir, emribilmaruf yapar. Eğer böyle bir muradı yoksa selam vermez.[34]

*'Keşşâfü'l-gina'*da satranç hakkında boş meşguliyetlerin en büyüğüdür denilmiş, daha ileri ki sahifelerde bu kişilerin şehadetlerinin makbul olmadığından bahsedilmiştir.[35]

SATRANCIN MÜBAH OLDUĞUNU SÖYLEYENLER VE DELİLLERİ

Hadis-i Şerifler

Satrancın mubah olduğuna dair bir hadis rivayeti yoktur. Ancak satrancın mubah olduğuna kail olanların, tahrim rivayetleri hakkında söyleyeceği bazı şeyler vardır.

1- (إياكم و هاتين الكعبين يعنى النرد و الشطرنج)

Şu iki ka'bdan sakının (Nerdeşir ve Satranç).[36]

Dârakutnî bu hadisin tariklerini inceler. *Semura* tariki hakkında "vehimdir" der. *Ebi Ahfas* tariki hakkında ise "doğru olan mevkuf olması yani isnadın Resul-i Ekrem efendimize değil, ashaba dayanmasıdır" der. [37]

2- (مر رسول الله صلى الله عليه وسلم بقوم يلعبون بالشِّطْرَنْج فقال: ما هذه الكوبة ألم أنه عنها لعن الله من يلعب بها)

Efendimiz *(sallallahu aleyhi ve sellem)* satranç oynayanları gördü ve *"Bu küvbe (nerd) de nedir? Ben bunu yasaklamadım mı? Allah bunu oynayana lanet etsin!"* buyurdu.[38]

Senetteki *Mutahhar b. Heysem*'in hadisleri sahih değildir. *Şibl* ve *Abdurrahman* ise meçhuldür.[39]

3- (إن لله عز وجل في كل يوم ثلاث مئة وستين نظرة لا ينظر فيها إلى صاحب الشاه)

Allah her gün üç yüz altmış kez mahlûkata bakar ancak şahı olana bakmaz.[40]

Senetteki *Muhammed b. el-Haccac* hakkında kendisinden rivayet rivayette bulunmak olmayacak derecede zayıf bir kişidir denilmiştir.[41]

Ebu Yusuf'un *(Allah ona rahmet etsin) Kitâbu'l-Âsâr*'daki rivayetini, Mürsel olmakla itham etmek ise çok sağlıklı olmaz. Zira hem Hanefilerce irsal makbuldür hem de senette iki adet müçtehit imam bulunmaktadır.

Ashab-ı Kiram Efendilerimizin Kavilleri

1- Hazreti Ömer'in *(Allah ona rahmet etsin)* satranç oynayanları görüp bir şey demediği, Abdullah b. Zübeyr, İbni Abbas ve Ebu Hureyre *(Allah hepsinden razı olsun)*

efendilerimizin satranç oynadığı ve hatta Hazreti Hasan'ın satranç oynayanları görüp, onlara, "Şunu koy! Şunu çek!" gibi akıl verdiği nakledilmiştir.[42]

2- İbni Ömer'e *(Allah onlardan razı olsun)* satranç tarif edilmiş, bunun üzerine İbni Ömer "Harp aleti olan (harp için zekâya geliştiren) bir şeyde herhangi beis yoktur" demiştir.[43]

Bu rivayet, İbni Ömer'den *(Allah onlardan razı olsun)* gelen tahrim rivayeti ile karşılaştırıldığında, rivayetteki mücmel ifadeler de göz önünde tutulursa, mezkûr ifadelerin satrancı tam bilmeden önceye, kötüleyen ifadelerin ise satrancı bizatihi müşahede ettikten sonraya ait olduğunu söyleyebiliriz.[44]

Tâbiîn-i İzam Efendilerimizin Reyleri

1- İbni Avn, Hasan-ı Basri'nin *(rahimehullah)* satrançta bir beis görmediğini nakletmiştir.[45]

2- İbni Abdilber, '*Muvatta*' üzerine yazdığı '*temhit*' nam eserinde; Sait b. Müseyyeb, Sait b. Cübeyr, Muhammed b. Sirin, Ebu Valin, Şa'bi, Hasan-ı Basri, Cafer b. Muhammed, İbni Şihab, Rebia ve Ata *(rahimehumullah)* gibi tabiinin büyüklerinden birçok zatın satrancı mubah gördüğünü ifade eder.[46]

3- İmamı Şâfi Said b. Cübeyr'in satrancı sırtı dönük oynadığını zikretmiş ve "Arkasını dönüp hizmetlisine 'ne yaptı' diye soruyor, aldığı cevaba göre, 'sen de şu taşı şuraya koy' diyordu" ifadeleri ile sırtı dönük oynamanın keyfiyetini beyan etmiştir.[47]

4- Hususiyetle Şa'bi ve Said b. Cübeyr'in *(Allah ona rahmet etsin)* satranç oynadığı ile alakalı başka rivayetlerde vardır.[48] Hatta İbni Sirin'in satrancı övdüğü de rivayet edilir.[49]

Rivayetlerdeki İhtilafın İbaha Lehinde Giderilmesi

Bazısı aynı kişilerden dahi gelebilen bu ihtilaflı rivayetleri ibaha lehinde cem etmek için, yasaklayan rivayetleri kumar ile oynanmasına, mübah kılan ve hatta öven rivayetleri de kumarsız oynanmasına hamletmek mümkündür.[50]

Yasaklayan rivayetlerdeki tenkit derecesinin şiddeti de bu ihtimali kuvvetlendirebilir.

MEZHEPLER İÇERİSİNDE SATRANCIN MUBAH OLDUĞUNU SAVUNANLAR

Hanefîlerden Mubah Olduğunu Savunanlar

İmam-ı Ebu Yusuf'tan *(Allah ona rahmet etsin)* satrancın mubah olduğu yönünde de rivayetler vardır. İbni Şahne de zihni açma maksadını ilave ederek bu rivayeti tercih eder.[51]

Kumar veya namazı terk illetleri bulunmadığı takdirde satrancın mubah olacağı, Ebu Zeyd el-Hakim tarafından da dillendirilmiştir. Serahsi'de bunu naklet-miştir. Bu bilgiyi veren '*Muhit*' sahibi, böylece satrancın hükmünün hafiflediğini ifade etmiştir.[52]

Yine *Muhit*'te, satrancı zihni açması maksadıyla oynayana selam vermekte bir beis olmadığı söylenir.[53] Buradan ibahayı anlamak mümkündür. Aynı ifade *Hindiyye*'de mevcuttur.[54]

Allame İbni Abidin de bu meseleyi ele alır. İmam-ı Ebu Yusuf'tan *(Allah ona rahmet etsin)* gelen rivayeti, İbni Şahne'nin bunu tercih ettiğini, Ebu Zeyd el-Hakim'in de satrancı helal gördüğünü ve bunu '*Bahir*' sahibinin '*Muhit*'e dayandırarak, '*Muhit*'in de Serahsi'den naklen dillendirdiğini ifade eder.

Sonrasında Saihani'nin, mezkûr rivayetin meşhur olmadığı ve İbni Şahne'nin tercih yapmaya yetkin olmadığı gerekçesi ile yaptığı itirazdan bahseder. Akibet (أقول) "Ben derim ki" diyerek söze başlar:

'*Bahir*' sahibi ve diğerlerinin bunu nakledip ikrar etmiş olmaları bize yeter. Ayrıca İbni Şahne, Saihani'den daha alimdir. Ve Haskefî '*Camiu's-sağir*'e yaptığı şerhte İbni Şahne'nin tercihini nakledip ikrar etmiştir.[55]

Burada şunu belirtelim ki Saihani, ibaha rivayetinin meşhur olmadığı hususunda haksız sayılmaz.

İbni Abidin son olarak şu ifadeleri kullanır: Tahkik ehlinden bazıları şöyle demiştir: Nerd haramken satranç helaldir. Zira satranç da hata yapan kendi aklını suçlar. Nerdde ise kaybeden kadere küfür eder. Böyle bir şeye iten saikin de haram olması icap edecektir.[56]

Mâlikîlerden Mubah Olduğunu Savunanlar

Mâlikîlerden satrancın mübah olduğunu savunanlar arasında Kurtubi ve İbni Abdilber göze çarpar. Kurtubi, '*Tefsir*'inde İbni Abdilber de '*Muvatta*' üzerine yazmış olduğu '*Temhid*'inde, "İmam-ı Malik'in *(Allah ona rahmet etsin)* ve cumhur fukahanın satranç hususundaki görüşlerini özetleyecek olursak; eğer kumar karıştırmaksızın, eşi dostu ile beraber, uluorta değil evinde barkında, insanların kendisini 'satranççı falan' olarak bilmeyeceği bir şekilde ayda yılda bir oynamasında hiçbir beis yoktur, mekruh da değildir" mealinde bir tafsilde bulunurlar.[57]

Şâfiîlerden Mubah Olduğunu Savunanlar

Şâfiîlerde satrancın caiz olduğu meşhurdur. Birçok asıl metinde de bu bilgi mevcuttur.

'*Metni Ebî Şüca*' şerhi '*İkna*'da, kumarlı oynanması durumunda caiz olmayacak oyunları sayarken içerisinde satrancı da zikreder. Ardından kumarsız oynanması durumunda hepsinin caiz olacağını ifade eder.[58]

'*Esne'l-metâlib*'de, satrancın zihni açtığı, kişiyi düşünmeye sevk ettiği ve savaş hileleri hususunda insana tecrübe kazandırdığından bahsedilerek caiz olduğu nakledilir.[59]

'*el-Havi'l-kebir*'de bu mesele uzunca incelenerek Ashab-ı Kiram efendilerimizden ve tâbiînin büyüklerinden satranç oynayanlar teker teker zikredilir. Sonuç olarak Musannif satrancın caiz olduğunu yüksek bir sesle ifade eder.[60]

Hanbelîlerden Mubah Olduğunu Savunanlar

Hanbelîlerden satrancın mubah olduğunu söyleyene rastlamadık. Zaten mezhebin üslubu açısından baktığımızda bu pek de mümkün gibi gözükmüyor. Allahualem...

SATRANCIN BUGÜNKÜ DURUMU

Satrancın bugünkü durumunu değerlendirmeden bir neticeye varmak çok doğru olmaz. Hususiyetle satrancın caiz olmadığını savunanların gerekçelerine ve caiz olduğunu söyleyenlerin şartlarına baktığımızda dört unsurdan bahsetmemiz mümkün olur.

Kumar

Bugün itibariyle baktığımızda, satranç bir kumar aleti, bir kahve oyunu değildir. Bu vasfı ele aldığımızda satrancın yerini, bu hususta, bugün, tavla gibi oyunlar almış durumdadır.

Yalan, Kötü Söz ve Yemin

Maalesef bugün, sürekli yalan söyleyen ve yalan yere yemin eden bir gençlik var. Özellikle de her iki kelimesinden biri küfür olan bir aydın nesil, çağdaş eğitim sisteminin bize armağanı. Yolda yürürken yere bakarak yürüyor olmanız yetmez. Zira medeniyet seviyesinin midenizi bulandırmaması için kulaklarınızı da tıkamanız gerekiyor. Bu nedenle satrancı bu hususta herhangi bir şey ile kıyaslayamıyoruz.

Oynayanları İnsanların Seyretmesi

Satrancın mubah olduğunu en şiddetli bir şekilde savunan Şâfiîler bile, insanların toplandığı bir yerde oynanmasını doğru bulmamışlardır.[61] Ebû Kasım'a satranç izleyenler hakkında ne dersin denildiğin de "Günahkâr olmalarından korkarım" buyurmuştur.[62] Bu hususta ise bugün, satrancın yerini futbol almıştır diyebiliriz.

En basit bir maçın dahi kaç kişi tarafından izlendiğini malum. Tabi ki eskiden böyle şeyler olmadığı için insanların satranç oynayanların etrafında toplanıp onları izlemesi tabi bir durum…

Sürekli Oynamak (Müptelâlık)

İbnü'l-Hümam, satrancı geceli, gündüzlü, yemeden, içmeden oynayanların varlığından bahsetmişti.[63] Ayrıca satranç oynarken namaz kaçıranları da yâd etmiştik. Bu ifadeleri duyunca insanın aklına bilgisayar oyunları geliyor. Gerçekten de çocuklarımızın ve hatta gençlerimizin müptela olduğu bir şey, bilgisayar oyunları… Gençler için mâlâyâni, çocuklar içinse, belli bir seviyeden sonra zihin sağlına zararlı. Ve en kötüsü bağımlılık yapan bir oyun türü… Bu hususta da satrancın yerini bilgisayar oyunlarının aldığını söyleyebiliriz.

Satrancın konumu ise tamamen farklı… Belli seviyede zihni geliştiren, çocuklar için yararlı, nitelikli bir oyun. Mezkûr sıkıntılar hususi olarak birilerinde mevcut olsa da umumi bir durum arz etmiyor.

NETİCE

Netice olarak; Hanbelîlerde caiz olabilmesinin bir çıkar yolu yoktur. Şâfiîlerde ise zaten mubah… Hanefî ve Mâlikîler açısından ise, buluğ çağına ermemiş çocuklar için mubah olup, buluğdan sonrası içinse, satrancın bugünki durumu da göz önünde bulundurularak, ulemânın, zihni geliştirmek maksatlı, kumar, yalan gibi gayr-i meşrû bir şeye bulaşmadan ve müptelâsı olmaksızın, ara sıra oynanmasında bir beis olmayacağına dair verdiği fetva daha tercihe layık gözüküyor.

Fakat küçük yaşta hafızlık yapmış, *altı yüz altı* sayfa ezberlemiş, ardından da kıraat-vucuhat, feraiz, fıkıh, kelam gibi ilimleri veya meşru usullerle matematik, fizik gibi ilimleri öğrenmiş bir insanın, zekâ geliştirmek için satranca ihtiyacı kalmayacağı kanaatindeyiz.

Ehl-i zikir, ibadeti ile meşgul muttaki bir Müslümanın da bu ve benzeri oyunlarla pek işi olmayacağı aşikârdır.

İSMAİLAĞA FIKIH KURULU

Dipnotlar

1 İbni Abidin, *Haşiyetu reddi'l-muhtar*, c.7, s.158.

2 Desuki, *Haşiye ala'ş-Şerhi'l-kebir*, c.4, s.167.

3 Desuki, *Haşiye ala'ş-Şerhi'l-kebir*, c.4, s.167; İbni Abidin, *Haşiyetu reddi'l-muhtar*, c.7, s.158.

4 İbni Abidin, *Haşiyetu reddi'l-muhtar*, c.7, s.158.

5 Desuki, *Haşiye ala'ş-Şerhi'l-kebir*, c.4, s.167; Kurtubi, *el-Cami li ahkami'l-kuran*, c.8, s.337.

6 Haraiti, *Mesavi'l-ahlak*, r.719.

7 Ahmet b. Hanbel, r.23075; Ebu Davut, r.4939; İbn Mace, r. 3763; İbn Hibban, r.5873; Beyhaki, r.20738.

8 Kurtubi, *el-Cami li ahkami'l-kuran*, c.8, s.337.

9 İmam-ı Ebu Yusuf, *Kitabu'Asar*, r.954.

10 Darakutni, *el-İlel*, sual.906.

11 Aliyyu'l-Kari, *Fethu babi'l-inaye*, c.4, s.185.

12 Aliyyu'l-Kari, *Fethu babi'l-inaye*, c.4, s.185.

13 Beyhaki, *el-Kübra*, r.21458.

14 Beyhaki, *el-Kübra*, r.21459.

15 Beyhaki, *el-Kübra*, r.21460.

16 Beyhaki, *el-Kübra*, r.21462.

17 Beyhaki, *es-Suğra*, r.4316.

18 Beyhaki, *Şuabu'l-iman*, r.6524.

19 İmam-ı Ebu Yusuf, *Kitabu'Asar*, r.948.

20 Karafi, *ez-Zahira*, c.13, s.285.

21 El-Baci, el-Münteka, c.7, s.278.

22 İmam-ı Muhammet, *Muvatta rivayti*, r.904.

23 Molla Hüsrev, *ed-Dürer ve'l-Ğurer*, c.4, s.18; Burhanettin İbni Maze, *el-Muhitu'l-burhani*, c.5, s.167.

24 Molla Hüsrev, *ed-Dürer ve'l-Ğurer*, c.4, s.18; Burhanettin İbni Maze, *el-Muhitu'l-burhani*, c.5, s.167.

25 Merğınani, *el-Hidaye*, c.4 s. 96.

26 *El-Fetava'l-hindiyye* (Şeyh nizam Riyasetinde Hint ulemasından oluşan ilmi bir heyet) c.2 s.117.

27 Bedrettin el-Ayni, el-Binaye, c.9, s.149.

28 İbnü'l-Hümam, Fethu'l-kadir, c.7, s.411.

29 *El-Müdevvenetü'l-kübra*, c.4, s.19.

30 İbnü'l-Arabi, *Ahkamu'l-Kuran*, c.4, s.485.

31 Kurtubi, *el-Cami li ahkami'l-kuran*, c.8, s.337.

32 Desuki, *Haşiye ala'ş-Şerhi'l-kebir*, c.4, s.167.

33 İmam-ı Şafii, *el-Ümm*, c.7, s.54.

34 İshak b. Mensur el-Mervezi, *Mesailü'l-İmam Ahmet b. Hanbel ve İshak b. Rahaveyh*, r.3363.

35 Mansur el-Buhuti, *Keşşafu'l-gına'*, c.4, s133.

36 Darakutni, *el-İlel*, sual.906.

37 Darakutni, *el-İlel*, sual.906.

38 Aliyyu'l-Kari, *Fethu babi'l-inaye*, c.4, s.185.

39 Ez-Zeylai, Nasbu'r-raye, c.4, s.274.

40 Aliyyu'l-Kari, *Fethu babi'l-inaye*, c.4, s.185.

41 Ez-Zeylai, Nasbu'r-raye, c.4, s.274.

42 Maverdi, *el-Havi'l-kebir*, c.17, s.366.

43 Kurtubi, *el-Cami li ahkami'l-kuran*, c.8, s.337.

44 Kurtubi, *el-Cami li ahkami'l-kuran*, c.8, s.337.

45 Beyhaki, *el-Kübra*, r.21453.

46 İbni Abdilber, *et-Temhid*, c.13, s.181.

47 Maverdi, *el-Havi'l-kebir*, c.17, s.366.

48 Aliyyu'l-Kari, *Mirkatu'l-mefatih*, c.13, s.250.

49 Maverdi, *el-Havi'l-kebir*, c.17, s.366.

50 İbni Abdilber, *et-Temhid*, c.13, s.181.

51 İbn Nüceym; el-Bahru'r-raik, c.7, s.91.

52 Burhanettin İbni Maze, *el-Muhitu'l-burhani*, c.9, s.174.

53 Burhanettin İbni Maze, *el-Muhitu'l-burhani*, c.5, s.167.

54 *El-Fetava'l-hindiyye* (Şeyh nizam Riyasetinde Hint ulemasından oluşan ilmi bir heyet) c.2 s.117.

55 İbni Abidin, *Haşiyetu reddi'l-muhtar*, c.7, s.158.

56 İbni Abidin, *Haşiyetu reddi'l-muhtar*, c.7, s.158.

57 İbni Abdilber, *et-Temhid*, c.13, s.181; Kurtubi, *el-Cami li ahkami'l-kuran*, c.8, s.337.

58 Hatip Şirbini, *el-İkna' fi halli elfazi Ebi Şuca'*, c.2, s.247.

59 Zekeriya el-Ensari, *Esna'l-Metalib*, c.4, s.343.

60 Maverdi, *el-Havi'l-kebir*, c.17, s.366.

61 Zekeriya el-Ensari, *Esna'l-Metalib*, c.1, s.348.

62 İbn Nüceym; el-Bahru'r-raik, c.7, s.91.

63 İbnü'l-Hümam, Fethu'l-kadir, c.7, s.411.

Güldeste
Mustafa Özşimşekler

İSLÂMOFOBİ'Yİ TETİKLEYEN ALGI OPERASYONLARI

Son yıllarda dünyanın dört bir yanında İslam'ı ve Müslümanları hedef alan, başta Mescid-i Aksa olmak üzere Müslümanların kutsal mabetlerine, dünyanın değişik yerlerindeki camilere yapılan kanlı saldırılar iyice arttı.

Hatırlayacağınız üzere en son, Dünyanın en sakin vukuatsız ve huzurlu ülkelerinden biri olarak kabul edilen **Yeni Zelanda** da bile, Cuma Namazı sırasında iki ayrı camiye art arda silahlı saldırı düzenlenmiş ve elli tane masum insan vahşice katledilip elliden fazla kişi ise yaralanmıştı.

Yine mübarek Ramazan Ayı'nda ABD'nin **New Haven** şehrindeki Diyanet Camisi kundaklanarak yakılmış ve bu yangından dolayı büyük çapta maddi hasar meydan gelmişti. Gerek Camileri, gerekse Müslümanları hedef alan bu kanlı saldırılar, bütün dünyada yaygınlaşan **"İslâmofobi"**nin hangi boyutlara ulaştığını açıkça gözler önüne sermektedir.

İslâmofobi Nedir?..

Kısaca "İslam korkusu" demektir. Yani İslam Dini'ni gerçek manada bilmemek ve öğrenmemekten kaynaklanan, temelsiz bir korku ve tedirginlik, diyebiliriz. Fakat bu gün öyle bir noktaya gelindi ki, İslamofobi kavramı artık "İslam korkusu" olmaktan çıktı ve Müslümanlara karşı ayrımcılığa, İslam karşıtlığına hatta İslam ve Müslüman düşmanlığına dönüştü.

Camilere saldırıp yakıp yıkmak, namaz için camiye gelen masum Müslümanları vahşice katletmek İslam düşmanlığı değil de nedir?.. Hatta, Yeni Zelanda'daki Camiî saldırısından sonra Avustralyalı **Senatör Fraser Anning'**in yaptığı açıklama, bu düşmanlık ve nefreti açıkça ortaya koymaktadır. Zira bu Senatör, Hristiyan bir câninin yaptığı bu katliamdan dolayı ne yazık ki Müslümanları suçlamış ve şu talihsiz ifadeleri kullanmıştı:

"..Açık konuşalım, bugünkü saldırının mağduru Müslümanlar olsalar bile, asıl fâiller genellikle onlar oluyor ve Müslümanlar dünya çapında inançları adına insanları öldürüyorlar…

Son hadisenin katillerinin bu vahşi, yabani inancın üyelerinin olmaması onları suçsuz kılmaz, onların suçsuz oldukları anlamına gelmez…"

Akıl ve vicdan ehli olan herkesi şaşkına çeviren şu çirkin açıklamaya bakar mısınız? İslam Dini hakkında zerre kadar bilgisi olmadığı anlaşılan bu adam, saçma sapan iftira ve ithamlarla İslam'a ve Müslümanlara karşı nasıl da kin ve nefret kusuyor!..

Camiye katliam için gelen câniye bile **"Hello brother / Merhaba kardeşim"** diyecek kadar sevgi dolu bir Müslümanı ve namaz kılmak için camide toplanan masum insanları, gözünü bile kırpmadan vahşice katleden bu teröriste tek laf etmeyen senatör, maalesef korkunç bir katliama maruz kalan masum Müslümanları suçlamaktan çekinmiyor.

İslâmofobi Bir Batı Projesidir.

İslâm`ın yükselişini ve Müslümanların her geçen gün sayılarının hızla artışını içlerine sindiremeyen İslam karşıtlarının, özellikle **11 Eylül 2001**'de gerçekleşen ABD'nin New York şehrindeki **"İkiz Kule"**lere yapılan saldırı sonrasında, gerek Amerika'da gerekse Avrupa'da planlı bir şekilde hayata geçirmeye çalıştıkları bir projedir İslâmofobi...

Bir takım hain odaklar, İslâm`a ve Müslümanlara karşı tepki gösterilmesi ve saldırıların artması için sürekli İslâmofobi'yi gündeme getirmişler, böylece insanların İslâm Dini'ne karşı bir nefret ve kin duyarak İslâm'dan uzaklaşacaklarını zannetmişlerdi. Yani **"İslâm"** denilince insanlar korksun, ürksün, dehşete düşsünler de, müslüman olmak gibi niyeti olanlar bundan vazgeçsinler. Şayet İslâm'a karşı sempatisi olanlar varsa nefret etsinler...

Böylece, hızla Müslüman olan kitlelerin önüne güya set çekerek, bir nebze de olsa buna engel olmaya çalıştılar.

Ama her defasında Allah onların bu çirkin hesaplarını ve karanlık tuzaklarını bozdu. İslâm'la ilgili yaydıkları bu yalan ve iftira dolu haberlere rağmen, İslâm'ı merak edip araştıran niceleri hidâyet yolunu bulup Müslüman oldular. Yani İslâm karşıtlığına, her türlü yalan ve karalama kampanyalarına rağmen İslam›a yöneliş daha da arttı.

11 Eylül Saldırısı Milat Oldu

İslâmofobi›nin sistematik olarak yaygınlaşmasının milâdı 11 Eylül saldırısı diyebiliriz. Malumunuz olduğu üzere İkiz Kule'lere yapılan saldırılar bahane edilerek **Irak** ve **Afganistan** işgal edilmişti. Tabi bu saldırı sadece iki İslam ülkesini işgal etmek için değil, ayrıca İslâmofobi›yi de tüm dünyada yaygınlaştırmak için bir bahane olarak kullanıldı. Ve 11 Eylül saldırısından sonra müthiş bir algı operasyonu başlatıldı.

Hatırlayacak olursak, ABD'deki Dünya Ticaret Merkezini oluşturan iki kule, kaçırılan yolcu uçakları tarafından hedef alınmış ve saldırıda üç bine yakın insan hayatını kaybetmişti. İşte bu saldırının hemen sonrasında ekranlarda devamlı olarak gösterilen ve tüm dünyanın hafızasına adeta kazınan bir takım görüntüler vardı.

Neydi o görüntüler?..

Şöyle bi hatırlayalım; iki ayrı uçak birkaç dakika arayla ikiz kulelere çarparak büyük bir patlamaya sebep olmuştu. Uçağın kuleye çarpma anı ve 110 katlı binaların bir-iki saat içinde arka arkaya büyük bir gürültüyle çökmesi, (ne hikmetse) televizyonlar canlı yayındayken gerçekleşmişti. Defalarca gösterilen uçağın kuleye çarpması, ardından patlama görüntüleri, feryatlar, o koca kulenin çöküşü ve gökyüzüne yükselen dumanlar…

İşte bu görüntülerin hemen arkasından namaz kılan müslümanlar ekrana getirildi. Sonra da **"uçakta Kur'an-ı kerim, seccade, tesbih bulundu"** denilerek, kafalarda "bu saldırının İslam Dini'yle bağlantısı olduğu" algısı oluşturulmaya çalışıldı.

Bilim kurgu filmlerinde rastlanabilecek türden bu sahnelerin televizyonlardan canlı olarak gösterilmesi ve defalarca tekrarlanması, elbette izleyenlerin zihninde derin bir etki bıraktı. Netice olarak, bir takım derin güçler tarafından sistemli ve planlı bir şekilde gerçekleştirilen bu saldırı Müslümanlara mâl edildi ve bu terör olayına; **"İslâmi Terör"** yaftası vuruldu.

Kesinlikle yan yana zikredilmemesi gereken **"İslam"** ve **"Terör"** kavramları, bundan böyle Batı Medyası'nda artık sıkça birlikte kullanılan iki kavram haline geldi. Ve bu iki kavramın insanların zihinlerinde iyice yerleşmesi ve dünya kamuoyunun bu yönde ikna edilmesi için, medya ve kitle iletişim araçları da kendilerine biçilen rolü fazlasıyla yerine getirdiler.

Bununla birlikte ABD film piyasasını elinde tutan **Hollywood**'da üzerine düşeni fazlasıyla yaptı. "İslâm" denince akıllara terör ve şiddetin gelmesi için birçok filmler çekildi. Amerikan dizilerindeki terör örgütlerinin ve uyuşturucu çetelerinin, genellikle Müslüman kimselerden olduğu senaryolar yazıldı. Dizi ve filmlerdeki kötü adamlar genelde Müslüman karakterlerden oluşturuldu.

Ve yine o dönemde, 11 Eylülde kaçırılan uçaklardan birinde yaşanan sürecin kurgulanarak anlatıldığı, tamamen Müslümanları karalamaya yönelik algı oluşturmak için bir film yapıldı. (Bu film, Türkçe alt yazılı olarak internette bulunmaktadır) **"United 93 / Uçuş 93"** isimli bu filmde, uçağı kaçıran teröristlerin Müslüman kimlikleri özellikle ön plana çıkartılıyor. Eylem için hazırlık yapan bu teröristlere Kur'an'dan âyetler okutuluyor, Arapça dualar ettiriliyor ve eylem yaparlarken sık sık tekbirler getirtiliyor. (DAEŞ'in, kafa keserken tekbir getirdikleri vido görüntüleri de aynı amaca hizmet eden algı operasyonunun bir parçasıydı)

Yani bu filmde; "bütün teröristler Müslümandır" denmek isteniyor. "Kur'an okuyan, dua edip Tekbir getiren herkes böylesine acımasız, tehlikeli ve fanatiktir" algısı oluşturulmak isteniyor.

Dolayısıyla Batı dünyası gerek filmlerle, gerekse medya iletişim araçlarıyla, bu terör olaylarını çeşitli algı operasyonlarıyla İslâm Dini'yle bağlantılı gibi göstermeye çalıştı.

Terör Örgütleri Üzerinden Yapılan Algı Operasyonları

11 Eylül saldırılarının ardından başlatılan bilinçli ve çok yönlü sistematik propaganda faaliyetleriyle İslam'ın ve Müslümanların kasıtlı olarak terörizmle özdeşleştirilmesi, dünya genelinde Müslümanlara karşı nefret ve şiddeti tetikledi. Böylece Sadece Amerika'da değil Avrupa ülkelerinde de Müslümanlara karşı işlenen nefret suçlarında büyük bir artış oldu.

Bununla birlikte, İslâm Coğrafyası'nda teröre uygun bir takım kafalar bularak bunları örgütlediler. Ve kendilerinin organize edip desteklediği bu terör örgütleri vasıtasıyla, **"Barış Dini"** olan İslam'ı **"Terör Dini"** olarak göstermeye devam ettiler.

İşte bu terör örgütleri üzerinden büyük bir algı operasyonu yürüterek, dünya kamuoyunda "müslümanların insan öldürmekten geri durmayan, câni bir toplum olduğu" algısını yaymaya çalıştılar.

Böylece Müslümanlar 11 Eylül sonrası Batı'da **El Kaide**'ci olmakla suçlanırken, daha sonraları ise **IŞİD**'ci olmakla suçlanmaya başladılar. Yani El Kaide ile başlayan İslâm ve Terör'ün yanyana zikredilmesi propagandası, **DAEŞ** ile had safhaya ulaştı.

DAEŞ ortaya çıktığı ilk andan itibaren, profesyonel bir ekip tarafından kurgulanıp Hollywood efektleriyle hazırlanan ve tekbirler eşliğinde kafaların kesildiği videolarla dünyada gündem oldu. Sosyal medyaya sürülen bu vahşet videoları, maalesef insanların zihninde İkiz Kule'lerin yıkılış görüntüleri gibi, hatta belki çok daha fazla travmatik bir etki oluşturdu.

Batı medyası da, bu terör örgütlerinin vahşet olaylarını İslâm dini ile bağlantılı gibi göstermekten geri durmadılar. **"Kafa kesme"** denildiğinde insanların aklına "İslam" gelsin, **"Allahu Ekber"** nidası duyulunca insanlar tedirgin olsun istediler. Maalesef bunda da nisbeten başarılı oldular diyebiliriz. Dolayısıyla İslâmofobi›nin sistematik olarak yaygınlaşmasının miladı 11 Eylül ikiz kule saldırısı ise, zirve noktası da DAEŞ'in ortaya çıkmasıdır, diyebiliriz.

DAEŞ'in eylemlerine bakılınca, birçoğunun Ortadoğu'da Müslümanlara yönelik eylemler olduğu görülmektedir. Batı'nın maşası durumundaki bu terör örgütü, bir yandan Ortadoğu'da Müslüman katliamı yaparak onların projesinin gerçekleşmesine hizmet ederken, diğer yandan da tüm Müslümanları zan altında bırakarak Dünyadaki İslam karşıtı düşünceyi tetikleyip İslamaofobi'nin yaygınlaşmasına sebebiyet verdiler.

Böylece, İslâm'ı hedef alan karanlık güçler bir taşla iki kuş vurmuş oldular. Hem DAEŞ eliyle Müslüman kitlelerin katledilmesine sebep oldular, hem de yapılan şiddet ve terör eylemlerini bahane edip tüm Müslümanları onlarla aynı kefeye koyarak terörist ilan ettiler.

Şayet saldırgan Müslüman ise, bu saldırıyı İslâm'a mâl etmekten çekinmediler ve **"İslâmi Terör"** kavramını bilinçli olarak kullandılar. Ama saldırgan Hıristiyan veya Yahudi olursa, **"Hristiyan** veya **Yahudi Terörü"** demek bir yana, saldıran kişiyi de akli dengesi bozuk biri olarak nitelendirdiler.

Dolayısıyla kasıtlı olarak İslâm'ı ve Müslümanları terörle, kan ve şiddetle birlikte anarak Müslümanların imajını zedelemeye azami gayret sarfettiler. Batı medyası ve bazı derin çevrelerce yürütülen bu karalama kampanyası neticesinde, dünya genelinde İslam ve Müslüman düşmanlığı baş gösterdi. İslâm karşıtı hareketler ve saldırılar yaygınlaşmaya başladı. Tabi bu saldırılar sadece camilerle sınırlı kalmadı, İslâm Dini'nin tüm kutsallarına ve mânevi değerlerine de fütursuzca saldırılar yapıldı.

Peygamber Efendimize hakaret içeren karikatürler, İslâm'a hakaret kastıyla düzenlenen yarışmalar, üç yüz Fransız yazar ve siyasetçinin Kur›an-ı Kerim›e karşı küstah bir manifesto imzalayarak bazı âyetlerin yasaklanmasını istemeleri, Papa 16. Benedikt'in, durup dururken "İslam›ın bir kılıç dini olduğuna" dair sözler söyleyip

Sevgili Peygamberimizin aleyhine bir takım çirkin ifadelerde bulunması ve bu türden daha birçok provakatif eylemlerle adeta tek merkezden komut alınmışçasına dinimize yapılan saldırılar, aslında karanlık odalarda kurgulanan çirkin senaryonun boyutlarını gözler önüne sermektedir.

İslam'da Terör Yoktur.

Yüce dinimiz İslam, insanlığa dünya ve ahiret saadetinin reçetesini sunmuş, her türlü aşırılığı ve azgınlığı ortadan kaldırıp, insanoğlunun nizam ve intizam içerisinde huzur ve sükûnetle yaşamasını temin ederek, hem madden hem de mânen yücelmesini hedeflemiştir.

İslam her türlü terör, zulüm ve ihaneti yasaklar. Her türlü anarşiyi, bozgunculuğu şiddetle reddeder. İslam'da barış, huzur ve kardeşlik vardır. Sevgi ve saygı, edep ve hürmet, hak ve hukuk vardır. Başkalarının haklarına tecavüz, kin, nefret, şiddet ve terör yoktur.

Terör ise; fitne, fesad, kaos, anarşi, zulüm demektir. Kadın, çocuk yaşlı demeden nice masumun canına kastetmek demektir. Terörün ahlâkî ilkeleri yoktur, hedefe ulaşmak için yapılacak olan her türlü eylemi meşrû görür. Terörde kan dökmek, adam öldürmek vardır. Bozgunculuk, soygunculuk, vurgunculuk vardır. Korku, şiddet, dehşet yoluyla sindirmek vardır. Ve terör olaylarında mağdur olanlar da çoğu kez masum siviller olmaktadır.

Peki, İslam Dini bu vahşete, masumların can vermesine onay verir mi? Asla!..

İslâm, suçsuz ve masum insanların zarar görmesine neden olan ve terör niteliği taşıyan eylemleri kesinlikle tasvip etmez.

Masum bir cana kıymanın, bütün insanlığı katletmek kadar ağır bir cinayet olduğunu açıkça beyan edip yasaklar. Nitekim Mevla Teala şöyle buyuruyor:

"Her kim bir canı, başka bir cana, ya da yeryüzünde fesat çıkarmasına karşılık olmaksızın haksız yere öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim de bir canı kurtarırsa bütün insanları diriltmiş/hayatını kurtarmış gibi olur." *(Maide süresi 32)*

İslam bu konuda çok hassastır. Haksız olarak bir cana kıymayı, kan akıtmayı bütün insanlık alemine karşı işlenmiş bir suç olarak kabul etmektedir. Hatta boşver başkasının canına kastetmeyi, kendi canına bile kıymayı, intihar etmeyi İslam yasaklamıştır.

Cihad ve Terör Arasındaki Fark

Cihad etmek başkadır, terör yapmak daha başkadır.

İslâm`da terörün olmaması, Müslümanların kesinlikle silahlanmayacakları ve gerektiğinde silah kullanmayacakları anlamına gelmez. İslamda cihad vardır. Kur'an-ı kerim'de cihâdı emreden birçok âyeti kerime mevcuttur.

Din için, vatan için, mukaddes değerlerimize göz diken düşmana karşı bu değerleri çiğnetmemek için gerektiğinde topyekün kıyâma kalkılır. **"Ölürsem şehid kalırsam gazi"** olurum inancıyla elbette düşmana karşı savaş meydanlarında cihad edilir. Nitekim Peygamber Efendimiz de birçok harplere iştirak etmiş ve birçok yerlere seriyyeler, askeri birlikler göndermiştir. Ama savaşın bir usûlü ve erkânı vardır, ilkeleri, kuralları vardır.

Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)*'in bizzat katıldığı savaşlardaki uygulamaları ve savaş için askeri birlikler gönderdiği zaman ordu komutanlarına bildirdiği bir takım esaslar vardır. Sevgili Peygamberimiz, her konuda İslam'ın kurallarını ve sistemini yerleştirdiği gibi, savaş konusunda da; **"İslâm'ın Savaş Hukûku"** ile alakalı ilkelerini tek tek ortaya koymuştur.

Efendimiz savaş halinde bile olsalar, düşman topraklarında yaşayan fakat muhârip sıfatı taşımayan, öldürmek için savaş meydanına çıkmamış olan insanların öldürülmesine müsaade etmemiştir. Çocukları, kadınları ve yaşlıları katletmenin caiz olmadığını tüm komutanlarına talimat olarak vermiştir. Savaş esnasında bile olsa ekili arazilere, ağaçlara, hayvanlara zarar verilmesini, düşmana işkence yapılmasını yasaklamıştır.

Cihad'da, bunun gibi ihlâl edilmemesi gereken birçok kurallar vardır. Yoksa insanları öldürmek, sindirmek ve Müslüman olmayanlara yaşama hakkı tanımamak; sırf intikam duygularıyla yapılan rastgele bir savaş değildir cihad...

Hakk'ın rızası için, Allah'ın dinini hakim kılıp İslam'ın adaletini yeryüzüne yaymak için yapılan ulvi bir mücadeledir. Ve bu sayede bütün insanların barış ve güven içinde yaşamalarını temin etmeyi hedefler.

Dolayısıyla bir takım İslâmi kimlik ve isimlerle ortaya çıkıp şiddet ve vahşete yönelik eylem yapanların bu icraatlarını, İslâm'a mâl ederek İslâm Dini'ni karalamaya çalışmak, çok ucuz ve gayri ahlâki bir iştir. Zaten İslâm Coğrafyası'nda şiddeti ve terörü onaylayanlar küçük bir azınlıktır. Ve yapılan bu şiddet eylemleri İslâm Dini'ni değil ancak uygulayıcılarını bağlar. Bütün müslümanları ve İslam Dini'ni bağlayan ise, ancak Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)*'in uygulamalarıdır.

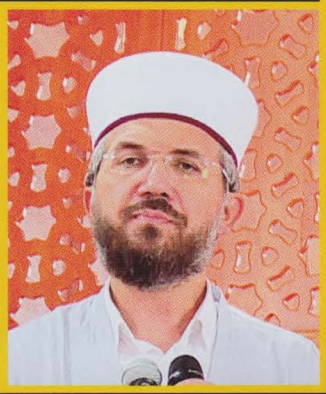
Rahmet peygamberi olan Muhammed Mustafa *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)*'in getirdiği rahmet dini olan İslâm'ın güzelliklerini, şayet biz layıkıyla anlatamazsak elin gavuru medyayla, diziyle, filimle, algı operasyonlarıyla (zalimi mazlum, mazlumu da zalim gösterdiği gibi) İslâm'ı da terör dini gibi gösterebilir.

İslâm Dini'ni insanlığa ulaştırmanın en etkili yolu, insanların gözünde örnek alınacak bir kimlik ortaya koymaktır. Yoksa elinde silah veya bıçakla masum insanların canına kasteden bir görüntü, hiç şüphe yok ki Müslüman kimliğine zarar verir.

Tarihi bir gerçektir ki, **Hudeybiye Barış Anlaşması**'nda bin dört yüz kadar olan ashabın sayısı, iki yıl sonra **Mekke'nin Fethi**'ne giderken on binleri bulmuştu. Oysa hicretten sonra Hudeybiye Anlaşması'na kadar altı yıl gibi uzun bir zaman geçmişti. Hudeybiye Anlaşması'ndan Mekkenin Fethi'ne kadar geçen süre ise iki yıl idi. Bu iki yılda müslüman olanlar, altı yılda müslüman olanlardan altı-yedi kat daha fazlaydı.

Bunun temel sebebi; Hudeybiye'de Barış Anlaşması yapılınca, o barış ortamında müşrik ve gayrimüslimlerin Müslümanları daha yakından tanımaya fırsat bulmalarıydı. Onların şefkat ve merhametli davranışları, birbirlerine olan kardeşçe yaklaşımları, güzel ahlâkları, çevredeki kabile ve devletlerde yaşayan halkın hayranlığını kazanmış ve İslâm'ı öğrenme fırsatı bulmuşlar ve akın akın gelip müslüman olmuşlardı.

Fî emanillah!

FÂİZ NİÇİN HARAM VE TİCARET NEDEN HELAL?

DR. İHSAN ŞENOCAK

İslam, paradan para kazanmayı yasaklayarak sermayenin fakirden fâizciye doğru tek yönlü akışını durdurmuş, paranın bütün insanlar arasında dolaşımını temin etmiştir. Fâizci sistem bankalar yoluyla topladığı parayı, sınırlı sayıda insanın idaresine verirken, İslam, zekat vasıtasıyla onun önemli bir bölümü tekrar fakire döndürür. Fâiz, zengini daha zengin, fakiri daha fakir yaparken, zekat, fakirin daha da fakirleşmesine mani olur. Böylece toplumsal bir denge mekanizması oluşturur.

Beşerî Sistemler Vaadeder, İslam Yapar?

Fâizci sistem, başta yapılan bir akitle borç olarak verilen herhangi bir şeyi zaman faktörüne bağlı olarak fazlasıyla geri vermeyi emreder. İslam ise borçtan kaynaklanan en küçük bir menfaati de fâiz kapsamında değerlendirir. Nitekim Allah Rasulü ﷺ şöyle buyurmuştur: "Fayda temin eden her ödünç fâizdir." [1]

"Allah Azze ve Celle, ticareti helal, fâizi haram kıldı.[2]" mealindeki ayet-i kerime, İslam'a özgü ekonomik yapının temel prensiplerinden birini ortaya koymuştur. Kapitalizmde, hem ticaret, hem fâiz helaldir. Sosyalizmde ise, hem ticaret, hem fâiz yasaktır. İslam ise ayrı bir ekonomik sistem olarak, ticareti helal, fâizi haram kılmıştır. Ticareti helal sayarak sosyalizmden, fâizi haram sayarak kapitalizmden ayrılır.[3]

Kapitalizm, ekonomide fâiz gibi bir kaydı kaldırarak güçlünün zayıfı sömürmesinin yolunu açmış, sosyalizm de insan iradesini ve mala sahip olma arzusunu hiçe sayarak fıtratı tahkir etmiştir. İslam ise, fâizi haram kılarak sömürünün yolunu kapatmış, ticareti emrederek[4] insanları mala sahip olmaya ve onlar için hazır hale getirilen yeryüzünde dolaşarak[5] da onu imar etmeye çağırmıştır.

Kapitalizmin Ufku Yalnız Dünya, İslam'ınki ise Ukbânın Gölgesinde Bir Dünya

Kapitalizmin de, sosyalizmin de ufku dünyadır; her ikisinin de vaadettiği ödül ve ceza yalnızca buradadır. Bu yüzden kapitalizmde de, sosyalizmde de kameranın ya da polisin olmadığı bir gece yarısında heladan çıkan bir hamur ustasının ellerini yıkamadan hamuru yoğurmasına engel olacak bir güç yoktur. Yalnızca müslümanları değil bütün insanlığı kuşatacak ve kurtaracak çapta esaslar ortaya koyan İslam İktisad Nizamı'nın temelinde ise ahiret şuuru vardır. Buna göre bir köylü sütü satarken, bir bakkal unu tartarken, bir usta duvarı örerken Allah Azze ve Celle'nin kendisini gördüğü şuuruyla hareket eder. Bu yüzden kameraların olmadığı noktalarda da hem devletin, hem insanın hukukunu yalnız İslam koruyabilir. Çünkü vaadettiği ödül ve ceza hem dünyaya, hem de ukbaya yöneliktir.

> Örneğin İngiltere-Fransa arasında yapılan savaşta, İngiltere'ye savaş masrafları için 35 ton altın veren Yahudi Rothschild ailesi, İngiltere savaşı kaybettikten sonra hemen borcunu istemiş, borcu ödeyemeyen İngiltere, İngiltere Merkez Bankasını Yahudi Rothschild ailesine devretmek zorunda kalmıştır.[14] Parayı basma ve kontrol altında tutma yetkisi Yahudi'ye geçmiştir.

Kapitalizmin Ölçüleri Yerel, İslam İktisadının Esasları ise Evrensel

Liberalizm, kapitalizm ya da sosyalizm gibi sistemler belli bir sınıfın talebi ya da bir sistemin yol açtığı adaletsiz gelir dağılımından kurtulma gayesiyle ortaya çıktığından; vaadettiklerini bütün insanlık için geçerli kabul etmek, bir çocuğun beden ölçülerine göre dikilen bir elbiseyi büyük bir insana giydirmek gibidir. Yerel ölçekte telif ve terkib edilen bir sistem, bütün insanlığa teşmil edilince bir sınıfın menfaati korunurken, insanlığın kahir ekseriyetine haksızlık edilir. Sosyalizmde sermaye sömürülür ve zenginlerin malları talan edilirken, kapitalizmde sermaye sahipleri halkı sömürür. Nitekim kapitalizmin adaletsiz gelir dağılımına tepki olarak ortaya çıkan sosyalizm, teknokrat kadroyla işçiler arasında bir denge kuramayınca, zor şartlarda geçinen işçiye karşı teselliyi, "Bizdeki adaletsizlik kapitalizme göre daha azdır." cümlesinde aramıştır.

2007'de ABD'de zuhûr edip pek çok ülkeye yayılan malî kriz yerel; yeryüzünün genelinde onlarca yıldır aralıksız devam eden kriz ise evrenseldir. Ne var ki birincisi için bütün haber kanalları seferber olup, günlerce yayım yaparken, ikincisi için birkaç yardım kuruluşu dışında ne bir kuruluştan, ne de BM'den kayda değer bir açıklama gelmişti. Oysa Afrikalılar onlarca yıldır babadan oğula bir krizden diğerine sürüklenmektedir. Bütün kriz zamanlarında susan dünya vicdanı, yalnız 2007 krizinde konuştu.

Çünkü 2007 krizi, açlık sınırındaki Afrikalı insanları değil, azınlığın menfaatlerini korumayı vaadeden Kapitalizmin omurgasını teşkil eden büyük servet sahiplerini vurmuştu. Kriz dünya servetinin yaklaşık %45'ini yok etmişti.[6]

Büyük servet sahipleri dünyayı kendileriyle sınırlı gördüklerinden krizi de küçük bir azınlık olan topluluklarının servetinin azalmasından ibaret zannetmişti. Bu yüzden dünya iktisadının hâkim güçleri, krizin evrensel boyutunu görüp, çözüm ve çareleri o ölçekte alamadı. Basılan karşılıksız paralarla sermaye sahipleri zenginleşmiş, enflasyona -paranın değer kaybına ve fiyatların yükselmesine- neden olan bu durumda büyük sermaye sahipleri rahatlarken, ezilen milyarca insanın maişet krizi yine devam etmiştir.

İnsanlık bir gün büyük sermaye sahiplerini de yutacak bu riskli ortamdan, ne liberalizmde olduğu gibi patronun menfaati için, çalışanın hukukunu sömürerek, ne de sosyalizmde olduğu gibi devlet adına milletin iktisadi hürriyetini tahdit ederek çıkabilir.

Kapitalizmde ve İslam'da Üretim ve Tüketim İlişkisi

İktisadi temelleri: "Üretimin devam etmesi, sınırsız bir tüketime bağlıdır." anlayışı üzerine oturan kapitalizmde ekonomik bir krizden dolayı tüketim azalınca pazarını kaybeden üretim çöker. Üretici işletmelerin bir kısmı batar. Böylece milyonlarca insan işsiz kalır. Fakat İslam'da kapitalizmde olduğu gibi üretimle tüketim arasında birinin varlığı diğerinin varlığına bağlı olacak şekilde zorunlu bir ilişki yoktur.

Devlet Başkanı olarak da görev yapan Allah Rasulü ﷺ ve Raşid Halifelerin hayatı, tüketimi çok sınırlı olan insanlardan da daha mütevaziydi. İslam Nizamının hâkim olduğu cemiyet yapılarında Müminlerin kendi iradeleriyle benimsedikleri hayatta, gayri meşru ilişki, gece hayatı, lüks bir yaşam, israf, bir mal eskimeden yenisini alma arzusu gibi hususlara yer olmadığından bir kriz ortamında da, asgari seviyede devam eden tüketimde bir daralma olmaz.

İslam'da bir zorunluluk olmamakla beraber, müminler arasında -büyük oranda- irâdî bir tüketim eşitliği vardır. Tüketimden artan tasarruf edilmiş miktar ise zekatla ya da yatırımla yine cemiyete döner, onunla ya muhtaç olanların ihtiyaçları karşılanır ya da yeni iş alanları ihdas edilir.

Yeni iş alanlarının ihdasıyla artan üretim hem enflasyonu -mal ve hizmet fiyatlarını- hem de işsizlik oranını düşürür.

Osmanlı Devleti'nin medreseleri, hanları ve hamamlarıyla bir vakıf medeniyeti olmasının arkasında büyük servet sahiplerinin mütevazı tüketimlerinden arta kalanı, insanlarla paylaşma arzusu vardır.

Ya İnkılap Ya İnhitât

Büyük sermaye sahipleriyle dar gelirli insanlar arasındaki gelir dağılımı farkının her geçen gün biraz daha artması göstermektedir ki basit değişikliklerle ne ekonomi, ne de insanlık kurtulabilir. Dünya, iktisâdî hayatın bütün noktalarını kuşatacak çapta bir ekonomik devrime muhtaçtır.

Nitekim Davos'ta her yıl düzenlenen Dünya Ekonomi Forumu'na iki bin altı yılında başkanlık yapan zatın şu sözleri de bunu desteklemektedir: "Şüphesiz bugün bize tek bir seçeneğin göründüğü son noktaya ulaşmış bulunuyoruz. O da köklü bir değişimdir. Aksi takdirde sonu gelmeyen problemler ve çöküşlerle yüzleşilecektir."[7]

Artık kapitalizm yeni bir krizi kaldırabilecek halde değildir. Sosyalizmin de çare olmadığı enkaza çevirdiği ülkelerden bellidir. Siyasi ve iktisadi irade tarafından İslam Ekonomisi üzerine kapsamlı çalışma yapılmaması ya da yaptırılmamasının baş nedeni, onun insanlık aleminde büyük bir teveccühe mazhar olup, yeni bir dünya kuracağı korkusudur.

Tarihi hadiseler göstermektedir ki, kapitalizmin ve sosyalizmin vaadettiği fakat gerçekleştiremediği ne kadar cennet hayali varsa hakikati yalnız İslam'dadır. Kapitalist ekonomilerin tarihlerine bakıldığında 10 yılda bir krize girdikleri aşikardır.

Nitekim en son krizin (2008) üzerinden tam 10 yıl sonra, dünya yeni bir krizin eşiğine gelmiştir.[8] İnsanlık ya İslam inkılabıyla bu sömürü sarmalından kurtulacak ya da daha büyük krizlere doğru inhitâtı devam edecek.

Fâiz Neden Kapitalizmde Meşru, İslam'da Haram?

Dünya, muhtaç olduğu köklü değişime, insanlar arasındaki gelir dağılımını, küçük bir azınlığın menfaati için büyük çoğunluğu açlık sınırında yaşamaya mahkum eden fâizci sistemi lağvederek başlamalıdır.

Allah'ın buyrukları, müctehitlerin ictihatları, devletin ahkamı tatbiki ve ferdin iradesinin bir hamur gibi yoğurup şekil verdiği İslam İktisad Nizamında zengin de, fakir de Rableri tarafından görüldüklerine, melekler tarafından her amellerinin kaydedildiğine inanır, zengin zekat vereceği, fakir ise çalışıp üretmeye gücü yettiği halde çalışmadığında hesap vereceği şuuruyla hareket eder.

1. Kapitalizmde Menfaat, Sosyalizmde Öfke, İslam'da Maslahat Asıl

Kapitalizmin davası, sermaye sınıfının menfaatini korumak, Sosyalizminki işçi sınıfının kuru öfkesine tercüman olmak... İslam'da ise her emrin ve yasağın bir ya da birden fazla hikmeti var. Bunlardan bir kısmı ayet-i kerime ya da hadis-i şeriflerde açıkça zikredilirken bir kısmı da ancak derin tefekkür neticesinde ehline zahir olur. Namazın emredilişinin hikmeti bağlamında kılanı, fuhşiyâttan ve münkerden alıkoyması[9], orucun farziyetinin hikmeti olarak da tutanları muttaki müminler kadrosuna yükseltmesi[10] zikredilmektedir.

İlahî emir ve yasaklar, fert planında olduğu gibi cemiyet planında da pek çok hikmeti ihtiva eder. Allah Azze ve Celle'nin ticareti helal, fâizi ise haram kılmasının arka planında keşfedilmeyi bekleyen pek çok hikmetin yanında bütün insanların hukukunu koruma ve kamu düzenini sağlama iradesi de vardır. Çünkü merkezinde fâiz olan bir ekonomide sermaye sahipleri yatırım yapmadan, risk almadan, yorulmadan servetlerini artırma yoluna gider, insanlar oturdukları yerden büyük rakamlara bâliğ bir sermayeye hükmeder.

Fâizli muamelelerle servetini artıran kişiye geçim için ticaret yapmak anlamsız gelir. Böyle bir adam, ticaretle uğraşmaya, yatırım yapmaya, insanlar için yeni iş ve aş alanları açmaya, ağır sanayide çalışmaya tahammül edemez. Bu durum, ticaret, sanat, sanayi ve bayındırlık gibi ameliyelerle tanzim edilecek kamu yararına olan bütün işlerde bir inkıtaya yol açar.[11]

2. Kapitalizm Önce Para, İslam Önce İnsan Der

Fâizli sistemlerde insan ekonomi için vardır. Bu yüzden kapitalizmde ticaret de, fâiz de meşrudur. Banka, fâizle borç alan bir müşterisinin iflas edip anaparayı dahi ödemekten aciz olmasına bakmadan borcu artırır. Bu yüzdendir ki, parayı düşük fâizle mudilerden toplayıp, yüksek fâizle müşterilerine verme işlemini yürüten bankalar için icat edildiği batıda şöyle denmiştir: "Müşterilerin üzerine güneşli havada şemsiye tutup, yağmur başladığında çeken kuruluşlar."

İslam'da temeli ahlak ve maneviyat olan ekonomi, insan için vardır. Devlet sermaye sahibi azınlığın para sıkıntısı çeken çoğunluğu fâizle sömürmesine müsaade etmez. Bir gün kendisinin de muhtaç olabileceği şuuruna sahip bir Müslüman para sıkıntısı çeken komşusuna bir lira verir, vakti geldiğinde yine onu bir lira olarak geri alır. Fâizci sistemde peşin ya da vadeli, bir dirhemi iki dirhem karşılığında satıp, hiçbir bedel ödemeden bir dirhemlik artışla anaparayı iki dirhem olarak geri almak hak, İslam'da ise zulümdür. Bu noktada Allah Rasulü ﷺ şöyle buyurmaktadır: "Müslümanın haksız yere malını almak, kanını dökmek gibi haramdır."[12]

Müslümanın kanını dökmek nasıl haramsa, haksız yollardan malını almak da aynı şekilde haramdır.

3. Fâizci Sistemler Üretmeden Kazanmayı, İslam Üretimi Teşvik Eder

Fâiz, tek taraflı kazanmayı temin eder. Bir kişi bir dirhemi uzun süre kullansa kâr edip etmeyeceği belli değildir. Fakat mezkûr şahıs aynı dirhemi fâizli işlemlerde kullanması durumunda mutlaka kazanır.

Fâizden elde edilen gelire nisbetle üretimden mütevellit kazanç çok sınırlıdır. Bu durum insanları yatırım yapmadan, üretmeden kazanmaya sevkeder. Üretimin azalması ise fiyatların yükselmesine, ekonominin dışa bağımlı olmasına yol açar. Yatırımın yapılmadığı, üretimin rağbet görmediği toplumlarda işsizlik artar. Belli ellerde toplanan sermaye katlanarak büyürken, çoğunluğun serveti katlanarak azalır. Nitekim bugünkü kapitalist sistemin ortaya çıkardığı tablo şöyledir: "Dünyadaki servetin %45'i nüfusun %1'ine, servetin %6'sı ise nüfusun %80'ine aittir." [13]

4. Kapitalizmde Çift Yönlü Kazanç, İslam'da Âdil Paylaşım Var

Fâizin hâkim olduğu iktisâdî yapılarda gelir dağılımı adaletsiz olur. Yatırım yapmak isteyen şirketlerin, piyasadan düşük fâizle mevduat alan bankalardan yüksek fâizle kredi alması, üretilen malın maliyetini yükseltir. Parasını bankaya yatıran "Mudi"ye, fâizin ancak bir kısmı verilirken, diğer kısım ise bankada kalır.

Mudi, muhtaç olduğu ürünü fâizli kredi kullanan fabrikadan yüksek bir meblağ ödeyip alarak, bankadan almış olduğu fâizi de üreticiye vermiş olur. Burada kazanan tek bir taraf vardır ki, o da hokkabaz mantığıyla her iki tarafı sömüren bankadır. Bankaya mudi ve yatırımcı üzerinden olmak üzere çift yönlü bir para akışı vardır.

Kapitalist sistemlerde bankalar hâriç bütün toplum kaybeder. Fâizin artması, tasarruf yapamaması nedeniyle zaten zor durumda olan şirketleri sıkıntıya sokar. Bankalar artan fâizler nedeniyle kredilerin kapatılmasını talep edebilir. Bu durumda fâizli kredi dışında, kaynak bulmakta zorluk çeken şirketler iflasın eşiğine gelir. İşsizlik artar, büyüme oranları hızla düşer. Enflasyon- fiyatlar- fırlar. Enflasyonu kontrol altında tutmak –tüketimi kısmak- için hükumet vergi artışına gider. Artan fâiz ve vergiler üreticiyi küçülmeye, halkı da tüketimi kısmaya sevkeder.

5. "Kapitalizm, Gölgesini Satamadığı Ağacı Keser." İslam, Kıyamet Koparken de Ağaç Dikmeyi Emreder

"Bırakınız yapsınlar." anlayışı çerçevesinde cemiyet ya da devletin zararına olacak her muameleye ferdin menfaati adına cevaz veren liberalizmin ya da zengin adına çalışanı sömürmeye "kalkınma" diyen kapitalizmin elindeki sermaye, fırsatı bulduğunda siyaset, fikir, sanat, iktisat çevrelerine hâkimiyet iddiasında bulunur. Örneğin İngiltere-Fransa arasında yapılan savaşta, İngiltere'ye savaş masrafları için 35 ton altın veren Yahudi Rothschild ailesi, İngiltere savaşı kaybettikten sonra hemen borcunu istemiş, borcu ödeyemeyen İngiltere, İngiltere Merkez Bankasını Yahudi Rothschild ailesine devretmek zorunda kalmıştır.[14] Parayı basma ve kontrol altında tutma yetkisi Yahudi'ye geçmiştir.

Sermaye sahipleri fâizle güçsüz bıraktıkları devleti kullanarak halkın inançları üzerinde baskı kurar. Kapitalizmin hâkim olduğu toplumlarda: "Çalışanlar olarak birlikte paylaşalım." anlayışı değil, "Sen dur, hepsini ben alayım." düşüncesi hâkimdir.

Karl Marx'ın: "Kapitalizm, gölgesini satamadığı ağacı keser." sözünde kendini bulan fâizci sistem, fert adına cemiyeti sömürmeyi hak görür. İslam ise kıyamet koparken de ağaç dikmeyi emreder.

Aynı apartman katının farklı dairelerinde yaşayan iki aile her gün birbirini görür, lakin biri ötekini tanımaz. Birbirlerine kim olduklarını, ne yiyip, ne içtiklerini sormazlar. Aralarında maddi bir birliktelik olmayan iş arkadaşları, komşu olarak çok yakın olsalar da en uzak mekanlarda yaşıyor gibi birbirlerine uzak dururlar.

Fâizle borçlanan ülkelerde iktisâdî hayat her gün farklı bir tehlikeyle yüzleşir. İktisadî çöküş, siyasi hayatı da tehdit eder.

Fâiz, dar gelirlilerin ya da yatırımcının değil sermaye sahiplerinin menfaatini korur. Düşük fâizle aldığı parayı, yüksek fâizle yatırımcıya veren bir banka, yüksek fâiz oranının sebep olduğu maliyet artışı ve enflasyonla[15] bir taraftan dar gelirliyi ezer, diğer taraftan ise verdiği fâizi daha fazlasıyla ondan geri alır.

Fakat kapitalizm bütün bunları terazinin bir kefesine bir eliyle koyduğu buğdayı diğer eliyle alan bir adam suretinde yaptığından dolayı çoğu defa küçük tasarruf sahipleri sermayelerinin eridiğini fark edemez.

6. Kapitalizm Sabit Kârı Öngörür, İslam Kâr Gibi Riski de Paylaşmayı Emreder

İslam, fâizi yasaklayarak kâr gibi, riskin de satıcı ve müşteri tarafından paylaşılmasını telkin eder. İnsanı ahireti ihmal etmeden dünyayı ihyaya çağırır.

İslam'a göre bir mal zekata tabi olabilmesi için üzerinden bir yıl geçmeli ve artıcı bir vasıfta (nâmi) olmalıdır. Malın nâmiliği de hakiki ve hükmî (potansiyel) olmak üzere ikiye ayrılır. Fâizcinin ise, yatırımcının kâr ya da zarar durumu belli olmadan, ondan ne kadar fâiz alacağı bellidir. Bu ise taraflar arasında sermayenin hakkaniyete uygun bir şekilde dağıtılmasına mâni olur. Fâizi alan ya da verenden herhangi birinin zarara uğraması durumunda alınacak ya da verilecek oranda bir değişiklik olmaz.

7. İslam "Karz-ı Hasen"i, Kapitalizm Fâizle Borç Vermeyi Önerir

İslam fertlere, mali ihtiyaçlarını "karz-ı hasen"le çözmeyi önerir. Kardeş kardeşe, komşu komuşuya karşılığında yine bir yumurta almak üzere bir yumurta borç verir. Yardımlaşma, zenginle fakiri birbirine bağlar ve sömürüden kaynaklanan kanlı inkilaplara mâni olur.

Fâiz, kadim zamanlardan, günümüze kadar insanlar arasında devam eden borç verme erdemine son verir. Zira ancak fâiz haram olduğunda tefeciye, bir muhtaca bir dirhem borç verip, sonra mislini geri almak meşru bir ameliye olarak görünür. Fâizin serbest olması durumunda ihtiyaç sahibinin hacetinden istifade etmek isteyen bir fâizci, iki dirhem ödemesi karşılığında ona bir dirhem borç verir.

Fâiz, toplumda yardımlaşma, iyilik yapma gibi cemiyetin huzur ve saadetini temin eden ameliyelerin son bulmasına yol açar.[16]

Tüketim gayesiyle yapılan fâizli borçlanmalarda, tüketicinin kazanma imkanı yoktur. Üretim için olanda ise, müessesenin belirlenen fâiz oranı üzerinde kâr edememesi durumunda borcu her geçen gün katlanarak artar, belli bir zaman sonra fâizli krediyle yaptığı müesseseyi satması durumunda da borçtan kurtulamaz. Çünkü fâizci, yatırımcı kâr etsin ya da etmesin ondan anlaşmayla belirlenen kârı alır. İslam'a göre ise alacaklı, verdiği paradan başka bir ücret alamaz.

Cahiliyye Döneminde Araplar Riba'n-Nesîe/Veresiye fâizi yoluyla birbirlerine borç verirlerdi. Borçlu belirlenen vakitte geri ödeme yapamadığında, karşı taraftan zaman ister, alacaklı da tehir edilen borca mukabil ödenecek meblağı artırırdı. Bu tehir işlemi her tekrar ettiğinde borç da artardı. Neticede borç alınan yüz lira, binlerce lira olurdu. Bunu da hiçbir şeyi olmayan fakirler yapardı.[17]

8. Kapitalizmde Tüketen İnsan Değerli, İslam'da İse Üreten İnsan Onurlu

Bugün Kapitalizmin içine gizlenip, onun eliyle ictimâî sınıfları sömüren fâizci sistem insanların kahir ekseriyetini tüketim nesnesi olmaya davet etmektedir.

Onun sihrine kapılanlar köylerini bırakıp, şehirlerde apartmanların bodrum katlarında yaşamaya razı olur. Her bir Peygamber'in bir meslek sahibi olduğunu, kendinin de çobanlık yaptığını haber veren Allah Rasulü ﷺ ise insanları üretmeye çağırmaktadır. Kapitalizmin afyonladığı dünyada bodrum katta durmak, yaylada yaşamaktan daha değerli, üretimi teşvik eden İslam İktisadında ise çobanlık sarayda üretmeden tüketmekten daha onurludur.

9. Kapitalizm Yürek Yakar, Devlet Yıkar, İslam ise Onarır

"Fâiz yiyenler, ancak şeytanın çarptığı kimsenin kalktığı gibi kalkarlar."[18] buyuran Allah Azze ve Celle, fâizle borç vereni deli bir adama benzetir. Nasıl aklını yitiren bir kişi herhangi bir ameliyesinde ne yaptığını ya da neleri kaybettiğini anlamadan tasarrufta bulunursa, fâizli borç veren de insanlık adına neleri yitirdiğini, toplum vicdanında nasıl onulmaz yaralar açtığını fark edemez.

Fâiz merhameti ortadan kaldırır. Kapitalizm, komşusuna verdiği bir avuç pirinci fâiziyle bir buçuk avuç olarak geri almayı emreder. Üretmeyi ve paylaşmayı emreden İslam ise ekmeği olan bir mümine, aç olan komşusunu kendisine tercih etmesini (îsâr) söyler. Bu yüzdendir ki, İslam Nizamının hakim olduğu Ömer b. Abdulaziz zamanında Afrika'da zekat alacak fakir yokken, Kapitalizmin idare ettiği dünyada çocuklar açlıktan ölmektedir.

Kendini mecbur hissetttiğinden dolayı fâizli borç alan kişide, fâizciye karşı bastırılmış bir öfke, fâizcide ise merhametten yoksun bir anlayış vardır.

Hiçbir millet yapısı, fâizle borçlananın sömürülmekten kaynaklanan öfkesi ve müflisin borcunu dahi fâiziyle geri almayı meşru kabul eden fâizcinin para şehvetine uzun yıllar dayanamaz. Bu yüzden tarihteki bütün fâizci sistemlerin çöküşü kanlı olmuştur. Çöken sistemlerden geriye krediyle sömürülenlerin bitmeyen öfkesi ve sömürenlerin kötü nâmı kalır.

10. Helal Helal, Fâiz Fâizdir

Çağımızda bazı İslam hukukçuları, paranın reel değerini koruma cehdini, fâiz yasağının dışında tutsa da bu durum fâizin her şekliyle haram olması hakikatini değiştirmez. Çağdaş fıkıhçılar, fâiz karşısında eriyen paradan doğan zararı telafi etmek için enflasyon oranında fâize cevaz verme yerine, paranın değerini koruma ve üretimi teşvik etme ameliyeleri üzerinde yoğunlaşmalıdırlar.

Enflasyonist bir ortamda verilen borçtan kaynaklanan zararı telafi etmek için fâize cevaz vermek, hem fâize karşı olan direnci kırar, hem de büyük savrulmalara yol açar. Fâiz, fâizdir. Oranı ne olursa olsun, bütün fâiz çeşitleri ve kredi işlemleri Kur'an ve Sünnet tarafından kesin olarak yasaklanmıştır.

Buna ister ana para ile birlikte geçmiş dönemlerdeki fâiz tutarının ödenmesi işlemi, ister Bileşik Fâiz [19], ister ödenmeyen borcun yeniden yapılandırılması densin ya da gayesi üretim ve tüketim dengesini sağlanmak olsun, fâiz oranı düşük ya da yüksek tutulsun, alınan paraya ribâ, fâiz, fayda, nema densin, her ne olursa olsun fâiz, fâizdir. Enflasyonun altında olması da haram olmasına mâni olmaz.

İster aynı, isterse de farklı cinslerden olsun, fâize konu olan iki malın mübâdelesinde bedellerden biri veya her ikisi vâdeli olursa akit caiz olmaz. Miktarları aynı olan, aynı cins iki malın birbiriyle alınıp-satılması durumunda da işlemler mutlaka peşin olmalıdır. 100 gram altın, 100 gram altın karşılığında satılırken kabz işlemleri peşin yapılmalıdır.

Hulâsâ

Çocuklar doğuyor, mektepler açılıyor, ders başlıyor, yapraklar dökülüyor, kış günü fakirler soğuk evlerinde üşüyor, ağaçlar çicek açıyor, okul bitiyor, köylüler bağda, bahçede hasad heyacanını yaşıyor, insanlar yaz meyvelerini tezgahlardan evlerine taşıyor, kimi meyhânede, kimi hastanede, kimi seccadenin üzerinde sabahlıyor, fecir vakti ezanlar ya da sarhoş nâraları karanlığı deliyor, kapitalizmin hakim olduğu mahallelerde, lüks, israf, nankörlük, bencillik, tüketim çılgınlığı ve fâiz zenginle fakir arasında nefret duvarları inşa ederken, İslam'ın hakikatine inananların mahallelerinde ise tevâzu, kanaat, biz duygusu, şükür ve zekat âmirle memur, patronla çalışan, zenginle fakir arasında yürek yolları inşa ediyor. Güneş dönüyor, zaman akıyor, selalar okunuyor, bir uygarlık ölürken bir millet doğuyor. Hiç ölmeyecekmiş gibi gülenler de yarın ölecekmiş gibi hazır duranlar da evlerden, iş yerlerinden, saraylardan gerçek konakları olan mezarlarına taşınıyor. İşte bütün mesele mezara nasıl bir hayatın ardından taşınacağımızda.

Dipnotlar

[1] Heysemî, Buğyetu'l-Bahis an Zevâid-i Müsnedi'l-Haris, H. No: 437; Beyhakî, es-Sünenu'l-Kübra, H. No: 10933, V, 573; İbn Ebî Şeybe, Musannef, H. No: 20690, IV, 327; Bütün mezhepler tarafından kaide-i fıkhıyye olarak benimsenen bu ifade (Maverdî, el-Havî'l-Kebîr, VI, 615; er-Rafiî, er-Şerhu'l-Kebîr, IX, 373; Nevevî, el-Mecmû' Şerhu'l-Muhezzeb, XIII, 171; İbnu'l-Humâm, Fethu'l-Kadîr, XVI, 303; Muhammed Zuhaylî, el-Kavâidu'l-Fıkıhyye, 22) İbn Kudame Merfu (el-Muğni, IV, 360) İbn Nüceym Mevkuf hadis(el-Eşbâh ve'n-Nezâir, 293) olarak zikr eder.

[2] Bakara, 275.

[3] Sezai Karakoç, İslam Toplumunun Ekonomik Strüktürü, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2003, 47.

[4] Cumu'a, 10.

[5] Mülk, 15.

[6] This description of events is summarized in simple form from different articles, especially from "FIASCOBlood in the Water on Wall Street" authored by Frank Partnoy, a former Wall Street derivatives trader, and presently a law professor at the University of San Diego. http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=102325715

[7] Muhammed Takî Osmanî, Esbâbu'l-Ezmaeti'l-Maliyye ve 'Ilâcuhâ, Dımeşk, 2015, 13.

[8] Bkz. https://www.gazeteduvar.com.tr/

[9] Ankebût, 45.

[10] Bakara, 183.

[11] Bkz. Vizâretu'l-Evkâf, el-Mevsû'atu'l-Fıkhiyye, RİBA, XXII, 55.

[12] Ebû Nu'aym, Hilyetu'l-Evliya, Beyrut, t.y., VII, 334.

[13] Bkz. https://www.youtube.com/watch?v=TxvG4zOOAfA

[14] Kürşad Berkkan, İngiliz Derin Devleti Gizli Teşkilat.

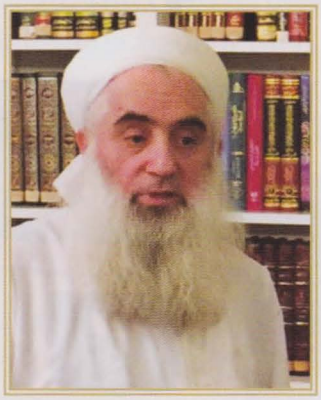
[15] Maliyet enflasyonu: Bir şirketin çektiği kredi yi geri ödeyebilmek için fâiz miktarını sattığı ürünün fiyatının üzerine ekleyerek halka satmasıdır.

[16] Fahruddin er-Râzî, Mefâtihu'l-Gayb, Beyrut, ty., VII, 93-94; Nîsâburî, Tefsîr-u Garaibi'l-Kur'an, Beyrut, ty., III, 81.

[17] Bkz. İbn Kayyım el-Cevziyye, İ'lâmü'l-Muvakkı'în, Beyrut, ty. II, 154.

[18] Bakara, 275.

[19] Birleşik fâiz: Kişiden alınan fâizleri anaparaya ekleyip bir daha fâiz almak (fâizin üstünden ikinci bir fâiz almak)

HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU

MUSTAFA ÖZTÜRK'E REDDİYE -3-

Bu yazının ilk iki bölümü geçen iki ayda yayımlanmıştı.

Besmele, hamd ve salat-u selamdan sonra..

Mustafa Öztürk diyor ki:

Gelgelelim, Kur'ân'ın cennet tasvirlenin nasıl anlaşılması gerektiğine, bu konuyu kısaca izah etmek gerekirse, sözgelimi Fâtır Sûresi 33. âyette cennetliklerin altın bilezikler ve incilerle süslenip ipek elbise giyecekleri bildirilir. **İmâm Mâtüridî** bir Türk müfessir olarak erkeklerin bu gibi şeylerden pek hoşlanmadığını; fakat söz konusu takıların Araplar için çok cazip şeyler olarak algılandığını söyler.

Mâtüridî bunu söylerken acaba cennet ayetleriyle alay mı etmiş olmaktadır? Kanaatimce, **Mâtüridî**'nin kendi kültür dünyasından hareketle ürettiği bu yorum doğru olmakla birlikte, nâkıstır. Esasen ayetteki tasvir, müminlerin cennette adeta krallar gibi ağırlanacaklarını anlatır. Çünkü Kur'an'ın indiği dönemde altın, inci gibi takılar kralların giyim kuşam tarzına özgüdür ki bu husus **İbnü'l-Cevzî** gibi bazı müfessirlerce de açıkça vurgulanır.

Diyoruz ki:

Bir: Öztürk, *'Sözgelimi Fâtır Sûresi 33. ayette cennetliklerin altın bilezikler ve incilerle süslenip ipek elbise giyecekleri bildirilir. **İmâm Mâtüridî** bir Türk müfessir olarak erkeklerin bu gibi şeylerden pek hoşlanmadığını; fakat söz konusu takıların Araplar için çok cazip şeyler olarak algılandığını söyler"* derken çarpıtma ve ilim hıyaneti yapıyor. Mâtürîdî'nin sözünün sonunu keserek esas mütalaasını makaslama suretiyle gözlerden kaçırıyor.

Evvela dediklerini görelim.

İmâm Mâtürîdî, şöyle demişti:

"(Allah bu ayette) orada (cennette) altın ve inci ile süslenmeyi ve ipek giymeyi zikretti. Hâlbuki erkekler bu dünyada bunları süs olarak

takmaya ve ipek giymeye rağbet etmezler. Şu kadar var ki, Arapların bu sözü edilene (süslenmeye ve elbise giymeye) rağbetinin olması başka. O yüzden onlara bunlar vaad edildi ve bunlara teşvik edildiler. Bunlar da zikredilen, çadırlar, kubbeler ve çardaklardır.

Bunlar, zaruret halinde ve seferlerde ve yer darlığı zamanında evlerin ve odaların bulunmadığı anda kullanılır. Zaruret olmadığı ve başkaları bulunduğu zamanlarda ise bunlar kullanılmazlar. Fakat bunlar, onlara, şunlara fazla rağbetleri olduğundan çıkarıldı (ve vaad edildi). Görmüyor musun, onlar, ***'O'na altın bilezikler verilseydi ya'*** dediler. Bunu, altın bileziğe olan aşırı rağbetleri yüzünden söylediler.

Yahut da bu (söz), onlara cennette söylenecektir. Altını, gümüşü ve ipeği kast ediyorum.

(Rabbimizin) bu sözünü ettikleri, hakikatte hiçbir şekilde *(dünyada)* ***görülmekte olan yahut cevherde ona mümâsil*** (onun gibi olan) ***şeyler cinsinden değildir. İsim benzerliğinden başka.***

Çünkü haberde rivayet edildiğine göre,

Cennette, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı ve hiçbir beşerin kalbine düşmeyen yahut anlatıldığına göre ***hayal ve hatırına gelmeyen şeyler vardır.***[1]

Ve yine anlatıldığına göre,

Cennetteki şeyler dünyadakine benzemez yahut ***isim dışında ona uymaz.***

Yahut buna benzer bir söz söylenmiştir."[2]

Buna göre bu metinde:

1) Görüldüğü gibi, o tarihteki hiç değilse Arap olmayan erkeklerin iltifat ve rağbet etmedikleri, ama açıkça ifade edildiğine göre Arapların ve sözün gelişinden anlaşıldığı üzere kadınların sevdikleri süs eşyaları ve elbiselerden bahsediliyor.

O halde **İmâm Mâtürîdî**, evvela -iddia edilenin tam aksine- cennetliklere, erkeklerin rağbet etmediği bir şeyin vaat edildiğini söylüyor. Daha sonra da bir istisnadan yani şöyle de denilebileceğinden söz ediyor. Bu noktada ***böyle de düşünülebileceği***ni ortaya atıyor. O zamanın tarihine atıfta bulunmuyor.

Öyleyse bu tarihsellik iddiâsındakiler, bir de Kur'ân'ın coğrafi olması, yani âlemşümul / evrensel değil de mahalli olma iddiasını mı ileri sürüyorlar? Çünkü tarihsellik için delil diye ileri sürdükleri malzeme, anlayış bozuklukları ile çürütülmekle ancak mahalli olmaya yarar.

Usul-i fıkıh tabiriyle, ***delilleri, davalarından tehallüf etmekte***, başka bir ifadeyle de ***iddialarını ispata yetmemekte*** ve başka bir istikameti göstermektedir. Diğer bir uydurma tabirle bunlar, basbayağı ***coğrafyasallık*** yani ***coğrâfîlik*** iddiası gütmektedirler. Tıpkı, ***İslâm sadece Arapların dinidir*** diyen bir Yahudi taifesi gibi.

2) Ancak, insafla bakılır ve düşünülürse, görülecektir ki: Bunları sevenler de sevmeyenler de, her kavimde bu dinin geldiği tarihte de vardı, bu gün de var. Erkek olsun, kadın olsun, altın, gümüş veya bir başka değerli taş, maden ve maddelerden yapılma kolye, küpe ve bileziğe benzer künye takanlar ve takmayanlar, dün de vardı bu gün de.

Tacı ve tahtı sevenler ve sevmeyenler, o gün de vardı, bu gün de. Sözü edilen ***kralar gibi yaşama***yı seven ve arzu edenler o gün de vardı, bugün de.

İsteyen ve bulup takınanlar mesrur, bulamayıp takınamayanlar ise mahzun olurlarken, hangi kavimde olurlarsa olsunlar bunlara nefret gözüyle bakanlar da hayli miktarda bulunur.

Bununla beraber o günün Arab kavminde çokları tarafından sevilen ve takılan ***hizma*** ve ***halhal***, ne Kur'ân'da, ne de Sünnet'te cennetliklere vaat edilmemiştir. Ancak cennette verileceği vaat edilen bu süs eşyaları ve elbiseler dünyada Mümin erkeklere aynı tarihte ve her coğrafyada yasaklanmıştır.

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem başta olmak üzere, gözünü ahirete diken her aklı başında Mü'min bunları dünyada asla sevmedi ve sevmez. Ne var ki, ***varsa yoksa dünya*** diyenlerin ve imanı ve ameli zayıf olan Müminlerin çoğu bunları dün de seviyordu bu gün de.

3) Sözlerinin sonunda ise ***cennette verileceği vaat edilen bu şeylerin aslında dünyadakilerle isim benzerliğinden başka hiçbir ortak yanının bulunmadığı***nı da söylüyor.

İki: Şu halde **İmâm Mâtürîdî**, ayetlerle asla alay etmedi. Ama ***beni ırmaklar ve akarsular, yeşillikler, şu, bu süsler ve benzeri cennet tasvirleri cezbetmiyor*** diyenler, aklı gözünde olanlar, sırf gözünün önündekileri gören, gördükleri şayet otsa ona saldıran, sopaysa kaçan öküzler, şahidi gaibe kıyaslayan eblehler, evet bütün bunlar ayetlerin cennet tasvirlerini, dolayısıyla da ayetleri istihfaf etmekle onlarla dalga geçiyorlar. Cennette verileceği vaat edilen bunların ve sair nimetlerin, dünyadaki kısmen şekli benzerleri ile isim benzerliği dışında hiçbir ortak yanları olmadığına inanalar, naylon bebekle gerçek bebek arasındaki farkın bile onlar arasındaki farkı anlatmaya yetmeyeceğine iman eden Müminlerin önde gidenlerinden biri olan İmâm Mâtürîdî ayetlerle alay etmedi. Ama istihfaf ve istihza edenler, onlarla alay etti.

Üç: Ebû'l-Ferec ibnü'l-Cevzî de şöyle diyordu:

"Müfessirler dediler ki:

Padişahlar dünyada ellere bilezikler taktıkları ve başlara taçlar koydukları için Allah Teâlâ da bunları cennet ehline vermiştir."[3]

Allah Teâlâ zalim kralların, haksızlıklarla, kanla, hicranla dolu olan zalimane hayatlarını asla ve asla cennetliklere vaadetmedi. Asla ***sizi cennette krallar gibi yaşatacağım*** demedi. Halkın rahat ve müreffeh bir hayattan kinaye olarak düşünmeden kullandığı bu tabiri Allah'a yakıştırmak ayrı bir densizliktir. Evet, O, cennetlikleri görülmedik, duyulmadık, hayal bile edilmedik, nimetler, rahat, eğlence ve sevinç içinde yaşatacak. Ama onlara kralların başkalarının sırtları, hatta cesetleri ve kuru kafaları kurdukları saltanatı vereceğini vaat etmedi. Bu gibi tabirler, artistik laflar edeyim derken yenen naneler. En iyimser ifadeyle maksadını aşan laflar.

İbnu'l-Cevzî'nin ifadeleri ile bu saçma tabirin hiçbir alakası yoktur. Ayrıca bunda tarihsellik iddiasını ileri sürenler için tutunulacak hiçbir yan ve kulp da mevcut değildir. Zira mükâfat olarak tabiatıyla insanların en çok değer verdikleri şeylerden bahsedilecektir. Şu kadar var ki, bunlar -yukarıda da tekrar tekrar ifade edildiği gibi- her ne kadar görünürde dünyadakine şeklen benzeseler de mahiyet ve keyfiyet bakımından onlardan tamamen farklıdırlar.

Kaldı ki, şu anda bulunan en değerli şeyler, belki ileriki tarihlerde kazanacakları hallerine göre kuvvetle muhtemel çok değersiz görüleceklerdir. Lakin faraza böyle olsalar bile, taşıdıkları ve asılda temsil ettikleri manalar bakımından farksızdırlar. Çünkü insanların hissiyatları, insan olmaları haysiyeti ile temelde aynı mana ve ruhu taşımakta olduğu gibi kullandıkları maddi ve manevi eşya temsil ettikleri değerler bakımından farklı değildirler.

Hatta denilebilir ki, mesela bu günkü taçlar geçmişin taçları yanında değersiz bile sayılabilir. Bunu sadece antikalık ve tarihi olma merak ve hasreti ile anlatmak da kâfi değildir.

Diyor ki:

Kur'an'da cennetle ilgili olarak ***selam***dan da söz edilir. Selam bugünkü anlamıyla cennet mükâfatı olarak algılanacak bir şey değildir. Fakat Mekke döneminde yoğun baskı, tehdit ve şiddet altında yaşayan sahabenin durumu dikkate alındığında, ***selam*** kelimesinin ***her türlü endişe ve korkudan emin ve esenlik içinde olmak*** manasında ne kadar önemli ve değerli bir vaat olduğu anlaşılır.

Diyoruz ki:

Evet, cennet her şeyiyle hayallerin bile ulaşamayacağı zirvelerde bir ***selamet yurdu***dur. Ancak bu ***selam***, o manayı vaadeden ayette geçen açık ifadesiyle bir ***söz***dür. Ayrıca ayetin siyak ve sibakı da bunu gösterir. Ondaki ***'ancak selam, selam olan bir söz müstesna'*** istisna şeklindeki haber bu selamın mezkûr manada bir ***söz*** olduğunu göstermektedir. Bu ***söz*** dünyada da muhataba selam veren tarafından vaat edilen bir itimadı ve Allah'ın onu ***her türlü zorluk, korku ve sıkıntıdan kurtarma***sı duasını bulundurmaktadır. Bu ***söz***, -cahiller anlamıyor ve bilmiyorsa da- dünyada da aslında aynı manayı ifade eder.

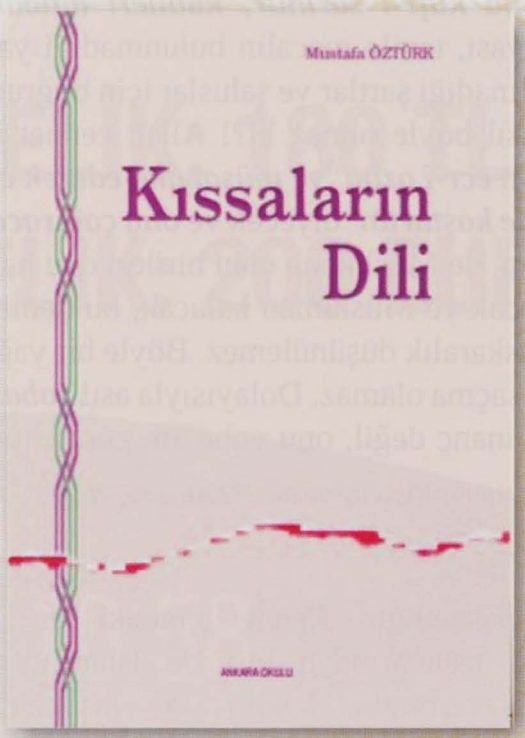
Her ne kadar miktar ve keyfiyeti itibariyle cennettekiyle aralarında hayal bile edilemeyecek kadar çok büyük fark varsa da. Bir de bu, dünyada sadece Mekke dönemi için değil, Medine dönemi için de aynen son derece mühim idi. Hâsılı, selam dünyada da ahirette de itimat ve ***selamet vadi***dir.

Selam, cennette de, Mekke devrinde de, Medine'de de, bu gün de aslı bakımından aynı manayı ifade eder.

Bugün alışkanlık sebebiyle manası artık hatırlanmaz hale geldi ve refleks halini aldı ise de bildiğimiz bir selamet vadidir. Ancak, ilim sahipleri ve akıllılar iyi bilirler ki, kulların ***dünyadaki dünya sıkıntı ve darlıklarından kurtulma vadi*** ile Allah'ın, melek diliyle ahirette yapacağı oranın dertlerinden, sıkıntılarından ve zorluklarından kurtulma vadi arasında asla kıyas kabul etmeyecek kadar ziyade mahiyet ve keyfiyet farkı vardır. Hem bunun, ***tarihsellik iblisliği*** ile uzaktan yakından hiçbir alakası olmadığı gibi, iddia edilenin aksi bir mana taşıdığı da açıktır. Dolayısıyla şu sergilenmek istenen çokbilmişliklere hiç ama hiç lüzum yoktur.

Diyor ki:

Sonuç olarak cennetle ilgili ayetleri kendi nüzul bağlamında geniş bir bakış açısıyla anlayıp yorumlamak lazımdır. Aksi halde Yunus Emre'nin ***"Cennet cennet dedikleri bir ev ile birkaç huri isteyene virgil anı bana seni gerek seni"***

Mustafa Öztürk'ün makalede bahsedilen kitabı

şeklindeki ifadelerini, ***"Cennet hakkında dedikleri kelime-i şenîa küfr-i sarihtir; katilleri mübahtır"*** şeklinde bir yobazlıkla karşılaşmak mukadder olur ki bugün şahit olduğumuz durum da tam olarak budur.

Diyoruz ki:

Bir: Evet, her ayette olduğu gibi, cennetle alakalı ayetlerde de elbette hem sebebi nüzul, hem diğer lüzumlu ilmi ölçüler dairesinden taşmayacak ve aşmayacak şekilde en geniş bir biçimde anlaşılacak, tefsir ve tevil edilecek. Gerçek manaları hem budanmayacak, hem de onlara ilavelerde bulunulmayacak. Şimdikilerin yaptıkları gibi şişen karınlarının şişliklerini giderip rahatlama mahiyet ve muhtevasında gelişi güzel sözler sarf edilmeyecek, konuşulmayacak.

İki: Evvela bu ifadelerin, Yunus Emre'ye ait olmadığı söylenmektedir. Değilse, onları kendinde bulunmadığı bir halde dediği yahut bunların ***Allah'ın rızasının her şeyden daha büyük olduğunu anlatma*** sadedinde sarf edilen ama maksadını aşan zahiri küfre sokan sözler olduğu açıktır. Evet, ***Cennet hakkında dedikleri kelime-i şenîa küfr-i sarihtir; katilleri mubahtır*** fetvası, tevile mecalin bulunmadığı yahut kalmadığı şartlar ve şahıslar için doğrudur. Nasıl böyle olmaz ki?! Allah cennet için hem ***ecr-i azim***[4] ve ***müsabaka ederek cennete koşturun***[5] diyecek ve ***ona çağıracak***,[6] hem, de Müslüman olan birileri onu hafife alacak ve Müslüman kalacak, bu denli bir maskaralık düşünülemez. Böyle bir yağma ve saçma olamaz. Dolayısıyla asıl ***yobazlık*** bu inanç değil, onu yobazlık görmektir.

[Öztürk, Kıssaların Dili:73 Ankara, 2010]

Hâsılı:

Tarihselliğin kendi içindeki en büyük tezatlarından biri de İslâm'ın doğuş tarihinin kavim ve insanlarının kahır ekseriyetinin inanç, hayat felsefe ve değerlerini, renklerini, boyalarını ve bütün bunların simgesi olan putlarını -tabiri yerindeyse- on derecelik bir zelzeleyle sarsarak yıkıp yerle bir eden, nübüvvetten kalma bir takım ufak tefek doğru kırıntılarını ayıklamak bir yana bırakılırsa bu sayılanları külliyen silip süpüren bir Kitaba tarihselliği yakıştırma saçmalığı.. Hakikaten yüze göze bulaştırılan acemice bir komedi..

Son sözümüz yine salat u selam, son duamız da âlemlerin Rabbine hamd etmektir.

Dipnotlar

1 Bu ibare, **İmam Buhârî**'nin (3244) ve başkalarının rivayet ettikleri bir kudsî hadisin Mâtürîdî'nin kendi ifadeleriyle naklettiği şeklidir. Keza, ikinci rivayet de kendi lafzıyla yaptığı bir nakildir.

2 **İmâm Mâtürîdî**, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm (4/182-183), Müssesetü'r-Risâle, Nâşirûn, 1. Baskı, 1425

ذكر التحلي فيها بالذهب واللؤلؤ ولبس الحرير * وليس للرجال رغبة في هذه الدنيا في التحلي بذلك ولا لبس الحرير * اللهم إلا أن يكون للعرب رغبة فيما ذكر * فخرج الوعد لهم بذلك والترغيب في ذلك * وهو ما ذكر من الخيام فيها والقباب والغرفات * وذلك أشياء تستعمل في حال الضرورة في الأسفار * وعند عدم غيره من المنازل والغرف عند ضيق المكان * فأما في حال الاختيار ووجود غيره فلا * لكنه خرج ذلك لهم لما لهم في ذلك من فضل رغبة * ألا ترى أنهم قالوا فَلَوْلَا أُلْقِيَ عَلَيْهِ أَسْوِرَةٌ مِنْ ذَهَبٍ * ذكروا ذلك لما لذلك عندهم فضل قدر ومنزلة ورغبة في ذلك * أو يذكر هذا لهم في الجنة * أعني الذهب والفضة والحرير * وما ذكر ليس على أن هذا مما يشاد به بحاله أو بمثاله في الجوهر على التحقيق سوى موافقة الاسم * لما روي في الخبر أن فيها يعني في الجنة ما لا عين رأت ولا أذن سمعت ولا خطر على قلب بشر أو بال بشر على ما ذكر * وما ذكر أيضًا أن ما في الجنة لا يشبه ما في الدنيا أو لا يوافقه إلا في الاسم أو كلام نحو هذا * والله أعلم

3 İbnu'l-Cevzî, Zâdü'l-Mesîr, Kehf suresi, 31. ayetin tefsiri.

قال المفسرون لما كانت الملوك تلبَس في الدنيا الأساور في اليد والتّيجان على الرّؤوس جعل الله تعالى ذلك لأهل الجنة

4 Âli İmrân:172,179, Enfal: 28, Tevbe:22,Teğâbun:15

5 Âli İmrân:133, Hadîd:21

6 En'âm:127, Yûnus:25

VİRÜSLERİN DÜNYASI

Prof. Dr. Volkan TUZCU
Cornell Üniversitesi
Sidra Çocuk Hastanesi

Canlılığın sınırındaki varlıklar olarak da tanımlanan virüsler 1 mm nin yaklaşık 5000 de biri büyüklüğündedir. Yani bakterlerden binlerce kat daha küçüktürler. Virion olarak da adlandırılan virüs parçacığı nükleik asid, protein tabakası ve lipid zarından oluşur. Nükleik asid virüsün genetik kodunu içeren DNA veya RNA' dan meydana gelir. Protein tabakası nükleik asidi sarar, dolayısıyla onu korur. En dıştaki lipid yani yağ tabakası grip virüsü gibi bazı virüslerde vardır. Virüslerin şekilleri birbirinden çok farklıdır.

Bakteri veya diğer canlılardan farklı olarak virüslerin enzimleri yani kimyasal makinaları yoktur. Sadece genetik yapılarının kodunu çözen birkaç enzim bulundururlar. Dolayısıyla virüslerin varlıklarının devamı başka hücreleri istila etmelerine bağlıdır. Konak hücreyi ele geçirmeleri çoğalmaları için şarttır. Bu nedenle virüslerin canlı olup olmadıkları bile yerine göre tartışılmış olmakla birlikte, bilim adamları virüslerin diğer hücreleri işgal ettikten sonra yaptıklarını dikkate alarak canlı olduklarına hükmetmişlerdir.

Virüsler konak hücre ile buluşana kadar çevrede beklerler. Vücudumuza deri, burun ağız gibi yollardan girerler. Örneğin grip virüsleri solunum ve sindirim sistemini etkiler. Yani her virüs her hücreyi de etkilemez. Örneğin hepatit virüsü karaciğer hücrelerini, AIDS virüsü de bağışıklık sistemini etkiler. Hangi hücreyi işgal ederlerse etsinler virüsler benzer mekanizmalarla hücredeki etkilerini gösterir. Önce virüs hücre duvarına yapışır. Virüsün genetik parçası olan DNA veya RNAlar hücre içine salınır. Bu genetik materyel, konak hücrenin enzimlerini kullanarak daha fazla virüsün oluşması için gerekli parçaları ürettirir. Bu parçalar hücre içinde bir araya gelince de çok sayıda virüs ortaya çıkar ve bunlar hücreyi parçalayarak serbest kalırlar. Bu şekilde hücre ölmüş olur ve ortaya çıkan virüsler de benzer şekilde yeni hücreleri ele geçirirler.

Virüslerin dış çeperinde saldıracakları hücreyi tanımalarını sağlayan özel bir protein vardır. Bu protein sadece virüsün saldıracağı hücreyi tanır ve ona yapışır. Hatta bazı virüsler hücre membranından içeriye adeta eriyerek geçerler. Hücreye bu şekilde geçemeyen virüsler ise hücre duvarına yapıştıktan sonra genetik materyellerini ve az sayıdaki enzimlerini hücre içine salarlar.

Kendi kendine çoğalamayan virüsler saldıkları enzimleri kullanarak konak hücreyi kontrol atına alır ve bu hücrenin enzimlerini kullanarak daha fazla miktarda virüs genetik materyelini ve proteinini hücreye ürettirirler. Virüslerin hücreyi terk etmesi de iki şekilde olur, ya hücre zarını parçalayarak ya da zardan dışarı adeta balonlaşarak. Gripde yaşananlar aslında virüslerin yaşam tarzı ile ilgili güzel bir örnektir. Enfeksiyon olan bir insan hapşırınca, havaya salınan damlacıklar içindeki virüsler sağlam kişinin burun ve sinüs mukozasına yerleşir. İstila edilen bu hücreler yukarıda bahsedildiği gibi parçalanır ve çok daha fazla sayıda virüs vücuda salınır. Bunlar hem kana karışır hem de akciğerlere bulaşır. Burun salgısındaki virüsler boğazdan aşağı doğru salgılarla yayılır ve oradaki hücrelerde verdikleri tahribatla boğaz ağrısı ve yanmasına yol açarlar. Kana karışan virüsler ise kas hücrelerine saldırarak kas ve genel vücut ağrılarına yol açarlar.

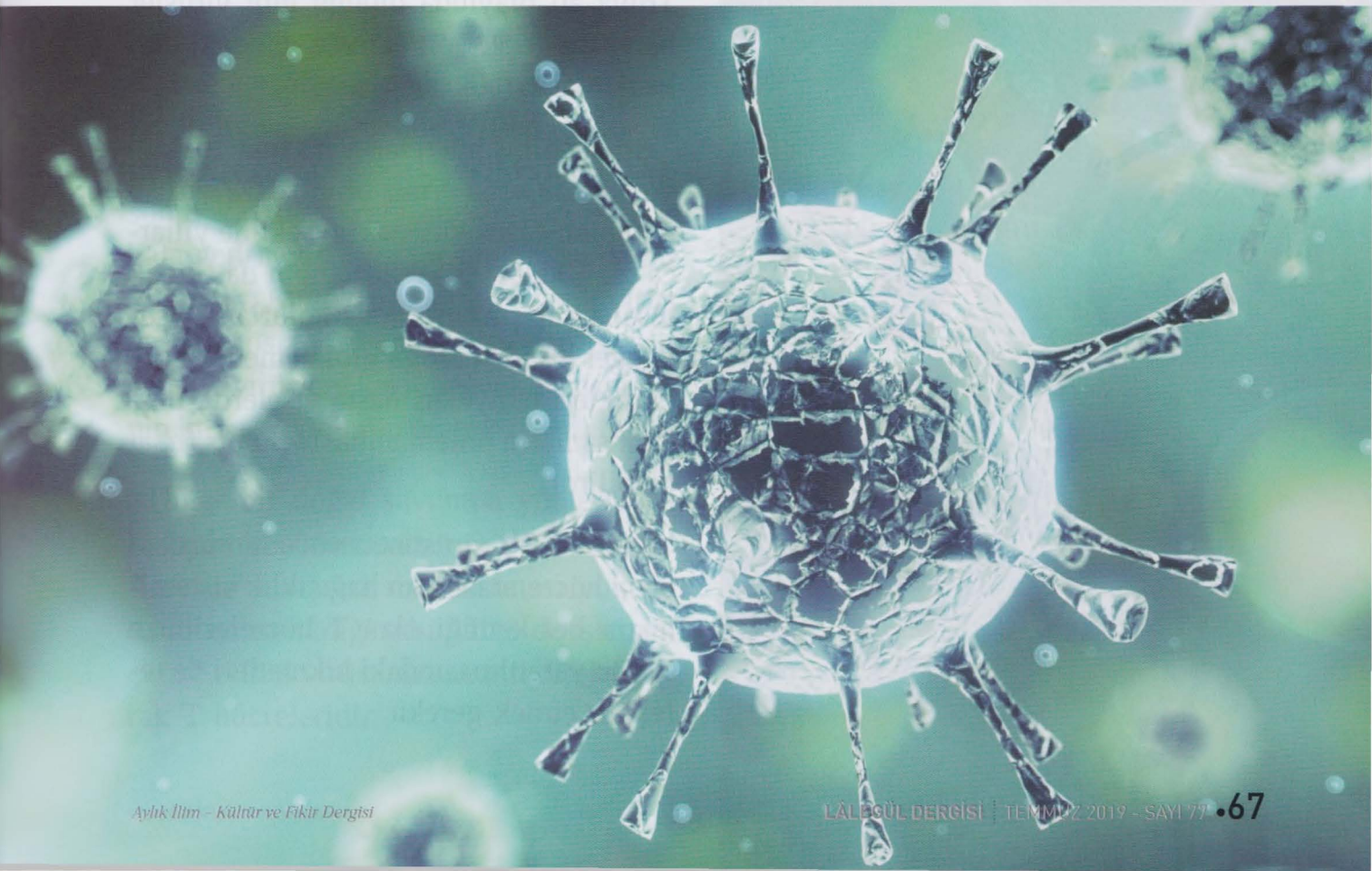
Tabii bütün bunlar olurken vücudun bağışıklık sistemi de bu enfeksiyonla savaşmak için pirojen adlı maddeleri üretir.

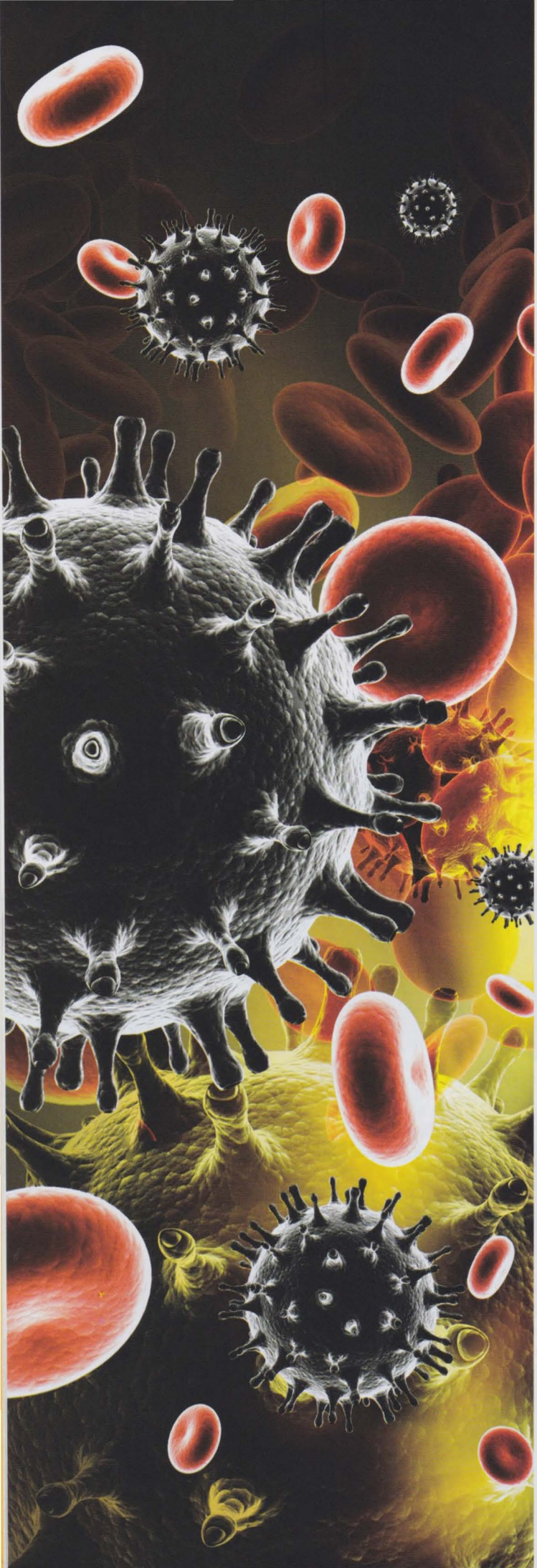
Bu madde vücudun ısısının yükselmesine yol açar. Yükselen ateş sayesinde virüslerin üremesi azalır. Çünkü vücudumuzdaki enzimlerin oluşturduğu kimyasal reaksiyonların en verimli gerçekleştiği sıcaklık 37C dir.

Virüsler de çoğalabilmek için bizim enzimlerimizi kullanmak zorunda olduğu için, yükselen ateşle vücudumuz enzimlerimizi yavaşlatmakta ve dolayısıyla virüslerin çoğalma hızını azaltmaktadır.

Truva Atları

Genel olarak virüsler yukarıda özetlendiği şekilde varlığını sürdürse de bazı virüslerin çok farklı özellikleri mevcuttur. Örneğin Herpes ve AIDS virüsleri vücuda girince hemen çoğalmaya başlamaz.

Hücre içine genetik materyellerini saldıktan sonra hemen kendi kopyalarını üretmek için hücreyi kontrol altına almak yerine daha sinsi bir plan dahilinde hareket ederek genetik materyellerini hücrenin genetik materyelinin arasına adeta bir casus gibi karıştırırlar. Hücre çoğalacağı zamanda farkına bile varmadan virüs parçacıklarını da çoğaltmış olur. Yeni oluşan hücrelerdeki viral genetik parçacıklar yine sessiz kalmaya devam eder. Hatta bu hücreler de çoğalınca yine virüs parçalarını çoğaltırlar. Bu şekilde zaman içinde birçok hücrenin içine virüsler yerleşmiş olur. Ancak olay bir casusluk vakasında olduğu gibi gizli kalmaya devam eder. Tabii bu arada hücreler normal fonksiyonlarını hiçbir şey olmamış gibi devam ettirirler. Bu tür virüslerin casusluk görevleri özel bir sinyal gelene kadar devam eder. Bu sinyal önceden genetik olarak belirlenmiş bir sinyal ya da çevreden gelen bir sinyal de olabilir. Bu sinyal alındığı anda tıpkı Truva atı olayında olduğu gibi virüsler harekete geçer ve hücrenin içindeki mekanizmaları ele geçirirler.

Böylece bu hücrelerin normal fonksiyonları da sona ermiş olur. AIDS virüsü gibi olan casus virüsler bu şekilde yıllarca gizli kalabilir ve hastalığın da birçok insana bulaşmasına neden olurlar. Oysaki eğer gripde olduğu gibi hemen ele geçirdikleri bünyeleri hasta etselerdi, başka insanların önlem alması için bir fırsat olabilirdi.

Tabii AIDS virüsünün vücudumuzdaki onca hücre arasından bağışıklık sistemimizin bel kemiği olan T hücrelerimize özgün yaratılmasındaki hikmetleri de tefekkür etmek gerekir.

AIDS hastalarında vücudun en kritik hücrelerinden birisi ele geçirildiği için hastalığın tedavisi çok zordur. Bağışıklık sisteminin zayıflamasına bağlı birçok değişik hastalık ortaya çıkar.

İlk olarak 1981 yılında tanınmasından beri AIDS milyonlarca insanı öldürerek şu ana kadar yeryüzünde görülen en büyük virüs salgınlarından birine yol açmıştır. Halen tam çaresi bulunamayan bu tehlikeli hastalık halen tıp dünyasını ciddi anlamda uğraştırmakta ve çok ciddi masrafa da yol açmaktadır.

Yine farklı özellikleri olan virüslere başka bir örnek ise hücrelerin çoğalma menanizmalarını bozarak kansere yol açan virüslerdir. Bazı karaciğer, cilt ve kan kanserleri bu şekilde ortaya çıkar. Virüsler bazen de değişime uğrayarak daha tehlikeli hale gelebilirler. Bu değişim yollarından bir tanesi iki farklı virüsün birleşmesidir.

Vücudumuzun bağışıklık sistemi virüslere karşı farklı mekanizmalarla savaşır. İmmunglobulin adı verilen maddeler virüslere özgün olacak şekilde üretilir ve sonra virüslere yapışarak onları etkisiz hale getirir. Aşıların mekanizması da bu yol iledir. Etkinliği azaltılmış canlı virüs ya da cansız virüs parçalarından oluşan aşılarla virüslere karşı bağışıklık sisteminin immunoglobulin üretmesi hedeflenir.

Diğer bir doğal savunma yöntemi de bağışıklık sistemimizin T hücreleridir. Ama bu savunma mekanizması yukarıda da bahsedildiği gibi AIDS de işlemez çünkü AIDS virüsünün hedefi direkt olarak T hücreleridir.

Virüsler Her Zaman Zararlı mı ?

Son yıllarda bilim adamları virüsleri faydalı amaçlar için de kullanmaya başlamıştır. Virüsler yoluyla hücrelere tedavi edici bazı maddeleri transfer etmek etmek için çalışmalar yapılmaktadır. Hatta kanser hücrelerini hedef alan virüslerle kanser tedavisi konusunda önemli gelişmeler de kaydedilmiştir. Bu minik canlılar gen tedavisinde de taşıyıcı olarak kullanılabilmektedir. Hatta virüsler nanoteknolojide bile kendilerine yer bulmuştur. Örneğin moleküler elektronikte çok küçük devrelerin oluşturulmasında virüsler kullanılmaktadır.

İşte hücrelerimizden binlerce kat küçük virüslerin dünyası. Kendi başlarına neredeyse hiçbir fonksiyonu olmayan ama hücrelerin korkulu rüyası olan virüsler bu kadar küçük ve normal hücrelere göre çok daha basit yapıda olmalarına karşın, adeta bir casus gibi onları parmaklarında oynatabilmektedir. Bunu nasıl yapabildiklerini henüz yeni yeni anlamaya başlıyoruz. Basit gibi görülen yapılarına rağmen halen açıklığa kavuşturalamayan çok tarafları mevcut. Evrim teorisindeki varlıkların basitten gelişmişe doğru dizilmesi mantığına o minicik yapıları ile adeta meydan okuyorlar. Küçücük bir virüs kocaman bir canlıyı tamamen kontrol altına alıp yok edebiliyor. Hatta onca başka büyük sorunları olan dünyamızda gündemin başına da oturabiliyor. Anlaşılan bu kadar gelişmiş bilimsel ve teknolojik seviyemize rağmen onları tam olarak çözebilmek için daha epey zamana ihtiyacımız var.

ZİKİRLER, DUÂLAR VE FAZÎLETLİ AMELLER

HARAM AYLARDA GÜNAHLARIN KATLANACAĞI

(Bu sene haram aylar 4 Temmuz (1 Zülka'de) Perşembe günü başlayıp 29 Eylül (30 Muharrem) Pazar günü bitmektedir.)

Kurtubî *(Rahimehullâh)*ın beyânına göre; **Allâh-u Te'âlâ** bir şeye bir yönden değer verirse, onun bir tâne hürmeti olur. İki veyâ daha fazla yönden tâzim ettiği şeyinse, hürmet ve büyüklüğü birkaç yönden artar.

Bu nedenle, o şeyle alâkalı olarak yapılan iyi bir amelin sevâbı katlanacağı gibi, kötü amelin azâbı da kat kat olur.

Nitekim (Receb gibi) haram ayda, (Mekke gibi) haram bir beldede **Allâh-u Te'âlâ**'ya itâat edenin sevâbı, (Rebî'ülevvel) gibi helâl bir ayda, haram bir şehirde ibâdet edeninkiyle denk olmayacağı gibi, helâl ayda haram bir karyede itâat edenin mükâfâtı da, helâl ayda, (İstanbul gibi) helâl bir beldede ibâdet edenle eşit olmaz. Hattâ bu konular şahıslara göre bile değişebilir. Nitekim:

﴿يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ﴾

"Ey peygamber hanımları! Sizden çirkin bir iş yapana, azap iki kat katlanır." *(el-Ahzâb Sûresi:30'dan)* âyet-i kerîmesi bunun açık bir delîlidir. *(el-Kurtubî, el-Câmi', 8/13; İbnü Receb, Letâifü'l-me'ârif, sh:224-225; el-Beyhâkî, Fedâilü'l-evkāt, sh:86; el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 6/133)*

Ulemânın beyânı vechile; günah işlemek, her zaman yasaksa da, özellikle hürmetli ve yasaklı olan bu aylarda işlenen mâsiyet, aynen ihramlı iken ve Ka'be hareminde işlenmiş gibi kat kat fazla yazılır. Nitekim zinâ, her zaman ve mekânda haramsa da Ka'be'de ve Kadir Gecesi'nde kat kat haramdır.

İbni Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)* bu âyet-i kerîmenin tefsîrinde şöyle demiştir: "**Allâh** katında ayların sayısı on ikidir, sonra bunlar arasından dört tâneyi seçerek bunları haram kılmıştır, bunların hürmetlerini (saygınlıklarını) büyük tutmuştur, bunlarda işlenen günahları diğerlerine nispetle çok büyük saymıştır, bunlarda işlenen sâlih ameli de diğerlerine nazaran daha büyük sevapları mûcip kılmıştır." *(İbnü Ebî Hâtim, et-Tefsîr, rakam:93, 6/1791; el-Beyhakî, Şu'abü'l-îmân, rakam:3806; İbnü Kesîr, et-Tefsîr, 7/198; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 7/345-346)*

Katâde *(Radıyallâhu Anh)*ın, bu âyet-i kerîmenin tefsîrinde yapmış olduğu: "Zulüm ve günah her hâlükârda büyük bir cürümse de, **Allâh-u Te'âlâ,** dilediği günahı diğerlerinden büyük sayabilir. Bu yüzden 'Emirleri kırma ve yasakları irtikâb etme' anlamındaki zulüm, haram aylarda işlenirse, hiç şüphesiz ki diğer aylarda yapılan zulümlere göre daha ağır vebâl taşır.

O hâlde siz **Allâh-u Te'âlâ**'nın büyük tuttuklarını önemseyin. Zîrâ akıl ve anlayış erbâbı nezdinde işlerin büyüklüğü, **Allâh-u Te'âlâ** indindeki önemine göre tespit edilir.' şeklindeki beyânı bu görüşü teyid etmektedir.

Ahmed ibni Hıcâzî *(Kuddise Sirruhû)*nun beyânına göre; câhiliyet ehli bile, Receb ayında kılıçlarını kınına sokup savaşı bırakırken, Müslümanlar nasıl olur da o ayda, gıybet, dedikodu ve iftirâ yaparak, insanların ırz ve haysiyetlerini rencide etmekten dillerini korumazlar.

Hâlbuki bâzı yerde dil, süngüden daha zararlıdır. Nitekim **Süfyân-ı Sevrî** *(Radıyallâhu Anh)* şöyle demiştir:**"Bir insana ok atmak, laf atmaktan daha hafiftir. Zîrâ bâzen süngü şaşar da dil şaşmaz."** *(Ahmed ibnü Hicâzî, Tuhfetü'l-ihvân, sh:60)*

HARAM AY ORUCU

(Bu sene haram aylar 4 Temmuz (1 Zülka'de) Perşembe günü başlayıp 29 Eylül (30 Muharrem) Pazar günü bitmektedir.)

Sene içersinde haram ay dört tânedir. Bunlar da Zülka'de, Zülhicce, Muharrem ve Receb-i Şerif'tir. Üçü peş peşe, Receb-i Şerîf ise tektir. Bu sene Zülka'de, Zülhicce ve Muharrem ayları 4 Temmuz Perşembe günü başlayıp 29 Eylül Pazar günü bitecektir.

Haram ayların en üstünü, bir rivâyet Muharrem-i Şerîf ayı, diğer bir rivâyette ise Receb-i Şerîf'tir. Bu mübârek ayların oruçlarının fazîleti hakkında birçok hadîs-i şerîf ve rivâyet mevcuttur.

Nitekim **Ebû Mucîbe el-Bâhilî**'nin, babasından *(Radıyallâhu Anhümâ)* rivâyet ettiğine göre hangi ayları oruçlu geçirmesini tavsiye buyurduğunu sorması üzerine **Rasûlüllâh** *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* ona:

عَنْ أَبِي مُجِيبَةَ الْبَاهِلِيِّ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «...وَصُمْ أَشْهُرَ الْحُرُمِ.»

"Haram ayları oruçlu geçir." buyurmuştur. *(İbnü Mâce, es-Sünen, es-Sıyâm:43, rakam:1741, 1/554)*

İbni Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«وَمَنْ صَامَ يَوْمًا مِنْ شَهْرٍ حَرَامٍ كَتَبَ اللهُ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ شَهْرًا.»

"Haram aydan bir gün oruç tutana, Allâh-u Te'âlâ her gününe karşılık bir ay (oruç tutmuş sevâbı) **yazar."** buyurmuştur.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den gelen diğer bir rivâyette: **"Haram aydan bir günün orucu, diğerlerinin otuzundan efdaldir."** buyrulmuştur. *(el-Ğazâlî, el-İhyâ, Kitâbu esrâri's-savm, Fasıl:3, 1/281; Ebû Muhammed el-Hallâl, Fedâilü şehri receb, rakam:5, 15, sh.52, 73)*

Enes ibni Mâlik *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ حَرَامٍ؛ اَلْخَمِيسَ وَالْجُمُعَةَ وَالسَّبْتَ كُتِبَ لَهُ عِبَادَةُ سَنَتَيْنِ»، وَفِي رِوَايَةٍ: «سَبْعِ مِائَةِ سَنَةٍ»، وَفِي رِوَايَةٍ: «تِسْعِمِائَةِ سَنَةٍ.»

"Her kim, herhangi bir haram aydan perşembe, cuma ve cumartesi olmak üzere üç günü oruçlu geçirirse, kendisine (tuttuğu her güne karşılık) **iki sene,** (başka bir rivâyette) **yedi yüz sene,** (diğer bir rivâyette ise) **dokuz yüz sene ibâdet** (sevâbı) **yazılır."** *(et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-evsat, rakam:1810, 2/468; Ebû Muhammed el-Hallâl, Fedâilü şehri receb, rakam:14, sh:71; İbnü 'Asâkir, Tarîhu Medîneti Dimeşk, 19/116; ed-Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, rakam:5696, 4/66; 'Abdülkādir el-Geylânî, el-Ğunye, 1/325; el-Heysemî, Mecma'u'z-zevâid, 3/19; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 4/185; el-Ğazâlî, el-İhyâ, Kitâbu esrâri's-savm, Fasıl:3, 1/281; ez-Zebîdî, el-İthâf, 4/256; 'Alî el-Müttakî, Kenzü'l-'ummâl, rakam:24173, 8/561)*

Enes *(Radıyallâhu Anh)*ın bu hadîs-i şerîf hakkında: "Ben bunu **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den işitmemişsem, kulaklarım sağır olsun." dediği rivâyet edilmiştir. *(el-Beyhakî, Fezâilü'l-evkāt, rakam:308, 1/537; el-Kâzerûnî, el-Müselselât, sh:247-250; et-Temmâm, el-Fevâid, rakam:589-590; Ahmed ibnü Hicâzî, Tuhfetü'l-ihvân, sh:10)*

İnsanlar içinde bu faziletleri en iyi bilenler, hiç şüphesiz ki sahabe-i kirâm ve tâbi'în-i izâm oldukları için **İbni Ömer, Üsâme ibni Zeyd, Hasen-i Basrî, Ebû İshâk es-Sebî'î** *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi zatlar, haram ayların tümünü oruçlu geçirirlerdi.

Süfyân-ı Sevrî *(Radıyallâhu Anh)*: "Oruç tutmak için bana en sevgili vakit, haram aylardır." derdi. *(İbnü Receb el-Hanbelî, Letâifü'l-me'ârif, sh:229)*

ZÜLKA'DE AYININ NAMAZLARI

İlk Gece (3 Temmuz Çarşamba'yı 4 Temmuz Perşembe'ye bağlayan gece) **Namazı:** Bu mübârek haram ayın ilk gecesinde otuz rekât kılınır, her rekâtında Zilzâl (İzâ Zülzile) Sûresi okunur, namaz bitince Amme Sûre-i Celîle'si kırâat olunur.

Dokuzuncu Gece (11 Temmuz Perşembe'yi 12 Temmuz Cumâ'ya bağlayan gece) **Namazı:** İki rekât kılınıp, her rekâtta Fâtiha'dan sonra Müzzemmil Sûresi okunur, selamdan sonra 3 kere Yâsîn-i Şerîf okunur. *(Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:62)*

Mühim Bir Not: Târif edilen herhangi bir namazda okunması îcâb eden sûreyi ezbere bilmeyen kişi bilen bir kişinin arkasında o namazı cemâatle edâ edebilir. Buna da imkân bulamayan kişi o sûrenin yerine aynı sayıda İhlâs Sûresi okur ki, bu hüküm umûmîdir. *(Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:7)*

MÜCERREBÂT-I SENÛSÎ'DEN FAYDALI İLİMLER

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i Rüyâda Görmek İçin Okunacak Duâ

1) Her kim **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i uykusunda(ki rüyâsında) görmek isterse, her rekâtında bir kere Fâtiha ve yüz kere de İhlâs Sûresi okuyarak iki rekât namaz kılsın. Namazını bitirince üç kere:

«يَا مُحْسِنُ يَا مُجَمِّلُ يَا مُنْعِمُ يَا مُتَفَضِّلُ! أَرِنِي وَجْهَ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.»

"Ey Muhsin (kullarına isteklerini ihsân eden)**! Ey Mücemmil** (güzelleştiren)**! Ey Mün'im** (nîmet veren)**! Ey Mütefazzil** (lutfeden)**! Peygamberin Muhammed** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in (mübârek) yüzünü (rüyamda) bana göster." der(se), inşâallâhu Te'âlâ **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i (rüyâsında) görür.

2) Her kim **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i (rüyâsında) görmek isterse, uykudan önce gusül abdesti alıp iki rekât (hâcet) namaz(ı) kılar ve namazın selâmından sonra şu duâyı okur(sa, Allâh-u Te'âlâ'nın izniyle Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i rüyâsında görür:)

«بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ، اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلٰى عَظَمَتِكَ وَعَلٰى مُلْكِكَ وَمُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ رِضْوَانِكَ، اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا يَنْبَغِي لِكَرَمِ وَجْهِكَ وَعِزِّ جَلَالِكَ، اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلٰى دَوَامِ إِحْسَانِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ، اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِالْقُرْاٰنِ الْعَظِيمِ وَبِنُورِ وَجْهِكَ الْكَرِيمِ الَّذِي أَشْرَقَتْ بِهِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرَضُونَ، وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي تُنْزِلُ بِهِ الْمَطَرَ وَالرَّحْمَةَ عَلٰى مَنْ تَشَاءُ مِنْ عِبَادِكَ، اَللّٰهُمَّ إِنَّكَ أَنْتَ إِلٰهُنَا وَأَنْتَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اَللّٰهُمَّ بِحَقِّ مَا دَعَوْتُكَ بِهِ، أَسْأَلُكَ أَنْ تُرِيَنِي فِي مَنَامِي هٰذَا سَيِّدَنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدًا رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَاءَ نَفْسِهِ وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ.» اٰمِينَ!

"Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla (duâ etmeye başlıyorum)**. Ey Allâh! Azametin** (yüceliğin)**e, mülküne** (saltanatına) **ve rızan** (hoşnutluğun) **içerisinde bulunan nihâî rahmetine karşılık bütün hamdler Sana mahsustur.**

Ey Allâh! Zâtın'ın keremi (cömertliği)**ne ve celâlinin izzetine yakışır şekilde hamd Sana mahsustur.**

Ey Allâh! İhsânının ve Sana güzel ibâdetin devâmı(nı bana lütfetmen) **üzerine bütün hamdler Senin içindir.**

Ey Allâh! Azîm olan Kur'ân'ın yüzü suyu hürmetine, gökleri ve yeri aydınlatan kerîm vechi (cemâli)**nin hürmetine Senden isterim.**

Kullarından dilediğinin üzerine yağmur ve rahmetini, kendisi sebebiyle indirdiğin isminin hürmetine Senden isterim. Ey Allâh! Sen bizim İlâhımız'sın ve Sen her şeye Kādir'sin.

Ey Allâh! Sana yaptığım bu duâ hakkı için Senden; Seyyidimiz ve Efendimiz olan Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i rüyamda bana göstermeni isterim.

Allâh-u Te'âlâ ona, onun Ehl-i Beyti'ne ve ashâbına, mahlûkātının adedince, rızâsını kazandıracak kadar Arşı'nın ağırlığınca ve kelimelerinin mürekkebi kadar salât-ü selâm eylesin." Âmîne!

İnsanların, Aleyhine Konuşmasını Engellemek İçin Okunacak Duâ

3) Aşağıda zikredilecek duâ; hâssaten devlet başkanlarının ve idârecilerin (kişinin aleyhine olacak hususlarda) dillerinin bağlanması (kendisi hakkında haksız yere hüküm verilmesine sebep olmamaları) içindir.

Kim onlardan korkar da bu duâyı okursa, kılıç (gözetim) altında dahî olsa (şerlerinden) kurtulur.

Her kim bir hapishâneye uğrar da kapısında bu duâyı okursa oraya (haksız yere bir daha) kimse girmez.

Her kim de kendisine buğzeden (kızan) bir kavmin içine girer de onların üzerine bu duâyı okursa, onlardan muhabbet görür.

Bu duâ her kötülükten koruyucudur. Bu duâ şöyledir:

«بِخَفِيِّ لُطْفِ اللهِ، بِلَطِيفِ صُنْعِ اللهِ، بِجَمِيلِ سَتْرِ اللهِ، بِبَدِيعِ عَفْوِ اللهِ، بِسَرِيعِ كَرَمِ اللهِ، بِإِغَاثَةِ جُودِ اللهِ، بِأَلْفِ أَلْفِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، دَخَلْتُ فِي كَنَفِ اللهِ، وَتَمَسَّكْتُ بِكِتَابِ اللهِ، وَاسْتَجَرْتُ بِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بِدَوَامِ مُلْكِ اللهِ، بِبَقَاءِ مُلْكِ اللهِ، بِلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، بِيَا حَيُّ يَا قَيُّومُ يَا بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ! حَجَبْتُ نَفْسِي بِحِجَابِ اللهِ، وَمَنَعْتُهَا بِآيَاتِ اللهِ، وَحَصَّنْتُهَا بِالْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ، بِحَقِّ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ، جِبْرِيلُ عَنْ يَمِينِي، وَإِسْرَافِيلُ عَنْ خَلْفِي، وَمِيكَائِيلُ عَنْ يَسَارِي، وَعَزْرَائِيلُ عَنْ يَمِينِي، وَسَيِّدُنَا مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَامِي، وَعَصَا مُوسَى فِي يَدِي، فَمَنْ رَآنِي أَطَاعَ أَمْرِي، وَخَاتَمُ سُلَيْمَانَ عَلَى لِسَانِي، فَمَنْ تَكَلَّمْتُ مَعَهُ قَضَى حَاجَتِي، وَنُورُ يُوسُفَ عَلَى وَجْهِي، مَنْ رَآنِي أَحَبَّنِي، ﴿وَاللهُ مِنْ وَرَآئِهِمْ مُحِيطٌ ۞ بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ ۞ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ﴾، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ السَّيِّدُ الْمِفْضَالُ، وَصَلَّى اللهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ.» آمِينَ!

"Allâh'ın gizli lütfu, Allâh'ın latîf yaratması, Allâh'ın güzelce örtmesi, Allâh'ın eşsiz afvı, Allâh'ın çabuk ulaşan keremi, Allâh'ın sehâvetinin yardımı ve milyon kere 'O en yüce ve pek büyük Allâh'ın yardımı olmadan hiçbir şeye güç ve kuvvet yoktur.' (zikri) **ile Allâh'ın korumasına girdim, Allâh'ın Kitâbı'na sımsıkı yapıştım ve Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)***in himâyesine sığındım.**

Allâh'ın mülkünün devâmı, Allâh'ın saltanatının bekāsı ve 'O en yüce ve pek büyük Allâh'ın yardımı olmadan hiçbir şeye güç ve kuvvet yoktur.' (zikri) **ile ve 'Yâ Hayyü! Yâ Kayyûm! Yâ Bedî'a's-semâvâti ve'l-arzı! Yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm'** (ism-i şerîfleri) **ile Allâh'ın** (görünmeyen himâye) **perdesi ile kendimi örttüm, Allâh'ın âyetleri**(ne sığınmak) **ile kendimi** (şerlerden) **korudum, âyetler ve hikmetli zikir** (olan Kur'ân-ı Kerîm) **ile nefsimi koruma altına aldım.**

Cibrîl *(Aleyhisselâm)* **sağımdan, İsrâfîl** *(Aleyhisselâm)* **arkamdan, Mîkâîl** *(Aleyhisselâm)* **solumdan, Azrâîl** *(Aleyhisselâm)* **sağımdan** (beni korur)**. Efendimiz Muhammed** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* (dâimâ) **önümdedir. Mûsâ** *(Aleyhisselâm)***ın asâsı elimdedir. Her kim beni görürse, bana itâat eder.**

Süleymân *(Aleyhisselâm)***ın mührü lisânımın üzerindedir. Ben kiminle konuşursam, hâcetimi giderir** (işimi hâlleder)**. Yûsuf** *(Aleyhisselâm)***ın nûru yüzümün üzerindedir. Artık beni gören, beni sever.**

'Allâh (onları) **arkalarından kuşatıcıdır. Doğrusu o** (inkâr etmiş oldukları kitap)**, çok şerefli bir Kur'ân'dır.** (Şeytanların ulaşımından) **korunmuş bir Levha'dadır.'** *(el-Bürûc Sûresi:20-22)* (ben de Kur'ân'ın hıfzı ile korundum)**.**

Ulu ve yüce olan Allâh'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Çok fazîletli Efendi(miz) **Muhammed** *(Aleyhisselâm)* **Allâh'ın Rasûlu'dür.**

Allâh(-u Te'âlâ) **Efendimiz Muhammed'e, Ehl-i Beyti'ne ve sahâbesine salât-ü selâm eylesin."** Âmîne!

Yolculuğun Kısa ve Kolay Geçmesi İçin Okunacak Duâ

4) Şu duâ(da) yerin dürülmesi (kısa zamanda mesâfelerin kat edilerek kolayca hedefe ulaşılması) için büyük bir sır (var)dır. (Ey bu sırra sâhip olmayı isteyen kişi!) Bunun (gerçeklemesi) için acı badem ağacından yapılan bir baston al ve **Allâh**(-u Te'âlâ'n)ın isimlerinden kendisinde "Ye" harfi bulunan:

«اَلرَّحِيمُ، اَلْمُهَيْمِنُ، اَلْعَزِيزُ، اَلْعَلِيمُ، اَلسَّمِيعُ، اَلْبَصِيرُ، اَللَّطِيفُ، اَلْخَبِيرُ، اَلْحَلِيمُ، اَلْعَظِيمُ، اَلْعَلِيُّ، اَلْكَبِيرُ، اَلْحَفِيظُ، اَلْمُقِيتُ، اَلْحَسِيبُ، اَلْجَلِيلُ، اَلْكَرِيمُ، اَلرَّقِيبُ، اَلْمُجِيبُ، اَلْحَكِيمُ، اَلْمَجِيدُ، اَلشَّهِيدُ، اَلْوَكِيلُ، اَلْقَوِيُّ، اَلْمَتِينُ، اَلْوَلِيُّ، اَلْحَمِيدُ، اَلْمُحْصِي، اَلْمُعِيدُ، اَلْمُحْيِي، اَلْمُمِيتُ، اَلْحَيُّ، اَلْقَيُّومُ، اَلْوَالِي، اَلْمُتَعَالِي، اَلْغَنِيُّ، اَلْمُغْنِي، اَلْهَادِي، اَلْبَدِيعُ، اَلْبَاقِي، اَلرَّشِيدُ.»

isimlerini bastonun baş tarafına nakşet.

Artık bir şeye başlayacağın zaman (bu bastonu eline alarak Allâh-u Te'âlâ'nın, kolayca seni hedefine ulaştırması niyetiyle şunları okursun):

«يَا غَنِيُّ يَا غَنِيُّ! يَا اَللّٰهُ يَا اَللّٰهُ يَا اَللّٰهُ!»، ﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسٰى رَبِّيٓ اَنْ يَهْدِيَنِي سَوَآءَ السَّبِيلِ﴾، ﴿وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللّٰهِ الَّذِيٓ اَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ اِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾، ﴿وَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰٓى اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِيٓ اِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ﴾، ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ﴾، ﴿وَلَوْ تَرٰٓى اِذْ فَزِعُوا فَلَا فَوْتَ وَاُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ﴾، ﴿وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ۝ فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ۝ لَا تَرٰى فِيهَا عِوَجًا وَلَآ اَمْتًا﴾، «مَكْسَمْلِينَا، تَمْلِيخَا، مَرْطُونَسْ، يَثْبُونَسْ، ذَرْتُونَسْ، كَفَاشْطَيْطُوسْ، مَيْطُوسْيُوسْ وَكَلْبُهُمْ قِطْمِيرْ.»

"Yâ Ğanî (zengin olup kimseye muhtâc olmayan)**! Yâ Ğanî!** Yâ **Allâh**! Yâ **Allâh**! Yâ **Allâh**!"

"(Mûsâ *(Aleyhisselâm)*, Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ın bulunduğu) **Medyen tarafına yöneldiği vakit: 'Umulur ki Rabbim beni** (kurtuluşa erdirecek) **yolun doğrusuna iletir.' dedi."** *(el-Kasas Sûresi:22)*

"(Sûr'a ilk üfürülüşte) **dağları görürsün de, onları yerlerinde duran şeyler sanırsın, hâlbuki onlar** (rüzgârların hızla sürüklediği) **bulutların geçişi gibi geçip gitmektedir.** (İşte bütün bunlar, yarattığı) **her şeyi sağlam yapmış olan O Allâh'ın sanatı olarak** (gerçekleşecektir)**. Şüphesiz ki O, yapmakta olduklarınızı**(n görünen ve görünmeyen her yönünü hakkıyla bilen bir) **Habîr'dir."** *(en-Neml Sûresi:88)*

"Biz Mûsâ'ya: '(Sana îmân eden) **kullarımı geceleyin yürüt**(üp Mısır'dan çıkar)**. Şüphesiz ki siz** (Firavun ve orduları tarafından) **iyice tâkip edilecek** (ama yetişilemeyecek) **kimselersiniz.' diye vahyettik."** *(eş-Şu'arâ Sûresi:52)*

"Andolsun ki elbette Biz göklerle yeri ve ikisi arasındaki (bunca yaratık tür)**leri**(ni, dünyâ günlerinden) **altı gün** (miktârına denk gelecek vakit)**de yarattık.** (Hiçbir yaratılmışın güç ve kuvvetinin yetmeyeceği bunca büyük varlığı yoktan var ederken) **Bize en ufak bir yorgunluk da isâbet etmedi."** *(Kāf Sûresi:38)*

"(Habîbim!) **Hani o** (kâfirlerin, ölüm ânında ve kabirden diriltilirken) **dehşete kapıldıkları ânı bir görecek olsaydın!**

Artık (Allâh-u Te'âlâ'nın azâbından) **hiçbir kaçış** (imkânı) **yoktur ve onlar pek yakın bir yerden yakalanmışlardır."** *(Sebe Sûresi:51)*

"(Habîbim! Kıyâmet kopmaya başladığında) **dağlar**(ın ne olacağın)**dan sana soruyorlar.** (Sen) **hemen: 'Rabbim onları** (kum gibi yapıp, sonra üzerlerine rüzgârlar salacak ve yerlerinde yeller esecek bir şekilde) **tam bir savurmayla darmadağın edecek. Netîcede onları**(n bulundukları yerleri, bitkisiz) **bomboş ve dümdüz bir hâlde bırakacak.** (O gün) **sen orada ne en ufak bir düşüklük, ne de pek az bir yükseklik göremeyeceksin.'** (de.)" *(Tâhâ Sûresi:105-107)*

"Meksemlînâ, Temlîḥa, Merdûnes, Yesbûnes, Zertûnes, Kefâşdaydûs, Meydûsyûs ve köpekleri Kıtmîr."

(İşte bu âyetler hürmetine ve Ashâb-ı Kehf bereketine bu yolculuğumda beni maksadımdan saptırma, bulutlar gibi hızlı ulaşım nasîb eyle, düşmanımı bana yetiştirme, yorgunluk ulaştırma, panikletip hâcetimi fevt ettirme ve karşıma zorluk ve engel çıkarma. Âmîne!)

(es-Senûsî, el-Mücerrebât, sh:26-28, 36-39, -Mücerrebâtü Diyerbî hâmişinde-)

MEŞHUR HADÎS-İ ŞERÎFTE BİLDİRİLEN 99 İSM-İ ŞERÎF DIŞINDA, KUR'ÂN-I KERÎM'DE VE HADÎS-İ ŞERÎFLERDE ZİKREDİLEN 100 İSM-İ ŞERÎFTEN

SEKİZİNCİ İSM-İ ŞERÎF «اَلْبَادِئُ» İSM-İ ŞERÎFİ

Bu ism-i şerîfin alındığı fiil olan «بَدَأَ» fiili "Yaratmaya başladı" mânâsındadır. Dolayısıyla bu ism-i şerîf de genel mânâda "Yaratan" mânâsındadır.

Bu ism-i şerîf Kur'ân-ı Kerîm'de fiil sîğasıyla birkaç yerde zikredilmektedir.

Nitekim **Allâh-u Te'âlâ** insanın topraktan yaratıldığını beyân sadedinde:

﴿اَلَّذِىٓ اَحْسَنَ كُلَّ شَىْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَاَ خَلْقَ الْاِنْسَانِ مِنْ طِينٍ﴾

"O Zât ki; kendisini yaratmış olduğu her şeyi (pek sağlam, yararlı ve) **güzel yapmış, o** (ilk) **insan** (olan Âdem *(Aleyhisselâm)*)**ı yaratmaya da** (kuru, kara, kokmuş) **bir çamurdan başlamıştır."** *(es-Secde Sûresi:7)* buyurmaktadır.

Allâh-u Te'âlâ mahlûkātı yoktan vâr ettiği husûsunda da şöyle buyurmaktadır:

﴿اَللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

"Allâh halkı ilk başta (yoktan) **yaratır,** (öldürdükten) **sonra da onları** (dirilterek sonsuz hayâta) **geri döndürür. Sonunda ise ancak O'na döndürüleceksiniz."** *(er-Rûm Sûresi:11)*

Yine aynı hususla alâkalı olarak şöyle buyurur:

﴿وَهُوَ الَّذِى يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِ﴾

"Ancak O'dur O Zât ki; halkı ilk başta (yoktan) **yaratmaktadır,** (öldürdükten) **sonra da onları** (dirilterek, sonsuz hayâta) **geri döndürecektir. Zâten O'na göre** (hiçbir şeyde zorluk ve kolaylık söz konusu değilse de, sizce bir şeyi yoktan yapmaktansa) **bu** (tekrar diriltme) **daha kolaydır."** *(er-Rûm Sûresi:27)*

Âyet-i kerîmelerde ifâde edildiği üzere; **Allâh-u Te'âlâ** mahlûkātı yoktan vâr etmeye **Kādir** olduğu gibi pek tabî onları öldükten sonra yeniden diriltmeye de gücü yetendir.

Bu ism-i şerîf bu hâli olan ism-i fâil sîğası ile Kur'ân-ı Kerîm'de zikredilmediği gibi hadîs-i şerîflerde de zikredilmemiştir fakat Kur'ân-ı Kerîm'deki gibi fiil hâli ile zikredilmiştir.

Nitekim **Ebû Hureyre** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَالَ اللهُ تَعَالَى: «شَتَمَنِي ابْنُ اٰدَمَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَشْتِمَنِي، وَيُكَذِّبُنِي وَمَا يَنْبَغِي لَهُ، أَمَّا شَتْمُهُ فَقَوْلُهُ: «إِنَّ لِي وَلَدًا»، وَأَمَّا تَكْذِيبُهُ فَقَوْلُهُ: «لَيْسَ يُعِيدُنِي كَمَا بَدَأَنِي.»

"Allâh-u Te'âlâ: 'Âdemoğlu bana hakāret etti. Bana hakāret etmesi ona hiç de yakışıkalır olmadı. Bir de (Âdemoğlu) **Beni yalanlıyor ki bu da onun için hiç uygun olmadı.**

Hakâretine gelince; bu onun "Şüphesiz Benim için bir çocuk var(mış)**." sözüdür. Tekzîbi** (yalanlaması) **ise; bu da onun: "O** (Allâh) **beni baştan yarattığı gibi** (öldükten sonra dirilterek sonsuz hayâta) **geri döndüremez." sözüdür.' buyurdu."** *(el-Buhârî, es-Sahîh, Bedü'l-halk:1, rakam:3021, 3/1166; en-Nesâî, es-Sünen, el-Cenâiz:117, rakam:2078, 4/112; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:9114, 15/56)*

«اَلْبَادِئُ» İSM-İ ŞERÎFİNİN HAVÂSSI

1) Her kim bu ism-i şerîfi 17 kere zikretmeye devâm ederse, işlerin gizli yönleri kendisine âşikâr olur ve **Allâh-u Te'âlâ** o kişiyi hikmetle konuşturur. *('Alî Hicâzî, en-Nûru'l-esnâ fî şerhi esmâillâhi'l-hüsnâ, sh:278-279, 539)*

İsteklerin Gerçekleşmesi Husûsunda Okunacak Çok Mühim Bir Duâ

2) Abdullâh ibni Mes'ûd *(Radıyallâhu Anh)* şöyle demiştir:

«هٰذِهِ الْكَلِمَاتُ لَوْ دَعَوْتَهُنَّ عَلٰى حَلْقَةِ حَدِيدٍ لَفَصَمَتْهُنَّ.»

"Bu kelimelerle demir bir halka(yı, zincirleri kırma) hakkında duâ edecek olsan bile, elbette bu kelimeler o halkaları parçalarlar. O kelimeler de şunlardır:

«يَا بَادِئُ لَا بَدْءَ لَكَ، يَا دَائِمُ لَا نَفَادَ لَكَ،

يَا حَيُّ يا مُحْيِ الْمَوْتٰى، وَالْقَائِمُ عَلٰى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ.»

'Ey her varlığın yaratılışını başlatan Zât ki; (ezelî olduğundan) **Senin için bir başlangıç yoktur. Ey devamlı olan Zât ki Senin için hiçbir tükeniş yoktur. Ey diri olan ve ölüleri dirilten ve ey herkesin ne kazandığına dâir her nefsin üzerinde kāim** (gözetici) **olan!'** (Benim bu hâcetimi yerine getir.)" *(ez-Ziyâ el-Makdisî, el-'Udde li'l-kerbi ve'ş-şidde, rakam:40, sh:83)*